LETO XXIV. ŠT. 39 (1149) / TRST, GORICA
ČETRTEK, 10. OKTOBRA 2019

www.noviglas.eu

SETTIMANALE
Poste Italiane S.p.a. - Spedizione in abbonamento postale
D.L. 353/2003 (conv. in L. 27/02/2004 n. 46)
art. 1, comma 1, NE/PD
ISSN 1124 – 6596

TAXE PERCUE - TASSA RISCOSSA
UFFICIO POSTALE GORIZIA - ITALY

NOVI GLAS

CENA 1,20 EVRA

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

Uvodnik

Jurij Paljk

Za nasilje ni opravičila

Smrt policistov Pierluigija Rotte in Mattea Demenega, ki ju je minuli petek z več streli na tržaški kvesturi umoril Alejandro Augusto Stephan Meran, močno odmeva po vsej Italiji, še posebej pa pri nas. Šok ob okrutnem dejanju, ki mu za zdaj ne najdemo ustrezne razlage, pa čeprav naj bi po nekaterih navedbah dominikanski morilec imel psihične težave, je tako velik, da smo vsi pretreseni, še najbolj kolegi umorjenih policistov, Tržačani in vsi mi, ki živimo v naši deželi.

"Za nasilje nikoli ni kriv in odgovoren nihče drug kot tisti, ki nasilje povzroča. Nič ne sme služiti kot opravičilo za nasilje. Nasilno vedenje je izbira, zato ga ne moremo opravičiti s kakršnim koli ravnanjem žrtve. Lahko razumemo, da za to izbiro obstajajo neki dejavniki tveganja (brezposelnost, revščina, alkoholizem, stres ...), vendar ni zaradi tega nasilje nič bolj sprejemljivo in odgovornost povzročitelja nič manjša", je zapisano med glavnimi postavkami, ki jih je na svetovnem spletu objavilo slovensko Društvo za nenasilno komunikacijo.

In med poglavitnimi točkami stoji tam zapisano tudi: "Nujno je, da so družbena sporočila o ničelni toleranci in nedopustnosti nasilja jasna in prisotna povsod. Nasilje povzročajo tisti, ki si dajo dovoljenje za uporabo nasilja, še sploh, če ne pride do intervencije državnih institucij. Mnogi z nasiljem prenehajo, ko dobijo jasno sporočilo, da njihovo ravnanje ni le nedopustno, temveč tudi kaznivo dejanje. Pri preprečevanju nasilja je ključen odziv okolice na vsak konkreten dogodek nasilja, ki pa je pogosto neustrezen. Po eni strani namreč okolica meni, da se v nasilje v družini ali partnerskem odnosu ne sme vmešavati, ker gre za "zaseben konflikt". Po drugi strani se ljudje pogosto postavijo v vlogo razsodnikov in ocenjujejo, kdo je bolj kriv za nasilje, kdo je izzival in ali si je žrtev nasilje zaslužila. Če se dogaja nasilje, mora okolica reagirati s sporočilom povzročitelju, da je njegovo vedenje nedopustno, nesprejemljivo in kaznivo, ne glede na to, kaj je naredila ali rekla druga oseba".

Tržaški nadškof msgr. Crepaldi je v ponedeljek, 7. t. m., daroval v Trstu sveto mašo za pokojna policista in prosil "krščanske tolažbe" za svojce. Ob ogledu posnetkov morilčeve mame, ki so jih predvajali po televiziji, ko je jokala in prosila odpuščanja v sinovem imenu za storjen zločin, se trezen človek zave, da je treba ob takih dejanjih molčati, če že moliti ne moreš ali nočeš. In seveda skrbeti, zgledno in dosledno, da sami ne dajemo nikakršnega povoda za katerokoli nasilje, tudi z besedami ne.

Zato ponovimo še enkrat: "Nujno je, da so družbena sporočila o ničelni toleranci in nedopustnosti nasilja jasna in prisotna povsod"!

Roženvenska procesija v Barkovljah

Pismo goriškega nadškofa

"Ponovno najdena knjiga"

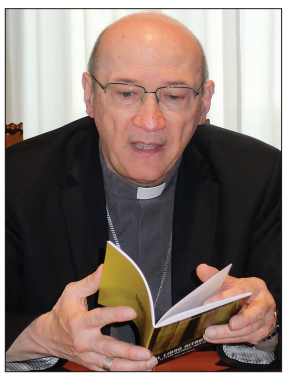

"Ponovno najdena knjiga" je naslov pastirskega pisma, ki ga je za pastoralno leto 2019-2020 napisal goriški nadškof Carlo Roberto Maria Redaelli. Časnikarjem jo je predstavil 1. oktobra v prostorih škofijskega ordinariata na tiskovni konferenci, ko je med drugim predstavil benediktinske redovnike, ki bodo prevzeli pastoralno oskrbo Marijinega svetišča na Barbani. Pismo govori o Božji besedi, tudi v duhu odločitve papeža Frančiška, ki jo je oznanil na praznik sv. Hieronima (30. septembra), da bo odslej tretja nedelja v januarju posvečena Besedi.

/ str. 3

Ponedeljkov večer v DSI

Mladi in identiteta

Foto damj@n

V pogovorih in debatah v našem okolju večkrat slišimo obžalovalne besede tistih, ki opažajo, koliko naših mladih odhaja po končani višji šoli v tujino. Naša skupnost in še posebej učno osebje ob tem prizadeto ugotavljata, da velik del najboljših dijakov, v katerih so videli prihodnje potencialne voditelje našega kulturnega, znanstvenega ali ekonomskega sveta, odhaja v tujino in večinoma tam tudi ostaja. V naših društvih se pritožujejo, da nimajo več mladih, ki bi dajali zagona delovanju, celo nekatera službena mesta ostajajo nezapolnjena.

/ str. 10

P. in

Propad družbe Adria Airways

Slovenija je izgubila še en simbol!

Z iskanjem in ugotavljanjem dobrega, koristnega in najbolj primernega za družbo in državo je težavno in zamudno, saj je primerov takšne politike, usmerjenosti in delovanja malo. Vlada se namreč bolj ukvarja s predpisovanjem davkov, raznih prispevkov in z drugimi načini obremenjevanja zasebnikov, hkrati pa povečuje plače višjim plastem uslužbencev v javni in državni upravi. Tudi zato si vlada, torej izvršilna veja oblasti, poskuša zagotoviti lojalnost državljanov in njihove glasove na volitvah. Izvaja politiko, ki bi po mnenju mnogih lahko vodila v novo obliko diktature in režima. Tega so v delu javnosti in politike že začeli označevati za demokratični socializem. Na celotna dogajanja v Sloveniji pa ima vpliv tudi strah ljudi, ki izhaja iz življenja in izkušenj v prejšnjih časih.

/ str. 13

Marijan Drobež

Slovensko pastoralno središče v Gorici

P. Ivan Bresciani je imel pri sv. Ivanu prvo lectio divina o srečanju bogatega mladeniča z Jezusom 4

Kulturni center Lojze Bratuž v Gorici

P. Franc Kejžar in Saša Quinzi o poeziji Vladimirja Truhlarja na prvem večeru novega niza Srečanj pod lipami 6

Palača Attems v Gorici

V goriški palači Attems je še nekaj dni na ogled razstava del Sergia Scabarja, mojstra analogne fotografije 8

Tržaško knjižno središče

Na prvem srečanju Kava s knjigo v TKS je bila predstavitev knjige Boruta Koruna Izbrani potopisi 14

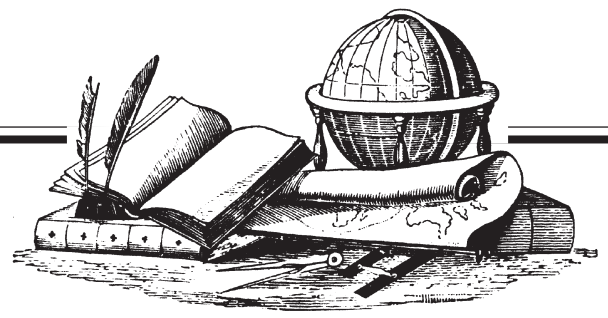

O zločinskosti jugoslovanskega komunističnega režima

Evropski poslanki Tanji Fajon v razmislek

Po podatkih s spleta (Demokracija. si, 21. 9. 2019) je evropska poslanka Tanja Fajon ob nedavnem dnevu miru pred spomenikom na Velikem Cerju dejala med ostalim, *"da nikakor in nikoli ne smemo pristati na poskus, da bi stanje v Sloveniji med letoma 1945 in 1990 prikazovali enako, kot je bilo v Sovjetski zvezi, Romuniji in Vzhodni Nemčiji. In ne smemo dovoliti, da bi prek tega obdobja razvrednotili narodnoosvobodilni boj proti okupatorju (NOB) in rehabilitirali kolaboracijo".*

Tanja Fajon

Nekaj podatkov o totalitarnosti in zločinskosti jugoslovanskega komunističnega režima

Tri četrt stoletja po drugi svetovni vojni, potem ko je z osamosvojitvijo resnica o revolucionarnih zločinih izbruhnila na dan z vso silovitostjo, so poskusi, da bi komunistično Jugoslavijo in z njo tudi Slovenijo izvzeli iz kroga krvavih totalitarnih režimov in jo doma in v svetu prikazali v lepši luči, povsem brezupni in odraz velike človeške slepote ali pa še česa hujšega. Naj pri tem odmislim pol stoletja političnega, sodnega in vsakršnega drugega nasilja nad različno mislečimi in se omejim zgolj na pošastne zločine, storjene po letu 1945. Aleksander Ranković je npr. v svojem referatu v zvezni skupščini v Beogradu januarja 1951 poročal (Reporter, 24. 10. 2016), da je bilo v Jugoslaviji v povojnem času od leta 1945 do leta 1951 pobitih, pretežno izvensodno, 568.000 ljudi, 3.777.776 pa naj bi jih bilo zaprtih ali interniranih v nekaj sto jugoslovanskih gulagih. Dr. Milko Mikola pa je v neki polemiki z dr. Rudijem Rizmanom, na podlagi arhivskih dokumentov, naštel naslednjo bilanco komunističnega nasilja na slovenskih tleh po letu 1945: več kot 100.000 zunajsodno pobitih pripadnikov drugih jugoslovanskih narodov, 14.000 zunajsodno pobitih Slovencev, obstoj več kot 20 koncentracijskih in delovnih taborišč, okoli 25.000 političnih zapornikov in okrog 15.000 političnih obsojencev, skoraj 60.000 nasilnih razlastitev premoženja, okoli 25.000 v Avstrijo pregnanih pripadnikov nemške narodne manjšine idr. Naj k temu dodamo še nekatere srhljive podrobnosti, kot na primer to, da je bilo med 21. in 24. junijem 1945 pobitih in vrženih v brezno Konfin blizu Kočevja 150 žrtev (Demokracija, 9. 11. 2017), in to ujetnikov, ranjencev, bolnikov in invalidov, to je z mednarodnimi konvencijami zaščitenih skupin prebivalstva. Poznana so tudi dejstva o množičnem poboju Romov, to je celih plemen z otroki, nosečnicami in starimi ljudmi vred, kot npr. na Igu (53 žrtev), v Gabrju pri Mačkovcu (60 žrtev), v romskem naselju blizu Kanižarice (70 žrtev), pa skupina Romov, pobitih v bližini Sodražice idr. O zločinski naravi jugoslovanskega komunističnega režima govori tudi seznam največjih množičnih morilcev 20. stoletja, ki ga je objavil nemški časopis Bild, v katerem je Tito, z enim milijonom ocenjenih žrtev, pristal na "častnem" desetem mestu, kmalu za svojimi velikimi vzorniki, kot so bili Mao Tse Tung (s 60 milijoni žrtev), Stalin (40 milijonov), Lenin (4 milijone), kamboški krvnik Pol Pot (2 milijona) idr. (gl. knjigo Cirila Mraka *Gre za Slovenijo*, samozaložba, Ljubljana 2018). Mediji so pred nedavnim prinesli tudi informacijo o množičnem poboju okrog 300 hrvaških otrok ali šest polnih tovornjakov (Novi glas, 20. 8. 2015), ki so jih po vojni skupaj s starši zajeli na begu v Avstrijo in jih pometali v Matjaževo jamo blizu vasi Pevno na Gorenjskem, in hkrati o poboju okrog 770 hrvaških civilistov, vključno s starši otrok, v bližnjem Balantovem smrečju. Znano je tudi, da je bila jugoslovanska meja dolgo časa ena najbolj krvavih ter obstajajo podatki, da je bilo na njej ubitih več ljudi kot na Berlinskem zidu. Mediji so prinesli tudi podatek (Reporter, 10. 9. 2017), da je celo še 16. junija 1991 pri Holmcu padla zadnja žrtev na meji, to je begunec iz Šrilanke, in to kljub razvpiti samohvali o najbolj odprti meji.

/ str. 3

M. Gregorič

Ob 150-letnici štandreške čitalnice

V nedeljo proslava pred štandreško telovadnico

Kratko obdobje, od leta 1857 do leta 1869, je za štandreško skupnost zelo pomembno. V teh dvanajstih letih so v Štandrežu ustanovili slovensko ljudsko šolo, samostojno občino, čitalnico in štandreška kaplanija je postala vikariat.

Vse te ustanove so bistveno prispevale, da se je štandreška skupnost, ki se je v celoti uspešno ukvarjala s kmetijstvom, obogatila tudi na šolskem, kulturnem, verskem in upravnem področju.

Prvi učitelj štandreške ljudske šole je bil Josip Komavec (pokopan je na štandreškem pokopališču blizu Antona Gregorčiča), ki je bil tudi pobudnik ustanovitve štandreške čitalnice. Na ustanovnem občnem zboru, 25. aprila 1869, je bil izvoljen za predsednika odbora čitalnice. Takrat je enorazredno slovensko ljudsko šolo v Štandrežu obiskovalo 116 otrok, ki je v naslednjih petnajstih letih že naraslo na 226 učencev. Zasluge za ustanovitev in delovanje štandreške čitalnice imata predvsem domačina: duhovnik Andrej Marušič, deželni poslanec, profesor in izdajatelj goriškega tednika Domovina, ter Jožef Nanut, prvi župan samostojne štandreške občine, ki je bila ustanovljena leta 1866.

V časopisu Domovina iz leta 1868 je objavljen dopis kmeta iz Štandreža, iz katerega izvemo *"da tudi pri nas se je začel narodni duh močno oživljati posebno od takrat, kar smo bili na Šempaskem taboru in da nekateri želijo imeti čitavnico...Vse to je resnica, kajti, ako primerjamo, kar se tiče narodne zavednosti, prejšnje čase novejšim, najdemo, da se razlikujejo kakor noč in dan".* Čitalnica je imela svoj sedež v stavbi, ki je danes označena s hišno številko 144 na ulici sv. Mihaela. Ob 100-letnici čitalnice so na to stavbo postavili spominsko ploščo.

Foto DP

Čitalnica je v začetku imela več kot 50 članov in število je stalno naraščalo. Obiskovalci čitalnice so imeli na razpolago več časopisov in knjig ter razne tečaje, predvsem s kmetijskega področja. To je znatno znižalo nepismenost, ki je bila pred ustanovitvijo slovenske šole zelo razširjena. Le maloštevilni štandreški otroci so lahko hodili v šole v Gorico.

Ker je bil štandreški učitelj tudi cerkveni organist, je začel zbirati mlade pevke in pevce in jih navduševati, poleg cerkvenega, tudi za narodno petje. Tako se je čitalnici pridružil tudi pevski zbor in nastalo je Bralno in pevsko društvo.

Poleg šole in vikariata je Bralno in pevsko društvo dalo svoj prispevek h krepitvi narodne zavesti, slovenske besede (tudi v narečni obliki) in kulturne zavzetosti.

Proslava 150-letnice štandreške čitalnice bo v nedeljo, 13. oktobra 2019, ob 11. uri, na ploščadi štandreške telovadnice. Na sporedu so nastopi harmonikarjev, recitatorjev in štandreškega mešanega pevskega zbora ter dva krajša govora. Prireditelja sta Prosvetno društvo Štandrež in Kulturno društvo Oton Župančič ob sodelovanju drugih domačih ustanov, organizacij in društev.

DP

OSLAVJE Združenje proizvajalcev rebule

Postavili so prvo simbolno oranžno klop

Na Oslavju je v nedeljo, 6. oktobra, Združenje proizvajalcev rebule predstavilo prvo oranžno klop, ki je bila postavljena poleg Fieglovega vinograda. V imenu združenja je prisotne pozdravil predsednik Martin Fiegl, ki je povedal, kako si vsako leto pri združenju prizadevajo za kakšno posebno pobudo za promocijo tega območja. Pozdravil je tudi v angleščini, saj je bila na terenu snemalna ekipa, ki jo je poslala angleška agencija, ki snema dokumentarni film o naravnih vinih. V imenu občinske uprave sta pozdravila goriški župan Rodolfo Ziberna in odbornik Fabrizio Oreti, ki sta izpostavila, kako se vse take pobude ujemajo z idejo uprave, ki cilja na kakovostno promocijo našega območja. Na Oslavju bodo postavili še šest takih klopi v bližini drugih pridelovalcev rebule. Oranžne klopi, ki simbolizirajo oranžna vina, bodo postavljene na razglednih točkah ob poteh med vinogradi, kjer se lahko turisti sprehodijo in za trenutek odpočijejo ob lepem razgledu.

Foto MČ

MČ

Povejmo na glas

Za več vsakršne harmonije

Če rečemo za več vsakršne harmonije, imamo v mislih enkraten blagor te dobrine. Harmonija je pač srečno ujemanje stvari, njihovo mehko prepletanje, ki povezuje brez pritiskov, ustvarja sozvočje in blago utripajoče ravnotežje in je v vsakem primeru nekaj prijetnega, blažilnega in dopolnjenega. Dovolj se je spomniti čudovitih trenutkov v naravi, ko so se močne sape polegle in je nebo jasno in modro, morje pomirjeno, gozdovi tiho šepetajoči in gore počivajoče šepetajo v svoji mogočnosti. Toliko bolj je lepo pomisliti, kakšna sreča je harmonija za človeka v vseh razsežnostih njegovega bivanja in kako lepo bi npr. narodi živeli, ko bi med seboj vzpostavili harmonijo, se pravi razumevanje, prijateljstvo, iskreno skupno sobivanje. In kako močno si je želeti, da bi ta harmonija preplavila vsakega posameznika, vsakega od nas in prav vse na vseh štirih koncih sveta. Tu pa smo že pri posamezniku, pri sebi, pri človeku kot enem bitju, pri eni osebi in njeni neskončni notranjosti ter istočasno pri njenem odnosu do drugih posameznikov in sploh vseh ljudi. Smo torej že pri človeku in njegovem notranjem vesolju ter istočasno pri neštetih smereh njegovega stika z neizmerljivo zunanostjo oziroma odzivom nanjo. In v teh razsežnostih harmonije ni lahko ustvariti, če ne zaradi drugega zaradi človekove dvojnosti duše in telesa, dveh pogosto nasprotnih izvorov misli in odločanja, kjer se večkrat zdi, da gre res za dvoje ločenih stvari, spet drugič, da gre za skrivnostno poenotenje ene z drugo, kot je to opisal veliki poznavalec človeka Pascal: ni mogoče natančno vedeti, kje se duša konča in telo prične, kje se telo prične in duša konča. Naj torej v tej luči ne bi bilo mogoče ločiti eno od drugega in smo priče enkratni povezanosti obojega, priče smo stvaritvi, ki se nagiba k harmoniji obeh počel v nas. Ker pa gre za dvoje vendar različnih počel, do te harmonije zlahka ne pride, zagotovo pa do nje, in to je bistveno, lahko pride, kar dokazuje večna človekova želja, da bi dosegel njeno blažilno sozvočje in se na ta način dokopal do srečnega miru v sebi in do miru z vsemi okrog sebe. Toda v človeku je mnogo tistega, kar njegovo harmonijo ruši, je stiska minevanja, je nezadoščenje z življenjem, ki ga ima, in zaradi te nezadovoljnosti kaj hitro prične rušiti tudi harmonijo izven sebe ali z drugimi besedami: oklene se slabega v sebi in se prične spopadati s sočlovekom. Kot da bi bil sočlovek kriv za mojo nesrečnost in kot da te nesrečnosti ne morem blažiti drugače kot z zahtevo, da sem več od drugih, da tem drugim hočem ukazovati in jih podrejati, kar se sprevrže v mržnjo, sovraštvo in vojne v osebnem življenju ter v mržnjo in vojne med narodi. In vse to dotlej, ko si harmonijo znova zares zaželimo, harmonijo, ki v nas obudi dobroto in nam z njo podari srečen notranji mir in s tem srečen mir med vsemi, harmonijo, ki je rešitev in odrešitev sama in ji zato velja posvetiti prav vse, ampak vse moči, ki jih premoremo.

Janez Povše

O odpisu 29 milijonov evrov dolgov Jankovićem

Po črki zakona

Zgodba o odpisu 29 milijonov evrov težkih dolgov družine Janković, ki jo je nedavno odredilo sodišče, je pravi rekviem za zdravi razum. Ne, ni rekviem za "pravno državo", ker je do odpisa prišlo povsem zakonito. Pravna država je v tem primeru pokazala samo, kako mazohistična je v primerih, ko dopušča, da se take poslovne nečednosti lahko dogajajo pri belem dnevu. Poslovnežem ni potrebno niti iskati nezakonitih skrivalnic. Zato gre samo in izključno za rekviem zdravega razuma. V tej zgodbi bomo izpostavili dva elementa, ki sta bistveno botrovala k "uspehu" odpisa dolgov družine Janković. Prvi, teoretični, je zakonodaja. Drugi, praktični, pa udejanjanje zakonskih predpisov.

Zakonodaja "a la carte"

Začnimo prvi, teoretski del. Govorimo o zakonu, ki določa pogoje za poenostavljeno prisilno poravnavo. Prisilna poravnava je v Sloveniji postopek, po katerem nelikvidno podjetje ne gre v stečaj, temveč v dogovoru z upniki pripravi načrt finančnega prestrukturiranja in ob izpolnitvi tega načrta začne ponovno poslovati. V primeru Janković pa je v poštev prišla poenostavljena prisilna poravnava, ki v sebi nosi usodni vulnus. Namenjena je namreč majhnim in mikro podjetjem z manj kot 10 zaposlenimi, manj kot 700 tisoč evrov letnih prihodkov in 350 tisoč evrov aktive. V tem postopku ima sodišče zelo postransko vlogo. Dolžnik mora sicer predložiti seznam upnikov, a sodišče tega seznama ne preverja. Seznam terjatev in finančni načrt poenostavljene prisilne poravnave potrjujejo posamični upniki. Za njegovo potrditev morajo glasovati upniki, katerih skupni znesek terjatev predstavlja vsaj 60 % vseh terjatev, hkrati ga mora podpreti več kot polovica vseh upnikov. Posebej je potrebno pri tem izpostaviti, da omenjena zakonodaja ne predvideva minimalnega zneska, ki naj bi ga upniki dobili v postopku prisilne poravnave. Če bi se dolžnik in upniki dogovorili, da se zadovoljijo z 10-odstotnim izplačilom glede na nominalno vrednost dolga, bi to obveljalo. Če bi se zadovoljili s 5-odstotnim povračilom terjatve, bi tudi to obveljalo ... In prav to se je zgodilo v primeru Janković in njegovega holdinga družb Electa.

Koliko je 29 milijonov?

Kako je to mogoče? Zelo preprosto. Po črki zakona. Podjetja družine Janković so izpolnjevala vse pogoje, ki jih predvideva omenjena zakonodaja. Zaposlenih, z izjemo družinskih članov, itak ni bilo več, prometa malodane niso več ustvarjali, pa tudi sredstev niso več imeli. Electa je bila v času, ko je bil Janković še predsednik uprave Mercatorja, že v njegovi lasti, hkrati je takrat sklepala z "najboljšim sosedom" tudi številne posle. Že dalj časa pa je Electa, ki jo je ljubljanski župan prepisal na sinova Damijana in Jureta, prazna lupina, na kateri se kopičijo dolgovi. Formalno gre torej za malo oziroma mikro podjetje, čeprav je skupaj nabralo za 29 milijonov evrov obveznosti. Da bomo nekoliko bolj jasni ... V tej zgodbi govorimo o treh podjetjih. Krovno podjetje je Electa holding, dve hčerinski družbi pa sta Electa inženiring in Electa naložbe. Okrožno sodišče v Ljubljani je konec avgusta potrdilo načrt poenostavljene prisilne poravnave, ki ga je Electa holding (torej matična družba) sklenila z upniki in ki predvideva odpis 95 odstotkov vseh dolgov. Preostalih 5 odstotkov pa naj bi upniki prejeli do konca leta 2021. Enak načrt prestrukturiranja dolga velja za hčerinsko Electa gradnje: 95-odstotni odpis in rok vračil do 31. decembra 2021. Finančni načrt poenostavljene prisilne poravnave družbe Electa inženiring postavlja lestvico odpisa dolga nekoliko nižje, na 90 odstotkov vseh nominalnih terjatev. Omenjene tri družbe imajo skupaj 29 milijonov evrov dolgov do upnikov. Electa holding jih ima za 6,8 milijona evrov, Electa naložbe za 7,6 milijona evrov, Electa inženiring pa za 14,5 milijona evrov (plus za dodatnih 3,8 milijona obveznosti iz naslova poroštev). Če torej seštejemo vse navadne dolgove (brez tistih "iz naslova poroštev"), dobimo prej omenjeno vsoto – 29 milijonov evrov. Toliko je bila družina Janković dolžna različnim upnikom.

Za lažjo predstavo: finančno breme za tehnološko najnaprednejše zdravljenje malega Krisa, ki je v prejšnjem tednu pokazalo na solidarnost Slovencev, je znašalo 2,3 milijona evrov. Pa še malo manj resno ... Za ljubitelje luksuza lahko povemo, da je najdražji otok, ki je na prodaj v Srednji Ameriki in je velik 8 kvadratnih kilometrov, ocenjen 20 milijonov dolarjev. Za 30 milijonov si lahko privoščite 50 metrov dolgo jahto z dvema bazenoma in pristajališčem za helikopter.

Ustvarjalno računovodstvo

Naslednje zdravorazumsko vprašanje je seveda: kako je lahko kdo od upnikov privolil v tolikšni odpis? V tem primeru nam zadeva postane precej bolj jasna, če v spomin prikličemo že omenjeno lukniičasto zakonodajo na tem področju. Terjatev, ki jih prijavi dolžnik in jih potrjujejo upniki, sodišče ne preverja. Na tem mestu se zato odpira prostor za ustvarjalno računovodstvo in bolj ali manj namišljene dolžnike, opozarjajo poznavalci. Gre za to, da bi lahko nekatere terjatve bile samo fiktivne in bi bile knjižene zato, da ima v postopku prisilne poravnave fiktivni upnik, ki je navadno povezan z dolžnikom, prevladujočo besedo v samem insolvenčnem postopku.

Dokaj nenavadna je tako tudi zgodba z osrednjim upnikom družine Janković. To je podjetje Aegis oziroma donedavno podjetje Glanc. Gre za, na prvi pogled, majhno podjetje z negativnim kapitalom v višini 130 tisoč evrov. V letu 2018 je bilo brez vsakršnega prometa in s čisto izgubo v višini kakih 25 tisoč evrov. Lastnik in direktor podjetja je (do pred kratkim povsem neznani) podjetnik Jan Bec. Nepredstavljivo je, da je bilo podjetje s takim finančnim profilom največji upnik dveh izmed treh podjetij v lasti družine Janković. Do Electe holdinga je Glanc imel za 6,4 milijona evrov terjatev (od skupnih 6,8 milijona), do Electe naložbe pa 5,2 milijona evrov (od 7,6 milijona evrov). Torej: podjetje brez prometa in z negativnim kapitalom je bilo izpostavljeno v višini dobrih 11 milijonov do družine Janković. Kaj pa Electa inženiring? Njegov največji upnik je s 7,7 milijona evrov terjatev podjetje Bodi d. o. o. Ne boste verjeli ... ta firma je lepotni salon. Resnično. Pa še eno večje presenečenje. Njegov lastnik in direktor je ... Jan Bec. O prometu in denarnem toku seveda ne velja izgubljati besed. Jana Beca najdemo v še več zgodbah, povezanih z Jankovići. Nekaj časa je bil direktor Hotela Jelovice z Bleda, ki je prav tako med upniki. V njegovi lasti so dalje še tri firme, Paladin, Afekt OMS in AOMS. Vse so seveda upnice treh Elect.

"Premožni" bratranec

In kako mu je to uspelo? Seveda, po črki zakona. V postopku prisilne poravnave Electe holdinga in Electe naložb je Bec odkupil terjatve družbe Heta (to je slaba banka nekdanje Hypo banke). Heta se je sicer pritožila na sodišče z argumentom, da je Bec samo fiktivni upnik, in z zahtevo, da se proti Electi sproži stečaj. Sodišče je zahtevo zavrnilo. Ker je bila po tem sklepu Heta povsem nemočna, je tudi sama svoje terjatve za mali denar prodala Becu. Ni pa znano, od koga je Bec odkupil terjatve v postopku prisilne poravnave podjetja Electa inženiring (tam ima "podjetnik" kar 7 milijonov terjatev do Jankovićev).

In nazadnje ... kdo je Jan Bec? Dalj časa ni bilo znano, kdo je reševalec družine Janković. Iz uradnih registrov je bilo sicer znano, kje ima stalno bivališče, a ga tam seveda dejansko ni bilo. Tudi na spletu ni bilo mogoče najti fotografij ali drugih podatkov. Mediji pa so pred dobrimi desetimi dnevi le dopolnili zahtevni puzzle z zadnjim koščkom. Skrivnostni Jan Bec je pridobljeni bratranec zdajšnjih lastnikov Elect, Damijana in Jureta Jankovića. Je pravzaprav partner njune sestrične.

Zelo povedno. Čeprav se je okrožno sodišče v Ljubljani pritožilo na sklep o potrditvi prisilne poravnave in čeprav je primer začela preučevati tudi policija, je občutek nemoči v teh primerih zelo izrazit. Predvsem ker gre za primere "po črki zakona".

AČ

Radodarni Jan Bec in terjatve njegovih podjetij do skupine Electa (v evrih)

Upnik/Dolžnik	Electa holding	Electa naložbe	Electa inženiring
Glanc	6.476.564	5.195.030	138.442
Bodi	3.124	2.843	7.678.342
Aoms	2.184	648	/
Afekt OMS	1.092	324	1.490
Hotel Jelovica	/	12.263	140.117
SKUPNO (vsi upniki)	6.762.778	7.620.592	14.592.699

Z 2. strani

Evropski poslanki ...

Kako je izgledalo življenje političnih zapornikov in sužnjev v jugoslovanskih gulagih, pa bi lahko Fajonova zvedela iz knjige primorskega duhovnika Stanka Sivca *Skozi ogenj* (Goriška Mohorjeva, 2016), v kateri avtor opisuje, kako se je znašel *"med sotrpini zaprtih ust, sklonjenih pogledov, z mislimi zazrtimi v prihodnost"*, in kako je doživljal *"svojo zasužnjeno mladost, svojo poteptano človečnost, uničeno prihodnost ...Vržen na slepi tir, z vprašanji brez odgovora, problemi brez rešitve in potmi brez izhoda"*. V rokah udbaških rabljev, *"ki so te držali do grla v vodi, da si se potapljal, a se nisi potopil, da si se davil, a se nisi zadavil, in da si umiral, a nisi umrl ..."* Knjigo ji toplo priporočam, da si tudi z njeno pomočjo nekoliko uredi stvari v svoji glavi. In ne nazadnje je bilo v zadnjih letih veliko napisanega tudi o nasilju in zločinih, ki jih je komunistično vodstvo zagrešilo nad tigrovci, čedrmaci ter drugimi primorskimi domoljubi, in tako naprej brez konca. Če je Fajonovi vse to divjaško početje premajhno, da bi smeli Jugoslavijo (in Slovenijo) primerjati z ostalimi sosednimi komunističnimi režimi, potem ji ni pomoči, ker očitno ne more ven iz svojih plašnic. Prej bi lahko rekli, da se ne moremo z njimi primerjati zato, ker mi ni znano, da bi tudi tam prišlo do takih srhljivih množičnih pokolov.

O revoluciji, kolaboraciji in razvrednotenju NOB

V strahu pred rehabilitacijo kolaboracije in razvrednotenjem NOB pa se je Fajonova lotila nepravega problema in se obrnila na nepravi naslov. Tudi če upoštevamo, da je bratomorno vojno zanetilo revolucionarno nasilje, in to v tragičnih okoliščinah, ki jih v tem kratkem sestavku ni mogoče obdelati, bo namreč kolaboracija ostala završeno dejanje in je nihče ne bo mogel rehabilitirati. Zato NOB-ja ne more razvrednotiti rehabilitacija kolaboracije, ampak je NOB omadeževalo in razvrednotilo predvsem revolucionarno nasilje, ki je bilo prav tako završeno dejanje, o čemer govorijo že skladovnice knjig, ki so se nabrale po osamosvojitvi, ko je pol stoletja skrita resnica o tem nasilju izbruhnila z vso silo na dan. Spomenka Hribar, ki odločno obsoja kolaboracijo, se je npr. v polemiki okrog NOB-ja in revolucije spotaknila (Delo, 4. 7. 2009) ob izjavo dr. Ivana Kristana, ustavnega pravnika, profesorja in rektorja univerze, da bi obsodba revolucije s strani NOB pomenila *"skrunitev spomina na vse žrtve, ki so bile potrebne, da smo ustvarili novo državo, pravičnejšo od prejšnje"*. Najprej je izrazila dvom, ali so bile res vse te žrtve potrebne zato, da smo si ustvarili novo državo, in potem dodala, *"da večje skrunitve spomina na žrtve, večje samoobsodbe revolucije, kot so bile povojne likvidacije, ni"*. Da je bila nova država pravičnejša od predvojne, pa je menila, da se je s to ugotovitvijo možno strinjati ..., *"če pozabimo na revolucionarno nasilje, medvojno in povojno, in če pozabimo na to, da je bil velik del državljanov v tej pravičnejši državi drugorazreden"*. K temu bi še pripomnil, da pa se je, neverjetno, ta tako zelo "pravična" država prav kmalu sesula sama vase. Prav tako je Hribarjeva zavrnila Kristanovo trditev, da se z razdvajanjem NOB in revolucije izpodbija legitimnost celotne NOB. Odgovarjala mu je, *"da problematizacija revolucije nič ne odvzame NOB-ju, ampak problematizira le revolucijo. Izpodbija torej le njeno legitimnost, medtem ko legitimnost NOB-ja šele zdaj izstopi kot taka. Legitimna je bila NOB, revolucija pa njen parazit"*. Končno se je revoluciji po tihem odpovedala in jo s tem tudi izdala ravno borčevska organizacija. Pol stoletja jo je namreč slavila s polnimi omarami napisanih knjig, ji postavljala spomenike, jo zapisovala na grobove borcev, danes pa o njej nihče noče več slišati, kot da se je sramujejo. Vsi so samo še borci proti okupatorju. To je srž problema okrog NOB-ja, revolucije in kolaboracije, ki je globoko razklal slovenski narod in ga še danes razdvaja ter bi se mu morala Fajonova nekoliko resneje posvetiti, če želi kaj prispevati k temu, da bi ta razkol enkrat presegli.

S 1. STRANI Pismo msgr. Redaellija

"Ponovno najdena knjiga"

Nepoznavanje Božje besede je namreč nepoznavanje Kristusa, je med drugim zapisal sv. Hieronim, ki je prevedel Sv. pismo iz hebrejšine, aramejščine in grščine v latinščino. Msgr. Redaelli predlaga vernikom večjo pozornost do Božje besede. Eden izmed sadov Drugega vatikanskega koncila je namreč prav ponovno odkritje Sv. pisma. Do takrat so z njo imeli opravka povečini strokovnjaki, Božje ljudstvo pa ni imelo veliko možnosti ga brati oz. bolje spoznati. V začetku pisma nadškof odgovarja na nekatera vprašanja, ki so mu jih postavili v različnih bibličnih skupinah oz. pastoralnih svetih. Nato spregovori o bibličnih skupinah, v tretjem delu daje konkretne napotke, kako bi lahko v nadškofiji dali več pozornosti Božji besedi. Biblist Santi Grasso je medtem začel svoja srečanja z animatorji bibličnih skupin, da bi jim s primernim gradivom bil v oporo v letu, ko je bil izbran Matejev evangelij. Božja beseda naj ima več teže tudi ob nedeljah, pri čemer imajo seveda pomembno vlogo župniki, ki naj spodbujajo vernike, naj s sabo vzamejo lističe z nedeljskimi berili. Zanimivo je tudi, da 12 skupin v škofiji pripravlja nekak koledarček, ki

vsebuje Božjo besedo dneva, krajšo molitev in vprašanje za razmislek: "tudi to je lahko koristen pripomoček za vernike", da bi, kot svetuje tudi papež Frančišek, Božja beseda bila med verniki "vedno bolj poznana, sprejeta in živeta", da bi pomagala iskati in zaznavati Božjo navzočnost v zgodovini, v življenju posameznikov in skupnosti. "To je cilj pastoralnega pisma".

DD

GORICA P. Ivan Bresciani, lectio divina v duhovniji sv. Ivana

Lepa priložnost za osebno duhovno rast

Dragoceni zakladi se skrivajo v Božji besedi. Pogosto nam uhajajo, ker smo nekatere odlomke pač slišali že tisočkrat, zaradi česar mislimo, da jih "itak znamo že na pamet"... Ali pa zato, ker se ob njih nismo nikdar ustavili, kaj šele v prošnji, da bi nam Gospod prek njih spregovoril. Ko pa se nas neka Beseda dotakne, nas "segreje", spoznamo, da nam je pisana na kožo. In da nam ta Beseda - ki je "živa in učinkovita", "ostrejša kakor vsak dvorezen meč in prodre do ločitve duše in duha" (kot pravi avtor pisma Hebrejcem) - lahko tudi kaj spremeni v življenju.

Take in podobne misli je lahko imel, kdor se je 4. oktobra v Domu Franc Močnik ob cerkvi sv. Ivana v Gorici udeležil prvega srečanja - t. i. lectio divina -, ki ga je organiziralo Slovensko pastoralno središče v Gorici. Branje, molitev, razmišljanje in krajši razgovor z udeleženci je vodil p. Ivan Bresciani, goriški rojak, sicer pa provincial slovenske Družbe Jezusove, ki bo - v dogovoru s štandreškim dekanom Marijanom Markežičem - prihajal v ta namen v Gorico enkrat mesečno.

Sveto pismo je "druga Božja beseda, ki je postala meso", je dejal p. Ivan. Lahko ga beremo kot roman; "če pa želimo, da nam Sveti Duh spregovori, je potreben drugačen pristop". Sveto pismo naj bo "uporabna knjiga", v katero

vpisujmo svoje misli in čustva, ki nam jih vzbuja. "Ta knjiga je namreč polna Sv. Duha in mi lahko kaj pove".

Izbrani odlomek (Mr 10, 17-22) o bogatem mladeniču, ki je "žalosten odšel" od Jezusa, potem ko mu je ta povedal, kaj naj naredi, da bi bil deležen večnega življenja, je p. Ivan dvakrat počasi prebral, da bi se besede lahko dotaknile poslušalcev, nato pa je Božjo besedo "odprl", razložil glavne prehode in misli, da bi besedilo lahko globlje doumeli. Jezus je vedno bil na poti, imel je jasen cilj, želel je se srečati s človekom iz oči v oči, imeti oseben stik z njim. Tudi človek je na poti, je iskalec, ki pa nima jasnega cilja, večkrat je zbegan, ker išče pravo osebo.

P. Bresciani je lepo razložil razliko med religijo in vero. "Zakon-zapoved ne more rešiti človeka. Pravilo lahko vzame veselje, življenje. Samo odnos z Gospodom me lahko reši".

Pristop ni bil študijski, je pa pater znal razpreti bogate vsebine odlomka na tak način, da bi navzočim omogočil korak naprej na poti globlje osebne duhovne rasti.

DD

Skozi drugačno prizmo (18)

Izjemnost krščanstva (2)

Nadaljujemo z izjavo spreobrnjenca iz islama: "Spoznal sem, da Bog obstaja, da moram vanj verovati in ga častiti, vendar pa mi moj muslimanski koncept ni dopuščal, da bi ga izkusil". In nadaljuje: "Izraelov Bog se ni v polnosti pokazal vse do učlovečenja Božje Besede, torej Jezusa Kristusa, ki je pomenil največji, ogromni in najglobljі korak naprej vsega človeštva". Zlasti prvi stavek lepo povzema to, kar uhaja današnjemu zahodnemu krščanskemu svetu, da namreč način verovanja vpliva na našo usmerjenost proti Bogu, posledično pa tudi to, da imamo z njim odnos ali ne. Islam pomeni popolno navpičnost, je popolna Božja presežnost. Je kakor gora, ki se pne pred nami, katere vznožje vidimo, a je nikakor ne moremo preplezati. Krščanstvo je, verujoč v Boga, ki se je učlovečil v drugi osebi, Jezusu Kristusu, Bogu dalo obraz, in sicer zgodovinski obraz, ki nam je dovolil to, da smo Boga spoznali. Verovati v Jezusa Kristusa kot drugo osebo Božje Trojice pomeni, da verujemo v to, da je mogoče spoznati Boga in da ta sodeluje v naši človeški zgodbi. Seveda pa to še ni vse, ker imamo tu še tretjo osebo, Svetega Duha. Kakor smo lepo poučeni po svetnikih, je cilj kristjana imeti v sebi Svetega Duha. Četudi ta nikdar ne zapusti Sv. Trojice, pa se vendarle razliva na vse stvarstvo kot Božja moč. Ta moč deluje v stvarstvu na skrivnosten način, po redni poti pa na kristjane deluje po svetih zakramentih. Seveda to pomeni, da, če presežna moč vpliva na človeško dušo, le-ta ne more ostati takšna, kakršna je bila, če je seveda v njej količkaj rodovitne zemlje. Bolj kot torej človek sodeluje s to Božjo močjo, bolj ga ta spreminja, ga dviga iz žalostnega stanja in navezanosti

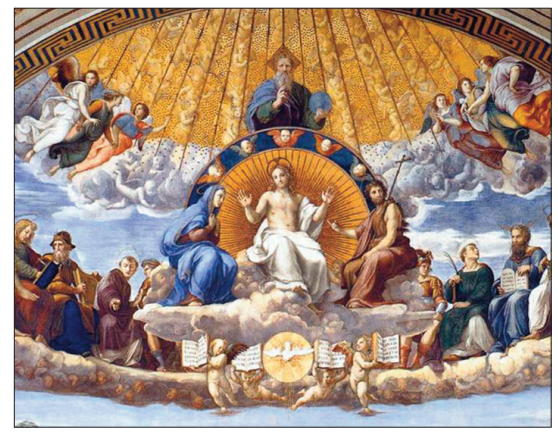

na samo zemeljske dobrine, da bi bil človek vse bolj nebeški. Ker pa je enota telesa in duše, vse to blagodejno vpliva tudi na njegovo telo in na njegovo telesno zdravje. Sodelovanje s to Božjo skupnostjo povezuje ljudi med seboj ter jih rešuje individualizma in egoizma. "Verujem v Svetega Duha, Gospoda, ki oživlja", je treba razumevati natančno tako, da ta tretja Oseba enega Boga s svojo močjo, ki jo ima obenem z ostalima dvema Osebama, spreminja stvarstvo in tistega človeka, ki ga sprejme. Ker "prenavlja obličje zemlje", je seveda naš cilj, da Božjega Svetega Duha sprejmemo, saj nas končno spet naredi Bogu podobne, posledično pa prejmemo tisti mir, ki presega vsako človeško vrsto miru. V enem Bogu krščanskega razodetja tako imamo Očeta kot najvišjo presežnost ali navpičnost, imamo Sina, ki je Božja prepoznavnost, in imamo Svetega Duha, ki je "okušanje" Boga, ki je dostopno človeku. Nasprotno pa islam pomeni nazadovanje, kakor lahko brez težav vidimo v besedah vsakega, ki ga je zapustil, tu pa smo videli en primer (lahko si preberemo knjigo *Cena, ki sem jo plačal*, založba Emanuel). Žal danes velik del kristjanov raje gleda drugam, ker se nočejo potruditi, da bi se poglobili v polnost krščanskega razodetja, katerega vsebine ista večina pravzaprav niti ne pozna. Islam je tako lep in zanimiv, a naš nekdanji musliman lepo pove: "Mohamed je prišel kakih šest stoletij kasneje in premaknil uro nazaj, da tako rečemo, odklonil je učlovečenje in odrešenjsko delo Gospoda Jezusa Kristusa. S tem je pravzaprav človeštvo spet pripeljal pod Postavo in tiste, ki so mu sledili, okradel resnice o Bogu, ki smo jo prejeli po njegovem edinorojenem Sinu in Svetem Duhu".

Andrej Vončina

NA BOŽJO POT PO EVROPI SEM IN TJA (86)

Mariza Perat

SVETA GORA

Akcija je bila predvidena v kombinaciji z napadom Titovih letalcev, ki naj bi točno ob sedmih zjutraj v nizkem letu napadli in razbili to fašistično trdnjavo. V trenutku, ko bi letala po izvršenem bombardiranju odletela, bi morali napasti odredovci od Grgarja navzgor in od Prevala. V normalnih tedanjih okoliščinah bi bil to samomor odreda, tedaj pa ni nihče pomislil, da bi mogla akcija spodleteti. Na pragu Gorice so bili borci pripravljeni jurišati tudi z golimi rokami, če bi bilo treba, ravno tako tudi njihovi poveljniki. Borci so mirno spali, kjerkoli si je kdo položil svoj plašč ali nahrbtnik za vzglavje. Utrujenost zaradi dolgih pohodov zadnjih dni je premagala tudi najtrdnejše in najmočnejše. Da ne bi borcev vznemirjal in jim kratil potrebnega spanja, štab zvečer še ni nič povedal o napadu na Sveto Goro.

Ob treh po polnoči so dežurni odhiteli po naselju in zbudili vojsko. V nekaj minutah je v vasi vse gomazelo. Borci so bili koj na nogah in so mrzlično pospravljali svojo opremo ter urejali orožje. Ko je bila vojska pripravljena, je komisar odreda borcem razložil, kakšna naloga jih še čaka, preden bodo ugledali Gorico.

Utrdba na Sveti Gori je bila trenutno za sovražnika, ki se je še v velikem številu nahajal po Vipavski dolini, življenjskega pomena. Postojanka je zapirala pot proti severu po dolini Soče tisočem sovražnih vojakov ali pa jim to pot umika zavarovala. Strogo razdeljen po četah se je odred malo pred četrto spustil po cesti iz Čepovana proti Grgarju. Od jugozahoda je vel rahel veter in zvezde na jasnem nebu so naznanjale lep sončen dan. Po uri hoje se je zdanilo in na nekem odprtem ovinku se je kolona ustavila. V ne preveliki daljavi pred seboj je zagledala Sveto Goro. Prvi sončni žarki so že sijali na mrko zidovje na hribu. Pogled je bil za te, ki so to videli prvič, edinstven. Vse naokoli samo z grmovjem poraščeni grebeni, prav tako Sveta Gora, na vrhu pa osvetljeno zidovje. Bilo je nekaj čudovitega. Toda romantični občutki so hitro minili in vsakdo je v mislih pretehtal strmine, ki se jih bo v naslednjih urah moral lotiti.

Ker so tudi sovražne straže na Sveti Gori lahko opazovale dolino, je bilo treba sedaj nadaljevati pot bolj previdno. Domači terenci so kolono vendarle vodili tako, da je sovražnik s Svete Gore ni mogel opaziti.

Čas je hitel. Lep dan se je obetal, pa je postajal vedno temnejši. Kmalu po šesti uri se je popolnoma stemnilo. Težki, črni oblaki so pokrili nebo in megla se je spustila tako nizko, da je zakrila več kot pol Svete Gore. Sovražnik ni mogel videti ničesar in odred je lahko nadaljeval pot, ne da bi se skrival, naravnost proti Grgarju. Ob pol sedmih so udarile prve kaplje in do sedme ure se je nad Grgarjem in Sveto Goro razdivjala strašna nevihta. Grmelo in treskalo je tako, da se ni ločil grom od groma in dež se je ulival na kolono kakor iz škafa. Borci so se stiskali pod nizkimi napušči primorskih hiš tik pred Grgarjem in čakali, kdaj bodo zaslišali hrumenje letal. Med nenehnim grmenjem se je res zaslišalo brnenje letal, ki pa se ni približevalo. Divje naravne sile so to pot popolnoma preprečile vojaško operacijo, za katero je bil načrt izdelan do podrobnosti. Naliv je prenehal šele okrog desete ure. Tedaj se je megla naglo dvignila in oblaki so se razgubili tako naglo, kot so se bili zjutraj nakopičili in zatemnili nebo. Spet je deželo obsijalo sonce.

Sedaj so se dogodki razvijali s filmsko naglico.

Obveščevalci, ki tudi v dežju in megli niso mirovali, so se vrnili z novico, da je sovražnik zapustil svoje utrdbe na Sveti Gori. Nemci in Italijani so izkoristili gosto meglo in nevihto. Spustili so se v dolino Soče in odhiteli proti severu, dokler je bila pot prosta. Ali so prejeli ukaz za umik ali so šli po lastni pobudi, ni nikogar prav nič zanimalo. Pot v Gorico je bila s tem prosta.

/ dalje

ZAKAJ PRAV JEZUS? (86)

PRIMOŽ KREČIČ

Vstajenje kot spomin

V Jezusu Kristusu se je razodela **podoba Božje ljubezni do človeštva.** Ta je prišla še posebno do izraza v velikonočni skrivnosti. Očetova ljubezen, ki je rodila Sina, ni pustila, da bi ta, potem ko je bil umorjen, trohnel v grobu, ampak ga je obudila v novo življenje. V ozadju je bilo obzorje življenja, ki vključuje občestvo. **Ljubezen je občestvo z Bogom in z ljudmi.** Božji Sin je prišel na zemljo vzpostavit to občestvo in ljudje so ga zavrnili. Vse, kar je odtrgano od občestva, je obsojeno na propad in pozabo. Pozaba je umetnost smrti. Kjer pa je **Božja ljubezen, tam ni pozabe in osamljenosti.**

Občestvo je kot vesoljno srce, ki prežema vse bivajoče, njegov življenjski tok je spomin. Ta se nanaša na ljubezen, da smo ljubljeni v Sveti Trojici. Brez te ljubezni ne moremo živeti. Tudi na ravni ustvarjenih bitij **spomin ohranja življenje v ljubezni.** Jezusov dar v Veliki noči je ljubezen, ki ne more biti nikoli pozabljena. Kjer se žrtev smrti spremeni v ljubezen, ni več pozabe in ločenosti od občestva. Marko Rupnik poudarja, da vse, kar je shranjeno v ljubezni, živi in ne pozna zatona. **Spomin zagotavlja stanovitnost**, istovetnost, kontinuiteto in zvestobo. **Spomin ohranja skladnost življenja** ter zgodovine, ker je njegov temelj ljubezen.

Jezus se je popolnoma podaril v ljubezni. Ni se oklepal svojega, ampak se je podredil poslanstvu in se v skrajnem boju podaril človeštvu, ki ga je križalo. Zato **se njegov dar ohranja skozi vse čase** kot osnova življenja, upanja in odpuščanja. Sveti Duh ohranja spomin na to žrtev in jo prenaša v nove čase. **Spominja se vsega, kar je bilo prežeto z Božjo ljubeznijo** in kar odpira pogled v prihodnost.

V Kristusu je Božja ljubezen zajela človeštvo na pokopališču, kjer so vladali ločitev, sovraštvo, brezup in pozaba. **Bog v svoji ljubezni ni pozabil svojega Sina**, ki je bil položen v grob. Prav tako **ne pozabi na človeka.** Toda do njega more priti samo po smrti, če je pripravljen umreti oklepanja nase, grehu, samozadostnosti in napuhu. Zato se Bog spusti v grob, ki je zadnja postaja, kjer se skriva človek pred Bogom. Tam prihaja učlovečeni Božji Sin in dviga človeka na rame, da bi ga ponesel v življenje. To lepo prikazujejo ikone in upodobitve Jezusovega prihoda k umrlim v podzemlje. Človeškost, ki se razodeva v vstalem Kristusu, je prosojna, pokorna in sinovska. V njem je premagana umrljivost človeštva, smrt nima več zadnje moči, ne more razkrojiti njegovega obstoja. Zato je **pomemben spomin na to ljubezen.** Bolj, ko je živ, več je življenja. Tudi za tiste, ki bežijo od njega, ostaja, obstaja potrpežljivi sprejem in odpuščanje za nov začetek in vstajenje.

Z Veliko nočjo je zapolnjen prepad med Božjim in človeškim. Z ljubeznijo, ki se je razodela na križu in v grobu, **moremo obnoviti odnose** in najti izhod v vseh stvarnostih življenja. Tu je zvesti spomin na vse, kar je vredno in vodi naprej. Kristus je živ, čeprav smo ga ljudje pustili v grobu in umorili. Božja ljubezen je namreč neuničljiva in se zarije v meso ter zgodovino.

Ruska izkušnja Velike noči je povezana s spominom. Brez spomina na žrtev Gospodovega trpljenja in skrajne podaritve ter prihoda k umrlim ni mogoče začutiti veličine Božje ljubezni, ki se je razodela v velikonočnem dogodku. Če se je zahodna misel ustavila pri trpljenju, odsotnosti in smrti Boga ter njegovem križu, **je pravoslavna teologija ohranila živo pričevanje Velike noči.** Središče njihovega pogleda je sporočilo: Kristus je vstal, zares je vstal. Dostojevski je v delu *Zločin in kazen* predstavil odnos med morilcem Razkolnikovim in prostitutko Sonjo, ki ga je z naravnost presežno ljubeznijo popeljala iz pekla in nevere v življenje in vstajenje. Sredi bolečine, ponižanja in odsotnosti je mogoče **po ljubezni sprejeti odrešenje in novo življenje.** Na začetku dvajsetega stoletja sta Florenski in Bulgakov obravnavala povezavo vstajenja in spomina.

Ponovno v Etiopiji (2)

Med deklicami v sirotišnici v Kobbu

Dneve v Kobbu sem preživela v pogovoru s sestrami in igri z deklicami. V sirotišnici je bilo precej novih otrok, pogrešala pa sem nekaj starejših deklet. Ker so bili lani avgusta v Kobbu veliki nemiri, so se sestre ustrašile zanje in jih poslale na varno, k sorodnikom ali v druge skupnosti. Zdaj sem razumela, zakaj me je takrat sestra Abrehet poklicala in prosila, naj molim zanje ... Nezadovoljni prebivalci v Kobbu so najprej zažgali hišo nekega podjetnika samo zato, ker ni bil iz prave etnične skupine, nato še njegov hlev z živino, njive in sadovnjake. Potem so divjali naprej. Hoteli so se spraviti še na kmetijo sester uršulink in njihove nasade sadnega drevja, takrat pa so jih ustavili tisti ljudje, ki jim sestre vsak dan pomagajo preživeti. Sestra Bisirat je pripovedovala, kako jih je bilo strah, da bi vdrli tudi v njihovo skupnost. "Deklice so jokale od strahu in spraševale, kaj bo z njimi. Rekla sem jim, pojdimo v kapelo in molimo. In če bodo prišli s puškami na naše dvorišče, jim bomo prišle nasproti z rožnimi venci. Boste videle, da jih bomo premagale. Tako smo se vse stisnile v našo malo kapelo in molile, zunaj pa je divjala prava vojna. Zvečer je vse potihnilo, vsega je bilo konec. Šle smo ven in deklice so olajšano in presenečeno ugotovile: 'Pa smo jih res premagale z molitvijo'".

Sestra Bisirat in sestra Brikti z mlajšimi deklicami

Sestre pa so nove deklice z juga. Tudi tam je namreč prišlo do nemirov in nasilja. Domačini z juga so vse priseljene družine pregnali iz svojih krajev. Tako so v sirotišnico v Kobbo prišle Bajush, dvojčici Samrawit in Julia, Haimanot in Selam. Na novo pa sem spoznala tudi Tigist, Azmero in Betanio. A o njih vam bo več povedala Lidia v svoji zgodbi.

"Jaz sem Lidia in imam osem let. Moja revna družina živi v mestu Makelle na severu Etiopije. Sem otrok s posebnimi potrebami, rodila sem se z downovim sindromom. Starši nimajo časa zame, saj delajo od jutra do večera. Zato živim v sirotišnici pri sestrah uršulinkah. V sirotišnici je 35 deklic, nekatere so mlajše od mene, nekatere pa hodijo v srednjo šolo. Vsako starejše dekle kot "mama" skrbi za eno od mlajših, pere njena oblačila, spleta kitke in tudi drugače pomaga. Moje prijateljice so Hijap, Kalkidan, Betania, Azmera in Biteush. Skupaj hodimo v vrtec. Hijap ima samo štiri leta, pa me vedno brani, če mi nagajajo, me tolaži in se igra z menoj, če vidi, da sem sama. Kalkidan je umrla mama, ko jo je rodila. Njen očka je reven in mora veliko delati, da preživi. Sorodniki niso hoteli prevzeti skrb zanjo, zato je zdaj pri sestrah. Kalkidan velikokrat tako joka, da je nihče ne more potolažiti. Azmera in Biteush ne poznata staršev. Tukaj sta komaj nekaj mesecev. Prišli sta z juga Etiopije. Tam je prišlo do hudih nemirov in domačini so pregnali družine, ki so se pred veliko leti preselile tja s severa države. (...) "

/ dalje
Špela Pahor

Misel za 28. nedeljo med letom

Celostno ozdravljenje

Pripoved o desetih ozdravljenih gobavcih našo pozornost usmeri v vprašanje bolezni in zdravja oz. v to, kako povprečni človek oboje razume. Ker je vedno v začetku pogleda na življenje, z vsemi njegovimi vprašanji, neka miselnost, lahko ugotovimo, da je danes močno razširjena neka miselnost, ki jo v Svetem pismu kljub vsemu težje zasledimo. Po sodobnem pojmovanju je namreč bolezen predvsem telesna zadeva, če se pa tega ne da rešiti zdaj, se bo zagotovo dalo v prihodnosti, skratka, stvari naj bi človeštvo enkrat, mnogi so prepričani, da kmalu, prišlo do dna. Tudi zlo kot tako postane le nekaj fizičnega, četudi bi ga delali ljudje. Torej ni moralnega in nadnaravnega vidika zla, kakor tudi bolezni, ki pa ju seveda imamo v Svetem pismu in v krščanskem pojmovanju. Sirec Naaman sicer kaže sprva neko vzvišeno držo, vendar bolj v tej smeri, da nekako želi Bogu povedati, kateri je pravi način ozdravitve, saj je od preroka predlagani očitno premalo pompozen. Naposled se vda Božjemu načinu in je ozdravljen, a ne le telesno, temveč v vseh pogledih. Očitno se je zelo jasno zavedal, kako pravo ozdravljenje prihaja od zgoraj, da je to milostni dar, ki je sicer zastonjski, a vendarle kliče po človeškem odgovoru. V sodobnem svetu človeštvo vse zmore samo, zato pa je zamenjalo tiste duhovnike, h katerim se obrača po pomoč, to pa so tisti v beli halji, najsi bodo to zdravniki, znanstveniki ali kateri drugi strokovnjaki. Žal je tako, da smo po prvem človekovem padcu zaznamovani z boleznijo in trpljenjem, na koncu pa s smrtjo. Rešitev od vsega tega pa ne pride po vseh teh sodobnih zdravnikih, ki iščejo le fizično in kemično ter čustveno rešitev za vse težave, temveč jo lahko ponudi samo Božji zdravnik, odrešenik Jezus Kristus. On tudi danes zahteva, da "se gremo pokazat duhovnikom", saj to pomeni našo vdanost, našo poslušnost, pokorščino, ne nazadnje pa tudi vero. Tako Naaman kot vsi gobavci so bili namreč ozdravljeni zaradi svoje vere in pokorščine. Kot nam pravi sv. Ciril Aleksandrijski, so bili gobavci poslani, da bi za svoje ozdravljenje darovali daritev oz. žrtev. Težava je v tem, da niso prepoznali, kdo je Jezus, da je po njem postala Božja zdravilna moč "meso", da se torej po novem Bog v Kristusu človeka dotakne prav po čutih. Mar niso zakramenti vidna znamenja nevidne Božje milosti? Vse skupaj nas torej uči, kako pomemben dar je dar strahu Božjega, torej priznanje vse oblasti in moči Bogu. Božji Sin nam kaže, da je gospodar in vladar vsega, saj ima oblast nad boleznimi. Tu se torej kaže njegova kraljevska oblast, s katero je ozdravljal in izganjal demone, konec koncev pa tudi učil in oznanjal. Vendar pa imamo potem še drugi dar, dar pobožnosti. V Troedinem Bogu je odnos popolne hvaležnosti, katere pa vase zagledani človek pogosto ni sposoben. Po njegovem prepričanju je vse dobro samoumevno, potemtakem tudi zdravje. Nasprotno pa nas Sveto pismo uči, da je vse dobro, tudi zdravje, Božja milost, pa si je človek, niti v fizičnem oziru, ne more sam zagotoviti. Kakor nam pravi sv. Avguštin, je treba priznati svojega Odrešenika, česar nehvaležni ozdravljeni gobavci niso storili, saj so veliko bolj mislili na svojo bolezen kot pa na tistega, ki jih je rešil. Tako Naaman kot hvaležni gobavec sta zaradi svoje hvaležnosti prejela mnogo več. Onadva sta bila namreč popolnoma ozdravljena, nehvaležni pa niso prepoznali še notranjega ozdravljenja, zato pa Odrešenika niso spustili v svojo notranjost. Mi pa moramo v svoji pobožnosti sodelovati s Sv. Duhom in izraziti svojo hvalo in zahvalo Bogu, v molitvi, zlasti pa v svetih zakramentih, posebej pri sveti maši. To je namreč, poleg prošnje in spravne, tudi hvalna ali slavilna ter zahvalna daritev, kar beseda "evharistija" pravzaprav pomeni. Zato se v prihodnje zavestno udeležujmo svete maše s slavo in zahvalo v srcu za vse dobro, tudi za naše zdravje.

Andrej Vončina

INSIEME AI SACERDOTI

78.289 VERNIKOV JE BLIZU DUHOVNIKOM

Lani je 78.289 vernikov sodelovalo pri vzdrževanju duhovnikov z darom (Offerta). Tudi z njihovim prispevkom se je 35.000 duhovnikov lahko svobodno posvetilo svojemu poslanstvu v vseh italijanskih župnijah, tudi v najmanjših in najmanj obljudenih.

Več informacij na
www.insiemeaisacerdoti.it
Spremljaj poslanstvo duhovnikov na
www.facebook.com/insiemeaisacerdoti

Z DRUŽINAMI

Z OSTARELIMI

Z MLADIMI

Z ZADNJIMI

PRISPEVAJ TUDI TI ZA NAŠE DUHOVNIKE

- z vplačilom na poštni tekoči račun št. 57803009
- s kreditno kartico, s klicem na brezplačno številko 800.825000 ali na spletnem portalu sito www.insiemeaisacerdoti.it
- z bančnim nakazilom na glavnih italijanskih bankah
- neposredno na Inštitutu za vzdrževanje duhovščine (Istituto Sostentamento Clero) v lastni škofiji.

Prispevek je odtegljiv.

ŠTEVERJAN Gledališče na ocvrtem 2019

Molierova komedija v pristni benečanski preobleki

V mrzlem večeru, v petek, 4. oktobra 2019, ko so se zelo dobro prilegle žlahtna briška kapljica in ocvrte dobrote iz ponve, se je v veliki dvorani župnijskega doma F. B. Sedej v Števerjanu končal letošnji niz gledaliških predstav *Gledališče na ocvrtem*, ki se je začel v maju s premierama domačih ljubiteljskih skupin, Dramske družine in Mladinske skupine M+, in s svojim zanimivim izborom uprizoritev nudil pogled na bogato poklicno in ljubiteljsko gledališko obzorje. Četrto leto zaporedoma je to gledališko zamisel udejanjila Dramska družina SKPD F. B. Sedej iz Števerjana v sodelovanju z Zvezo slovenske katoliške prosvete, Javnim skladom za kulturne dejavnosti Republike Slovenije, Zlato gledališko mrežo in Svetom slovenskih organizacij. Sodelovala pa je tudi Vinoteka Števerjanski griči.

Konec je bil popolnoma komedijsko obarvan, saj se je smeh večkrat zaslišal po dvorani. Izzvalo ga je Beneško gledališče iz Špetra, ki je prvič prišlo v goste v to lepo briško vas, in sicer s komedijo *Zdreu bunik*, prosto povzeto po slovitem Molierovem delu *Le malade immaginaire (Namišljeni bolnik)* , ki so ga v sočnem prevodu oz. prestavitvi v benečanski jezik Marine Cernetig pred že kar nekaj leti postavili na oder zelo delavni člani tega gledališča. Tokratna priredba dela, za katero so poskrbeli Marina Cernetig, Jasmin Kovic in Adriano Gariup, je premierno zaživela za letošnji dan žena, 8. marca, in je do zdaj doživela že kar nekaj ponovitev in jih bo še, saj predstave ne mislijo še spraviti "ad acta". Bila bi res prava škoda! Uprizoritev v izvirni režijski in scenski obdelavi Jasmin Kovic je zmes tradicije in sodobnega pristopa h gledališkemu tekstu. Uvaja jo melanholična beneška pesem *Oj božime.* Zato je toliko bolj doživeta, povrhu pa še začinjena z režijskimi domislicami, ki jim kar sami igralci spontano prilivajo malce pikantnega olja, da se gledalcem še prej razlezejo usta v smeh. Največkrat ga izzove prav namišljeni bolnik. Argana z boleznimi, ki jih ni in jih preganja, z velikim zadovoljstvom zdravnika, s kupi tabletk in zdravil, klistirjev in še marsičim drugim, je v posebno humornih niansah pristno orisal Adriano Gariup, eden od stebrov tega gledališča, ki kljub nelahkim pogojem, v katerih ustvarja, izžareva zmeraj veliko igralsko vznesenost in moč. Zraven njega je kot Tonina – dekla (dikla) naravnost blestela Anna Iussa z barvito gostobesednostjo, smeh vzbujajočo mimiko, ki je poudarjala "cvetoče zaobljeno deklino zadnjico" (zelo domiselna kostumografska rešitev!). Iussa se je znala, prav po lisičje premeteno, izviti tudi iz nepričakovanih zadreg. Smeh sta vzbujala tudi Roberto Bergnach, ki je odigral kar dve vlogi: notarja (nodarja), ljubčka Arganove žene, in zdravnika (miediha) Purgona, ki prihaja k Arganu z ne ravno bistrim in jecljavim sinom Tamažem, ki ga je Argon izbral za ženina svoji edini hčerki, prav zato da bi imel v "družini" zdravnika za svoje potrebe. Tamaža je karseda komično z besedo in mimiko obarval Luigi Chiabai. Preostale komedijske like so izblikovali Anita Tomasetig kot Belina, Arganova žena, ki ob namišljeni Arganovi smrti razkrije ves gnev, ki ga goji do moža, katerega prenaša samo, ker je bogat, Franco Qualizza kot Berard, preudaren Arganov brat, Andrea Trusgnach kot "gospod farmačist" in Miha ("muroz"), Angelin vročekrven fant, in ne nazadnje Federica Bergnach, ki je kot debitantka odigrala vlogo Arganove hčerke Angele in jo orisala kot sramežljivo dekle, ki pa odločno zavrača nerodnega, njej namenjenega ženina. Bergnachova si zasluži še posebno spodbuden aplavz, da bi vztrajala na komaj začeti gledališki poti.

Zelo dinamično predstavo, katere barvito jezikovno narečnost gledalec včasih komajda dohaja, uokvirja preprosta scenografija, ki pa je zelo učinkovita in funkcionalna. Na sredi odra je velika omara z različnimi funkcijami: od omare-skrivališča do stranišča... Nad njeno odprtino visi velik kravji zvonec, ki se ga Argan poslužuje vsakič, ko rabi deklino pomoč. Ob omari je naslanjač, na katerem poležava Argan, zraven pa stoji posebno stojalo, na katerem visijo vrečice s sečem, ki ob koncu letijo kar v dvorano... ob vzklikih gledalcev. Scenografske zamisli Jasmin Kovic so imenitno uresničili Franco Kovic, Roberto Bergnach in Alessandro Vogrig. Priznati moramo, da je Jasmin Kovic tudi tokrat izkazala vso svojo ustvarjalno domišljijo in nadgradila uprizoritev z raznimi nadrobnostmi, ki jo delajo še bolj privlačno in zabavno. Odlično odbrani so tudi kostumi, ki izhajajo iz fundusa števerjanske Dramske družine. Z velikim estetskim čutom za prelivanje barv zemljskih odtenkov je Snežica Černic vsakemu liku izbrala tak kostum, ki odraža njegov stan, pa tudi njegove značajske obrise. Omeniti je treba tudi Stefana Tomasetiga, ki je poskrbel za tehnične zadeve, in Mario Tereso Trusgnach, ki je kot šepetalka v zaodrju reševale morebitne zadrege igralcev. Navdušeno ploskanje je pospremilo poklon nastopajočih. Gledalce, ki so ob vstopu v dvorano dobili vprašalnik o tem, kaj menijo o videnih predstavah, pa še o čem, je nagovorila Jasmin Kovic, umetniški vodja Dramske družine F. B. Sedej Števerjan, in jim povedala, da bo tokratna nagradna predstava za abonente *Gledališča na ocvrtem* **na sedežu zborov v Devinu v soboto, 19. oktobra 2019, ob 20. uri.** Na sporedu bo lutkovna predstava za mlade in odrasle, *Veliki briljantni valček*, povzeta po istoimenski drami Draga Jančarja. Nastopile bodo Klublutke iz Koroške.

IK

Srečanje pod lipami / Izziv poezije pri Vladimirju Truhlarju (1912-1977)

Poezija je bila za Truhlarja pot do srca

V četrtek, 3. oktobra 2019, je bil v komorni dvorani Kulturnega centra L. Bratuž prvi večer novega niza Srečanj pod lipami, ki ga prirejata Kulturni center Lojze Bratuž in Krožek za družbenopolitična vprašanja Anton Gregorčič iz Gorice. Srečanje je bilo vključeno v Socialni teden, ki je potekal v širšem slovenskem prostoru od 25. septembra do 5. oktobra, zato je navzoče pozdravil tudi Janko Korošec, član Socialne akademije in eden izmed organizatorjev Socialnega tedna. Letos je Socialni teden po Sloveniji spletel mrežo približno tridesetih dogodkov, ki so izpostavljali vprašanje identitete in so bili ubrani na osrednjo temo, ubesedeno v naslovu *"Kdo sem, kdo smo"?*

Četrtkov večer je bil posvečen življenju, poeziji in teologiji v Gorici rojenega jezuita Vladimirja Truhlarja. Organizatorja sta tokrat povabila v goste patra Franca Kejžarja, socija provinciala slovenskih jezuitov in poznavalca Truhlarjevega dela, s katerim se je o pesnikovem liku pogovarjal umetnostni zgodovinar Saša Quinzi. Večer je povezovala časnikarka Erika Jazbar, bogat izbor Truhlarjevih poezij pa sta brala Patrik Cingerli in Alessandro Pasi.

Truhlarjev oče je bil Čeh, mati je bila s sežanskega Krasa, rodil pa se je v Gorici 3. septembra 1912. Petindvajset let je poučeval na papeški Gregorijanski univerzi v Rimu, napisal je temeljno delo *Leksikon duhovnosti*, njegova globoka poezija, polna simbolike, je tesno povezana z njegovo teologijo. Saša Quinzi je o jezuitu povedal, da je pesnil že v mladih letih; po študiju filozofije se je od poezije nekoliko oddaljil, ponovno pa se ji je približal v povojnem času, sredi petdesetih let. Izdal je pet zbirk poezij - prvi dve, *Nova zemlja* in *Rdeče bivanje*, sta izšli v Argentini, v Sloveniji sta bili prepovedani in sta torej ostali popolnoma nepoznani. Obe zbirki je združil v eno z naslovom *V dnevih šumi Ocean*, ki je leta 1970 izšla pri Celjski Mohorjevi družbi in kateri je spremno besedo napisal Edvard Kocbek. Izbor njegovih pesmi vsebuje knjiga *Temni karmin*, ki ga dopolnjuje izčrpna in obsežna razprava Franceta Pibernika. Izdal je tudi zbirko *Luč iz črne prsti*, po njegovi smrti sta izšli *Kri* in *Motnordeči glas*, tako kot tudi predavanja o duhovnosti v slovenski književnosti, ki so izšla z naslovom *Doživljanje absolutnega v slovenskem leposlovju.* Quinzi je poudaril, da je Truhlar v poeziji in literaturi odkril neko sredstvo, s katerim je lahko na intuitiven način ubesedil svoj študij kot teolog: *"Poezija je bila njegova pot do srca. Je sicer zahtevna poezija, ima pa zelo bogat jezik s čudovitimi barvnimi odtenki"*. Na krstnem listu, ki ga je Saši Quinziju posredoval msgr. Oskar Simčič, Truhlarjev učenec v Rimu, lahko razberemo pesnikovo življenjsko pot, datum rojstva, krsta, birme na Jesenicah, večnih redovnih zaobljub in datum smrti, 4. januarja 1977. Quinzi je na predavanju razkril, da je bila pesnikova rojstva hiša v Gorici, v ulici Camposanto 52. Truhlar je šel leta 1945 v Praglio pri Padovi, leta 1946 je vstopil v Družbo Jezusovo, v domovino pa se ni vrnil do druge polovice šestdesetih let. Truhlarja uvrščamo v *"razpršeno generacijo"* likovnih umetnikov zaradi slikarskih elementov v njegovi poeziji, uporabe kromatizmov, izjemnega posluha za barvne odtenke, ki so temeljna značilnost njegove poezije.

Pater Franc Kejžar je govoril o značaju patra Truhlarja in o tem, kako se je družba širše odzvala nanj. V jezuitski skupnosti v Dravljah se ga spominjajo kot znanega teologa, velikega človeka; p. Kejžar je v četrtek navzočim podal nekaj točk, značilnih za Truhlarjevo osebnost. Bil je od otroštva individualno naravnana osebnost, čeprav je izhajal iz desetčlanske družine, skupnih srečanj s sobrati se v Dravljah ni udeleževal: *"Bil je človek sam zase, posvečen svojemu cilju, a nenehno živo navzoč med nami"*. *"Bil je skoraj otroško čista apolitična, mistično-pesniška osebnost, prišel je do konflikta z okoljem in z matičnimi ustanovami - državo Cerkvijo in Družbo Jezusovo - v določenem trenutku ga nobena od ustanov ni podprla zaradi njegovih kritičnih drž"*. Oddolžile so se mu z izdajo knjig. Največja dolžnica p. Truhlarju pa ostaja po mnenju p. Kejžarja slovenska teologija, ki naj bi bila do njega vedno zadržana, čeprav je imel veliko izkustev v širšem evropskem prostoru - *"treba bi ga bilo prekvalificirati"*. Nazadnje je pater še dodal: *"Vladimir Truhlar je kot pesnik pisal za večnost, njegova poezija je pesniško posvečena, z izbranimi besedami rahločutno privzdignjena ... Dotika se korenin biti, v njej ni prostora za grdo in disharmonično in tak je bil tudi Truhlar sam"*.

Katja Ferletič

SKPD Sedej v Studencu pri Krtini

Prisrčno na predstavi Lepo je biti muzikant

Po lanskem uspešnem izletu v Studenec pri Krtini, ko smo se odpeljali na ogled prve Avsenikove prireditve *Lepo je biti muzikant*, smo se letos udeležili drugega dela predstave. Gre za igro na glasbo Slavka in Vilka Avsenika v režiji Alojza Stražarja ter glasbenega producenta Slavka Avsenika ml. Poletno gledališče Studenec nas je že trikrat očaralo, prvič z igro *Divji lovec*, ki smo jo Števerjanci v društvu F. B. Sedej uprizorili pred toliko leti, ne nazadnje pa z obema izvedbama *Lepo je biti muzikant*. Ni kaj, Števerjanci imamo to "muziko" v srcu! Ne pozabimo na že 50. obletnico Števerjanskega festivala, ki bo prihodnje leto. Sam gospod Slavko Avsenik ml., ki je že več let član komisije za glasbo na naših festivalih, nas je navdušil in povabil na ogled nove izvedbe igre. In res, kmalu se je razširil glas za izlet v Studenec. Navdušencev za poln avtobus se nas je zbralo v nekaj dneh in 11. avgusta smo v popoldanskih urah odpotovali. Prireditev nas je vse očarala z domačimi prizori, lepo režijo, igralsko sposobnostjo, še posebej mladih igralcev, ne smemo pa pozabiti tudi na izvrsten kvintet s pevci. Vse je bilo brezhibno. Res lepo doživetje! Ko nas je po prireditvi pozdravil napovedovalec in naš prijatelj Jure Sešek, smo bili deležni bučnega aplavza tisočglave množice. Srečali smo se tudi s samim režiserjem in seveda z gospodom Avsenikom. Vesela sta bila našega obiska. Z nami sta bila tudi sedanja županja Franca Padovan in nekdanji župan Hadrijan Corsi. Dobra organizacija, dobra družba in dobro razpoloženje so nas spremljali cel popoldan in večer. Poskrbljeno je bilo za jedačo in pijačo. Naše gospe so se tudi letos res dobro organizirale, tako da nas res razvajajo. Tudi pijače ni manjkalo, saj smo imeli med sabo izvrstne pridelovalce dobre kapljice. V skoraj poznih urah smo se srečno vrnili domov z željo, da se čim prej udeležimo podobnih prireditev.

Zahvaliti se moramo vsem, ki so tako lepo izpeljali izlet. To druženje je med nami stkalo res neko prijateljstvo, ki se pokaže, ko si po vsakodnevnih opravilih in obveznostih vzamemo nekaj oddiha. Prijetno je!

Galerija Kulturnega centra Lojze Bratuž / Odprtje razstave Ludvika Pandurja

"Moje je vračanje k figuri, kjer pa ne morem brez prostora, brez krajine"

Stene galerije Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici so po novem odete v dela Ludvika Pandurja, v *"barve, linije in svetlobe, ki nosijo druge izpovedne dimenzije, predvsem čustveno ekspresivne oziroma simbolne"*. Umetnika je v petek, 4. oktobra, na odprtju razstave, ki je nastala v sodelovanju z Galerijo Rika Debenjaka, predstavila umetnostna zgodovinarka dr. Tatjana Pregl Kobe. Za glasbeni poklon je poskrbela violinistka Barbara Devinar iz razreda Daniele Bon na SCGV Emil Komel, ob spremljavi pianistke Elisabette Cavaleri.

"Profesorju Ludviku Pandurju je bilo slikarstvo v zibelko položeno", čeprav se po mnenju dr. Tatjane Pregl Kobe njegovo delo povsem ločuje od očetovega, znanega slovenskega akademskega slikarja Lajčija Pandurja - *"v tej družini so slikarstvo postavljali na piedestal"*. Ludvik Pandur je začel študij v Zagrebu. Z družino je veliko potoval, od nekdaj je strasten raziskovalec kultur različnih dežel, *"je večni iskalec različnih ikonografskih izhodišč in njihov povezovalec ... Njegov zelo raznoliki opus temelji na pokrajinski in figuralni motiviki"*, na figurah, ki lebdijo v svojih prostorih in brezprostorjih.

Na odprtju razstave je dr. Pregl Kobe predstavila delo Pianistka, *"ki je eno najlepših iz sedemdesetih let prejšnjega stoletja"*, in stvaritve iz Beneškega in Španskega cikla, *"v katerih so osrednji liki figure, inscenirane*

v neopredeljivo temno ozadje". Pot iz starejšega obdobja v sedanje, večinoma abstraktno obdobje, je bila zanimiva in posejana s figuralno in povsem drugačno motiviko. Potovanja v Španijo so bila za profesorja ena izmed prvih, v Španiji je bil kar štirikrat. Iz tega obdobja sta v goriškem kulturnem hramu na ogled Toledo in Kastiljska polja, v katerih pridejo do izraza španski ples, španska barva in ozračje, prepleteni v abstraktno, romantično slikovno zgodbo. Ko se je Ludvnik Pandur odločil za pot abstrakcije, je obdržal figuro, ki se prepleta med vsemi podobami z lastnimi portreti - *nega"* - avtoportret je ena od stalnic v njegovem opusu.

Po svojih potovanjih se umetnik stalno vrača na ribnike, v Maribor, ki mu je blizu - iz teh del je razvidno njegovo nemirno soočanje z naravo v vsakem obdobju. Zadnje obdobje umetnikovega ustvarjanja nosi naslov Pariška jutra, ki jih slika v Mariboru, verjetno po spominu. O tem ciklu je umetnik povedal, da je nastal po potovanju v Pariz, kjer je sodeloval na razstavi, po doživljanju pariških juter, ki niso vedno idealna in razgledniška. O svojem delu je Ludvik Pandur sam spregovoril: *"Gre za čisto posebna občutja in moje zavestno nihanje za to, da bi stvari nastale, med človeško figuro in krajino. Moje je vračanje k figuri, kjer pa ne morem brez prostora, brez krajine. To je večna dvojnost in hkrati osnova za metamorfnost življenja, tako človeškega kot naravnega"*.

Za konec je umetnostna zgodovinarka dr. Tatjana Pregl Kobe še povedala, da sta bili leta 2017 v pariškem Louvru razstavljeni dve sliki iz cikla mitoloških zgodb, naslednjo razstavo, retrospektivo Ludvika Pandurja, pa pripravljajo v Umetnostni galeriji Maribor - odprtje je predvideno prihodnje leto.

Kat

PD ŠTANDREŽ Abonma ljubiteljskih gledaliških skupin 2019

Komedije za smeh in dobro voljo

Kaj lahko iz naših oči razžene tisti otožni nadih, ki ga vanje dahne jesen s svojo melanholično noto minevanja? Brez dvoma sproščujoč smeh! Ta pa se nalezljivo razleze po našem obrazu, ko si prav v tem bolj žalostnem letnem času privoščimo komedijski oddih. Tega pa že vrsto let ponuja Prosvetno društvo Štandrež z vrsto gledaliških predstav pod naslovom *Abonma ljubiteljskih gledaliških skupin*, s pripisom *Štandrež 2019*, ki se kot žlahtna kapljica pretakajo od oktobra do januarja in ponujajo poleg smeha tudi veliko plemenitih drobcev v razmislek. Dramski odsek PD Štandrež, katerega še posebno gledališko utripajoča duša je že petdeset let Božidar Tabaj, žlahten komedijant iz naših logov, si je ta gledališki niz zamislil tudi zato, da bi lahko bolje potekale izmenjave predstav. Kot znano, štandreški dramski odsek že vrsto let goji tesne stike z ljubiteljskimi gledališkimi skupinami po bližnjih in daljnih krajih Slovenije, na odrih katerih nastopa vselej z velikim uspehom. Za zelo uspešno zamisel se je takoj izkazal tudi ta jesensko-zimski abonmajski niz predstav, na katerih je župnijska dvorana Anton Gregorčič vedno polna. Vanjo zahajajo že vrsto let tudi gledalci iz Mirna, Vrtojbe..., saj ima štandreško društvo s temi vasmi vrsto kulturnih stikov.

Abonmajski niz *Štandrež 2019* se bo letos začel v nedeljo, 13. oktobra, ob 17. uri, ko bo na štandreškem odru Dramska družina SKPD F. B. Sedej iz Števerjana uprizorila zbadljivo komedijo *Ime*. Tekst je prosto povzet po literarni predlogi dela *Le prenom* francoskega avtorja M. Delaporteja in ga je za števerjanske igralce priredila Patrizia Jurinčič Finžgar, domiselno in dovršeno pa zrežirala Jasmin Kovic. Predstava je na 13. Zamejskem festivalu amaterskih dramskih skupin prejela 1. nagrado v kategoriji odraslih skupin.

Gledališka skupina Brce iz Gabrovice, ki je bila že večkrat gostja v Štandrežu, še ko jo je vodil pokojni Sergej Verč (1948-2015), bo v nedeljo, 27. oktobra 2019, prikazala *Kraške intrige*, povzete po Goldonijevih *Primorskih zdrahah*. Režijo podpisuje Andrej Zalesjak, mladi član igralskega ansambla SNG Nova Gorica. V nedeljo, 17. novembra 2019, bo KTD Zarja iz Bilj pod režijsko paličico Ane Facchini, temperamentne igralke, članice SNG Nova Gorica, predstavila trpko, črno komedijo Nona Roberta Cosse.

Nedelja, 8. decembra, se bo zaiskrila ob Molierovih *Scapinovih zvijačah*, ki jih bo predstavilo Gledališko društvo Kontrada – Kanal v režiji igralca SNG Nova Gorica Petra Harla.

Kot je že trdno zasidrana navada, se bo tudi tokratni abonmajski gledališki niz v Štandrežu končal z dramskim odsekom PD Štandrež. V nedeljo, 26. januarja 2020, bo prva ponovitev novega gledališkega podviga domačih igralcev. V režiji Jožeta Hrovata, ki že od l. 2004 umetniško usmerja gledališko delo štandreškega dramskega odseka, bodo igralci uprizorili igro *Vohuni na delu*, ki jo je napisal John Chapman. Premiera bo v soboto, 25. januarja 2020, ob 20. uri.

Vse predstave *Abonmaja ljubiteljskih gledaliških skupin Štandrež 2019* bodo ob 17. uri. Vabljeni vsi, ki imate srčno radi modrico Talijo!

IK

Sv. birma v Štandrežu

Cristina, Gabriel, Luca, Martin, Martina G., Martina S., Mateja, Sofia in Urška, devet mladih iz različnih skupin pastoralne enote Soča-Vipava je 29. septembra popoldne v župnijski cerkvi sv. Andreja apostola v Štandrežu prejelo zakrament sv. birme. Na ta pomembni korak jih je pripravil župnik Karel Bolčina, ki je povedal, da so pripravljeni prejeti darove Sv. Duha; nekateri v župnijski skupnosti tudi že opravljajo odgovorne funkcije. Nadškof Carlo Redaelli je v homiliji poudaril, da Sveti Duh ne daje tehničnih napotkov, kako naj rešujemo probleme okolja ali priseljencev, in vendar nam Božja beseda lahko pomaga bolje razumeti svet, ki nam je bil zaupan za dobro, doumeti pravo pot, da bi živeli odgovorno.

Obvestila

V ponedeljek, 14. oktobra, ob 19. uri bo na sedežu stranke občni zbor mestne sekcije. Ta združuje predstavnike mesta in okoliških vasi. Občni zbor bo izvolil organe stranke in določil delegate za pokrajinski in deželni kongres. Vabljeni člani in prijatelji Slovenske skupnosti.

Pokrajinski svet SSk za Goriško bo zasedal v torek, 15. oktobra, ob 20. uri na goriškem sedežu stranke, drevored 20. septembra 118. Vabljeni člani in izvoljeni ter imenovani upravitelji SSk.

Slovensko planinsko društvo v Gorici vabi v nedeljo, 20. oktobra, na pohod z Debele griže do jamarskega doma na Vrhu; zbor udeležencev ob 9.30 pred muzejem na Debeli griži, od 12. ure dalje pa druženje ob kostanju na Vrhu. V soboto, 26. oktobra, pa bo avtobusni izlet v Idrijo z ogledom Divjega jezera in drugih zanimivosti. Prijave na sedežu SPD, Verdijev korzo 51/int, ob četrtkih med 19. in 20. uro, do 17. oktobra.

SCGV Emil Komel sprejema vpisovanja za šolsko leto 2019/20. Informacije na tajništvu od ponedeljka do petka, tel. 0481/532163 ali 0481/547569, e-mail info@emilkomel. eu

Prispevke za SCGV Emil Komel v spomin na ravnatelja prof. Silvana Kerševana lahko nakažete na bančni tekoči račun: Banca di Cividale - IBAN IT 97 M 054 841 240 1CC 003 003 6225; SWIFT CIVIIT2C s pripisom: za SKLAD SILVANA KERŠEVANA. Informacije na tajništvu SCGV Emil Komel, tel. št. 0481 532163 ali 0481 547569.

Vpisovanje abonmajev za letošnjo sezono Slovenskega stalnega gledališča, ki se bo začela **v torek, 22. oktobra 2019, v gledališču Verdi v Gorici**, in sicer z muzikalom Briljantina v produkciji Prospot iz Radovljice, poteka pri blagajni goriškega Kulturnega doma (ul. Brass 20, tel. št. 0481 33288) vsak delavnik od 9.00 do 13.00 in od 15.00 do 18.00.

"Male oglase" najdete na našem portalu www. noviglas. eu.

Darovi

Za misijonarja Pedra Opeko: N. N: 100,00 evrov.

Sožalje

Ob izgubi drage mame, none in tašče **Alme** izrekamo družini iskreno sožalje člani Prosvetnega društva Vrh Sv. Mihaela.

RADIOSPAZIO
vrata proti vzhodu

(od 11. 10. 2019 do 17. 10. 2019)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it.

Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan od 20.00 do 21.00. Spored:

Petek, 11. oktobra (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Sobota, 12. oktobra (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, terskem, rezijanskem in ziljskem narečju.

Nedelja, 13. oktobra ponovitev oddaje Okno v Benečijo.

Ponedeljek, 14. oktobra (v studiu Ilaria Bergnach, Miha Kovic in Jakob Leopoli): Mihec in Jakec show.

Torek, 15. oktobra (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 16. oktobra (v studiu Danilo Čotar): Samotni pastir: Valentin Stanič pred 200 leti v Gorici 1. del. - Izbor melodij.

Četrtek, 17. oktobra (v studiu Andrej Bavcon): Četrtkov večer z glasbo - Zanimivosti, obvestila in humor.

PD ŠTANDREŽ
Abonma ljubiteljskih gledaliških skupin
Dramska družina SKPD Sedej - Števerjan
M. Delaporte
IME
Nedelja, 13. oktobra 2019, ob 17. uri
Štandrež, župnijska dvorana Anton Gregorčič
POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

Goriški Pokrajinski muzeji – Palača Attems Petzenstein 28. 6.–13. 10. 2019

Sergio Scabar – Oscura camera

V goriški palači Attems se končuje pregledna razstava Sergia Scabarja iz Ronk, mojstra analogne fotografije, ki je s svojo bogato in izvirno produkcijo pomembno zaznamoval to ustvarjalno področje.
V goriških Pokrajinskih muzejih so jo odprli 28. junija letos in je zaobjela vsa obdobja fotografovega ustvarjanja, s pomembnim poudarkom na njegovem zgodnjem opusu, ki je v javnosti še najmanj poznan.
Sergio Scabar se je po dolgi bolezni poslovil slaba dva meseca po odprtju razstave, vendar je aktivno sodeloval pri njenem nastajanju, izboru del, sami postavitvi in pripravi obsežnega kataloga. Vse odraža njegovo osebno vizijo, njegov izraziti občutek za estetiko in kompozicijo ter izčiščeni, minimalistični pristop k ustvarjanju. Te "zunanje" značilnosti pa odražajo njegov način razmišljanja in doživljanja sveta, premišljen in meditativen pristop k fotografskemu mediju, ki ga zaznamujejo strogost, intenzivnost in dovršenost. Ravno takšen odnos mora imeti tudi gledalec, ki lahko dela spozna, samo če se resnično ustavi in si vzame čas za poglobljeno refleksijo.

Razstava je nujno zastavljena kronološko, saj je pri Scabarju prehajanje iz ene serije v drugo pomenilo postopno, a neizogibno obračanje iz zunanjega sveta v notranjega, v časovnem zaporedju. Iz reportažne fotografije, opazovanja družbe in zunanjega vrveža na ulici se je zgodil najprej prestop v zaprt, notranji prostor, nato v konceptualno in introspektivno eksperimentiranje ter nazadnje v najbolj prepoznavno, magično produkcijo sveta predmetov.
Scabar se je začel posvečati fotografiji sredi šestdesetih let prejšnjega stoletja, v času, ko se je spreminjal odnos do nje in je vedno bolj odločno stopala v polje likovne umetnosti. Že v zgodnjih reportažah je od "klasičnih", ki so prikazovale dogajanje na ulici (Benetk, Londona), kmalu prestopil v bolj analitične, v katerih je razmišljal o socialnih vprašanjih, problematiki odvisnosti in drugih družbenih temah. Leta 1973 se je lotil potrošništva s serijo, ki je v dolgem neprekinjenem traku izmenično prikazala barvne fotografije reklamnih plakatov in črno-bele posnetke ljudi na ulici. Zatem je sekvenčne posnetke uporabil še na drugačen način. V Trstu je 31. oktobra 1975 ob 11. 21 uri fotografiral celotno ulico Madonnina, ki jo je "razrezal" na dvaintrideset posnetkov. Razstavljeni so tako, da je vsak prekrit s črno zavesico, ki jo je treba dvigniti, da si jih lahko ogledamo. Scabar je tu spretno in z dobro mero humorja nastopil proti površnosti. Fotografije je treba dobesedno, ne samo v prenesenem pomenu, odkriti.
Fotografska sekvenca, ki je nastala leta 1976 v goriški psihiatrični bolnišnici in prikazuje božično praznovanje, pomeni neke vrste obrat navznoter, čeprav se fotograf ni poglabljal v to tematiko, ampak je dogajanje opazoval z distanco zunanjega obiskovalca, vendar spoštljivo in s pieteto.
Od tu naprej se je Scabarjev opus zelo spremenil, postal je bolj konceptualen, introspektiven. Razvite fotografije je začel rezati in sestavljati v nenavadne, vendar premišljene, izvirne kompozicije, jih abstrahiral in jim dodajal drugačne materiale. Na serijo avtoportretov je posegel z rezanjem, trganjem in razgrajevanjem obraza ter ponovnim sestavljanjem.
Začel se je tudi posvečati svetu predmetov, najprej njihovim detajlom, nato pa vse bolj premišljenim kompozicijam, ki so postale njegov najbolj prepoznavni motiv. Predmete vsakdanje uporabe, fotografske pripomočke, završene, odslužene stvari, živo in neživo naravo je začel sestavljati v tihožitja, za katera je razvil tudi poseben tehnični pristop ter jih dopolnil z unikatno izdelanimi okvirji. Predmeti so izvzeti iz narativnega konteksta, zamrznjeni so v času, simbolni, univerzalni. Kompozicije so odete v tišino, v posebno, zamolklo atmosfero črno-rjavo belih odtenkov, ki se kosajo s slikarstvom. Prežete so z intelektualno širino ter poglobljenim poznavanjem umetnosti svojega ustvarjalca, mojstra alkemijskih postopkov, ki je svoja dela, zavita v sence, prepojil s svetlobo.

Katarina Brešan

Mestni muzej Ljubljana

Plečnik in sveto

V Vatikanskih muzejih je bila med poletnimi meseci na ogled razstava *Plečnik in sveto - Jože Plečnik, slovenski arhitekt in oblikovalec*. Postavitev, ki združuje 33 izbranih predmetov liturgičnega posodja, ki jih je oblikoval Plečnik, se je zdaj preselila v Mestni muzej Ljubljana. Tam bo na ogled do vključno 24. novembra. Razstava, ki jo je idejno zasnoval direktor Muzeja in galerij mesta Ljubljane (MGML) Blaž Peršin, je bila postavljena v središču Vatikanskih muzejev - v sobani na vhodu v vatikansko galerijo, Pinacoteco Vaticano. Kot so poudarili v MGML, je Plečnik prvi slovenski umetnik, ki je bil z razstavo predstavljen v Vatikanskih muzejih, razstava pa je predstavljala enega najpomembnejših projektov promocije slovenske kulture v letošnjem letu. Vsebinsko je razstavo pripravil poznavalec Plečnikovega dela Peter Krečič v sodelovanju s kustosinjo Plečnikove hiše Ano Porok. Postavitev uvede tekstovni del, ki obiskovalcu oriše širši kontekst Plečnikovega oblikovanja sakralnih objektov, dopolnjujejo ga reprodukcije načrtov njegovih izbranih sakralnih predmetov. Osrednji del pa predstavlja izvirne sakralne predmete, najlepše primerke iz Plečnikovega bogatega opusa. Za razstavo so jih posodili številni skrbniki dediščine v cerkvah in samostanih ter zasebni lastniki. Razstava je opremljena tudi z video zapisom o Plečnikovi sakralni arhitekturi, ki ga je pripravil Tone Stojko.

O odzivih obiskovalcev v Vatikanskih muzejih je Ana Porok povzela, da so bili zelo pozitivni in da so si za proučevanje detajlov vzeli kar nekaj časa ter so si "z zanimanjem ogledovali krajši film, na katerem je Tone Stojko mojstrsko ulovil izbrano Plečnikovo cerkveno arhitekturo".
"Naj za zanimivost še povem, da sta ob svojem obisku Rima na razstavo naključno naletela ameriška mladoporočenca na medenih tednih - žena Margaret Plecnik nas je kasneje kontaktirala in želela kupiti knjigo o Plečnikovih stvaritvah v Ljubljani za darilo svojemu očetu Paulu Plecniku. Seveda smo morali takoj vprašati, ali so morda v kakšnih sorodstvenih vezeh z našim arhitektom, in izvedeli smo, da je bil Jože Plečnik njen praprastric", je še dodala.
Po razstavi se dragoceno posodje, med njim kelihi, monštrance, ciboriji in zakramentariji, vrača v roke lastnikov - v cerkve, samostane in k zasebnikom.

DROBCI DOMAČE ZGODOVINE (82)

Dimitri Tabaj

Škof Anton Mahnič in Gabriele D'Annunzio (2)

Ljubljanski časopis Slovenec je 8. februarja 1919 v članku z naslovom *Škof Mahnič proti Italijanom* objavil protestno pismo škofa Antona Mahniča podadmiralu Cagniju, načelniku italijanskih okupacijskih sil. Bolj kot proti Italijanom je pismo - kot bomo videli - naperjeno proti obnašanju njihovih okupacijskih sil.
Tako se glasi: *"/.../ 4. decembra 1918 so se predrznili nekateri italijanski vojaki v Čunskem odstraniti s cerkve nekatere hrvatske spominske plošče. Župnik Gregor Fugošič jih je opomnil, naj pustijo plošče, katerih eno so že razbili, na svojem mestu. Nato je bil Fugošič aretiran, peljan kot hudodelec od dveh vojakov v Mali Lošinj, kjer je bil izpostavljen najbolj nizkim žaljenjem in kjer mu je vojaški poveljnik ukazal vse cerkvene obrede vršiti v latinskem ali italijanskem jeziku, ker bi ga sicer na mestu zaprli. Fugošič je zapustil svojo župnijo in pobegnil na svoj dom. Cerkev v Čunskem se je morala zapreti in prebivalstvo je ostalo brez duhovnika. Zahtevam, da se navedene plošče postavijo zopet na svoje mesto, da se župniku Fugošiču da polno zadoščenje in možnost, da izvršuje nemoten svoj sveti poklic. /.../ "*
In res v tistem obdobju (pa tudi kasneje, vse do konca italijanske okupacije) so bili na udaru predvsem hrvaški in slovenski nagrobniki ter plošče v glagolici, ki so jih Italijani skušali na vse načine uničiti, kakor se je zgodilo na primer z izredno dragoceno glagolsko ploščo, vzidano v pročelje cerkve sv. Antona na Vrhu pri Buzetu (delo našega stavbarskega in kamnoseškega mojstra Benka iz Sočerge, iz leta 1463), ali pa tudi v Sovinjaku (iz leta 1557), Humu (iz leta 1552), Plominu (iz leta 1499), Lindarju pri Pazinu in na pokopališču v Motovunu, če omenimo le nekatere. Uničevali so tudi starodavne misale in dokumente, ki so bili tiskani v tej plemeniti in starodavni pisavi. Nekatere plošče so bile obnovljene okoli leta 1990 na hvalevredno pobudo prof. Branka Fučića (1920-1999) s Krka, hrvaškega umetnostnega zgodovinarja, antropologa, arheologa in teologa, člana slovenske in hrvaške akademije znanosti in umetnosti, enega največjih poznavalcev glagolice, kateremu je sveti papež Janez Pavel II. podelil naslov viteza komendatorja reda sv. Gregorja Velikega.

Hum pri Buzetu, po mnenju nekaterih najmanjše mesto na svetu. Verjetneje je bilo najmanjše mesto s tržnimi pravicami v Habsburški monarhiji, tako kot Sveti Križ, sedanji Vipavski Križ. Tudi v Humu je italijanski okupator uničil izredno dragocene in starodavne glagolske napise (vir slike: tz-buzet. hr).

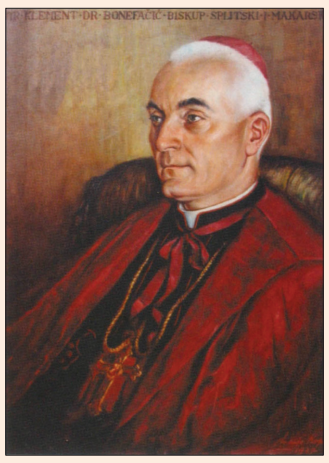

Mahnič je protestiral tudi proti odstranitvi župnika dekana Kvirina Klementa Bonefačića na Malem Lošinju. Konec leta 1918 je redna italijanska vojska deportirala dr. Bonefačića z Malega Lošinja v Baško. Leta 1920 je iz Baške moral pobegniti v Senj pred nasiljem arditov. Kasneje je postal splitsko-makarski škof.

Tako se nadaljuje protestno pismo, ki ga je krški škof Anton Mahnič iz Kobdilja poslal podadmiralu Cagniju, načelniku italijanskih okupacijskih sil 3. januarja 1919: *"/.../ Trije mojih duhovnikov, Josip Pavačič, Simon Pičinič in Bernardin Baričevič so bili odvedeni kot ujetniki ne vem kam. Kot njihov škof hočem vedeti, kje se nahajajo in v čem obstoja njihov pregrešek in kakšne namene ima glede njih to poveljništvo. Ekscelenca, imel bi še mnogo pritožb. Postopanje proti prebivalstvu teh otokov, ki je po 85 odstotkov hrvatsko, zasluži ime persekucij. Ne maram dolžiti Vaše Ekscelence, ki sigurno ne pozna pravega položaja. Toda želeti bi bilo v interesu pravice in tudi v interesu slovesa italijanskega imena, da si Vaša Ekscelenca ustvari objektivno sodbo o pravih razmerah teh zemelj. Nam za sedaj ne ostane druzega kot trpeti in molčati. Toda prej ali slej bo prišel čas, ko bo svet zvedel, kaj se godi in koliko se trpi".*
Na Sardinijo so bili deportirani duhovniki Mate Polonij (tajnik Narodnega sveta Slovencev, Hrvatov in Srbov na Krku), Antun Pilepić in Josip Palčić (škofijski tajnik). Škof Anton Mahnič je protestiral tudi proti odstranitvi župnika dekana Kvirina Klementa Bonefačića (1870-1957) na Malem Lošinju, katerega je več kot četrt stoletja prej v Gorici posvetil v duhovnika goriški knezonadškof Alojzij Matija Zorn iz Prvačine.

Idilično naselje Ćunski na otoku Lošinj. 4. decembra 1918 so italijanski vojaki v Ćunskem odstranili s cerkve hrvaške spominske plošče, eno so tudi razbili. Župnika Gregorja Fugošića, ki je odločno protestiral proti tej skrunitvi, so aretirali in grobo maltretirali (vir slike: cres-losinj. net).

Krasna spominska plošča na rojstni hiši prof. Branka Fučića v Malinski, na otoku Krk. Nekateri glagolski napisi, ki jih je italijanski okupator uničil, so bili obnovljeni okoli leta 1990 na hvalevredno pobudo prof. Branka Fučića (1920-1999), hrvaškega umetnostnega zgodovinarja, antropologa, arheologa in teologa, člana slovenske in hrvaške akademije znanosti in umetnosti, enega največjih poznavalcev glagolice, kateremu je sveti papež Janez Pavel II. podelil naslov viteza komendatorja reda sv. Gregorja Velikega.

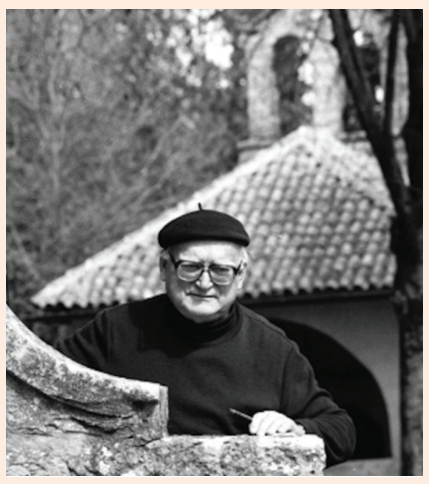

Prof. Branko Fučić: "Neki motori idu na benzin, neki na naftu, moj motor ide na pogon znatiželje. /.../ Ma kakvi, to je najveći dar Božji koji možeš imati. Bez znatiželje si ništko i ništa, ti si mrtvo puhalo. Nema ničega, nema nauke, nema istraživanja, nema ljubavi, za boga miloga, nema nikakve ljudske aktivnosti bez znatiželje".

Ljubljana / Jezikovni posvet Kako bo mogoče?

Slovenščina na področju digitalizacije

Slovenščina na področju digitalizacije zaostaja in *"prišel je trenutek, ko je treba javnost in deležnike opozoriti"*, da je treba čim prej narediti korake, ki jo bodo na tem področju priključili drugim primerljivim jezikom, je bilo sporočilo posveta o digitalni prihodnosti slovenščine.

Kot je v uvodu poudaril Simon Krek s Centra za jezikovne vire in tehnologije Univerze v Ljubljani, je na področju umetne inteligence prišlo do ključnih prebojev, ki omogočajo hiter razvoj jezikovnih tehnologij, a jezikovne tehnologije v evropski politični agendi nimajo zadostne vloge.

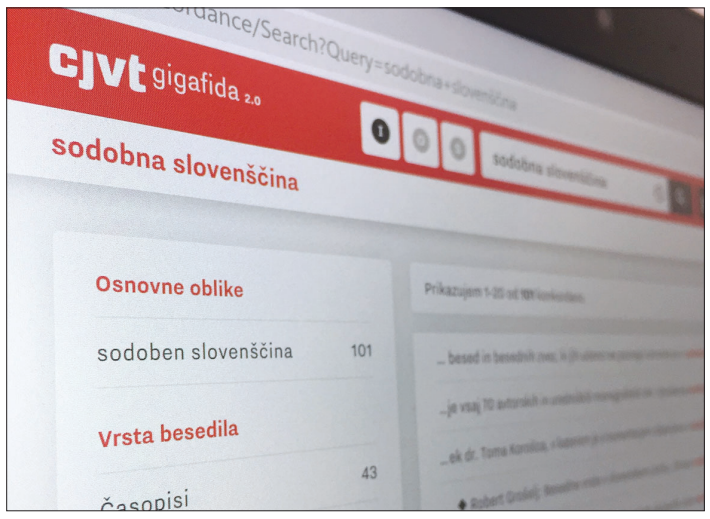

Pri večjih jezikih je težav zaradi tega manj, saj obstaja komercialni interes za razvoj tehnologij, medtem ko pri manjših tega interesa ni.

To težavo sicer naslavlja resolucija Evropskega parlamenta o enakopravnosti jezikov v digitalni dobi, v kateri parlament poziva članice, naj razvijejo celovite politike, in poudarja skupno odgovornost EU ter prost dostop do podatkov.

Kljub temu slovenščina na področju digitalizacije zaostaja za primerljivimi jeziki, zaradi česar bi bilo treba storiti nekaj stvari. Kot pravi Krek, je prvi ključni korak zagotavljanje okvira oziroma načrta za razvoj jezikovnih virov in tehnologij za slovenščino.

Zatika pa se že pri nacionalnem programu za jezikovno politiko, ki bi moral biti za obdobje 2019-2023 že sprejet, a je za zdaj še na ministrstvu za kulturo. Zato so ministrstvo tudi pozvali, naj dokument pošlje v državni zbor v potrditev.

Poleg tega so ministrstvo pozvali še, naj čim prej objavi javni razpis za razvoj slovenščine v digitalnem okolju s poudarkom na jezikovnih virih in tehnologijah, ki je bil napovedan za januar 2019, ter obudi delo sveta za spremljanje razvoja jezikovnih virov, ki je deloval od marca do septembra 2017.

Sicer pa je treba poskrbeti tudi za racionalno organizacijo v sami skupnosti, ki se ukvarja s tem področjem, da se *"ne bi podvajale dejavnosti na področju izgradnje virov in tehnologij"*, je navedel Krek.

Na to je opozoril tudi Kozma Ahačič z Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša. *"Težava ni v tem, da ne znamo in ne zmoremo, niti ni težava zgolj v neustreznem financiranju - čeprav se vsi strinjamo, da je neustrezno - težava je za zdaj predvsem v tem, da ne znamo in ne zmoremo graditi infrastrukture skupaj in da se pri financiranju dojemamo predvsem kot konkurenca in ne kot skupnost"*, je sodelujoče pozval k sodelovanju.

A vendar je za napredek po besedah Marka Stabeja poleg sodelovanja nujna tudi konkurenca idej. *"Moramo pa vedeti, kam gremo"*, je dejal.

Pri tem je treba v dialogu postaviti cilje in način njihovega doseganja, hkrati pa ostati odprt za morebitne alternativne poti in cilje.

Seveda je za razvoj jezikovnih tehnologij treba zagotoviti tudi sredstva, kjer je po Krekovih besedah žogica predvsem *"na strani ministrstev in vlade"* ter ostalih relevantnih institucij.

Zato so naslovili tudi poziv na ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport ter Javno agencijo za raziskovalno dejavnost RS, naj pri dodeljevanju sredstev napovedanim programom nacionalnih raziskav na področju jezikoslovja in povezanih področjih podpreta programe, ki zagotavljajo uspešen razvoj slovenščine v digitalnem okolju. Na Slovensko akademijo znanosti in umetnosti pa so naslovili poziv, *"naj s proračunskimi sredstvi, ki jih prejema za financiranje infrastrukturnega programa naravna in kulturna dediščina, (so) financira izdelavo virov, ki so odprto dostopni in primerni za računalniško obdelavo"*.

Tako bi po Krekovih besedah dobili načrt in sredstva ter zagotovili skupnost, ki bo lahko vsem govorcem in govorkam slovenščine zagotovil *"tiste tehnologije in vire, za katere se pričakuje, da so dostopni vsem v 21. stoletju"*.

Posvet z naslovom *Kako bo mogoče?* - posvet o digitalni prihodnosti slovenščine so organizirali Center za jezikovne vire in tehnologije Univerze v Ljubljani, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, raziskovalna infrastruktura CLARIN. SI (Institut Jožef Stefan) ter Slovensko društvo za jezikovne tehnologije.

Ob 25-letnici delovanja ženske vokalne skupine Vinika

Čustven umetniški dogodek v Vili Vipolže

Foto Andrej Colja

Praznovanje 25-letnice ene izmed najzanimivejših in izvirnejših ženskih vokalnih skupin v Sloveniji je bil poseben praznik zborovske glasbe, ki je segel daleč čez obzorja ljubiteljskega petja. Vokalna skupina Vinika iz Goriških Brd je ob tej priložnosti pripravila koncert v Vili Vipolže in izdala zbirko njej posvečenih pesmi primorskih skladateljev. Na slavnostnem glasbeno raznolikem večeru je predstavila mnoge skladbe iz nove zbirke *Ptička briegarca*, o kateri je pisal briški pesnik Ludvik Zorzut. Že naslov napoveduje tudi mikaven izbor besedil (avtorji Srečko Kosovel, Alojz Gradnik, Ivan Minatti, Ivan Pejčev, Ludvik Zorzut, Feri Lainšček).

Med gosti je bil pesnik Feri Lainšček, s katerim so Vinike zgradile močno vez. Njegovih verzov je v zbirki največ. Na koncert je prekmurski pesnik prišel radoveden: "Zanimalo me je, kdo so te ženske in dekleta, ki tako lepo pojejo. Nekatere skladbe sem slišal prvič in uglasbene so s posebnim občutkom za moje besede. Potrebna je kemija med skladateljem in izvajalcem, da to zaživi, kar se je nocoj zgodilo. Vse te uglasbitve so se posrečile in vse interpretacije so prišle do mene. Spomin na ta večer bo lep".

Foto Andrej Colja

Bil je to čustven umetniški dogodek, ki bo ostal v spominu številnim obiskovalcem, glasbenikom in pevkam. Na koncertu so se v iskrivih, nežnih in srčnih interpretacijah oglasila dela Ambroža Čopija, Davida Klodiča, Radovana Kokošarja (letos preminulega briškega glasbenika, dirigenta, aranžerja in skladatelja) in Patricka Quaggiata, skladatelja mlajše srednje generacije iz Gorice, ki za Vinike piše že 15 let. Viniki je do zdaj posvetil največ skladb, kar je povezano z dolgoletnim prijateljstvom z zborovodkinjo Franko Žgavec, s katero sta bila tudi sopevca. Pisanje za Viniko je za Quaggiata vedno izziv: "Franka je videla nekaj v meni, ne vem kako to obrazložiti, ... ko zaprosi za novitete, ne morem odkloniti. Z nastopi pevke ponesejo mojo glasbo po državi in izven nje. Franka je odprta za novosti. Kot skladatelj lahko rečem, da smo dobili osebo, ki spodbuja nastanek novih skladb in naše delo". Quaggiato ugotavlja, da se njegov koncept skozi leta ni veliko spremenil, drugačen je način postavitve not na papir, ampak osnovna ideja ostaja ista: "Ta sestav je prožen, tudi ritmično in dinamično se zlahka prilagaja različnim glasbenim situacijam. Vsako stvar, ki jo napišem, jo tudi izvede brez težav. Ne morem zanikati, da jim v note ne skrijem kakšno zahtevno stvar, ampak jim vse uspe zapeti". Besedila vedno izberejo Vinike in Quaggiata očitno navdahnejo: "Skozi branja besedil razmišljam, katero glasbeno obleko jim bom dal, včasih gledam detajle, drugič pa globalno in me zanima, kam se bo razvila glasbena napetost. Vsa besedila vzljubim in jih brez velikih težav uglasbim". Veliko teh besedil je ravno Lainščkovih. Njegove besede nosijo v sebi posebno zvočno kvaliteto, saj je evidentiranih več kot 400 uglasbitev v različnih žanrih. Do svoje poezije ima poseben odnos in jo pusti na svobodo, šele ko se vrne k njemu, jo zares spozna in le-to v zadnjem obdobju vključuje v uradno izdane zbirke. Kdaj se je spletla vez med pesnikom in pevkami, nihče natančno ne ve. Izbor Lainščkovih poezij v Vinikini zbirki se zdi pesniku povsem razumljiv: "Vse so povezane s temeljnimi vrednotami; govorijo o ljubezni, ki je nekaj, kar odrešuje svet. Presenetil me je izbor *Ciganske balade*, ampak ko govorimo o Romih, govorimo o svobodi, ker to ljudstvo najbolj označuje želja po svobodi. Poezije so zbrane prek nekih splošnih temeljnih vrednot, ki se dotaknejo človeka".

Strokovno predstavitev zbirke in s tem skladb na praznovanju je pripravila mezzosopranistka in muzikologinja Martina Kocina tudi nekdanja članica Vinik, ki je povedala, da je zbirka pomemben doprinos k zakladnici ženskega zborovskega petja, saj pokriva štiri področja: umetno zborovsko pesem, ljudsko v priredbah, zborovsko pesem z instrumentalno spremljavo in priredbe božičnih pesmi za ženski zbor in godalni orkester. Poleg do zdaj omenjenih skladateljskih imen so še v njej dela Štefana Maurija in Dušana Prašlja iz Reke. Čeprav Martina ne poje več v zboru, ima o pevkah visoko mnenje: "Vinike so me od nekdaj fascinirale s temperamentom, povezanostjo in medsebojno vezjo. Vinike niso samo pevke, so prijateljice. Navdušujeta me intimnost in iskrenost, ki ju znajo izraziti v petju".

Za ustvarjalni razvoj Vokalne skupine Vinika skrbi že vrsto let zborovodkinja Franka Žgavec. Prizadeva si izoblikovati posebno zvočnost in barvo zbora. Trudijo se za rast, redno se prijavljajo na pobude Javnega sklada za kulturne dejavnosti, kot so Sozvočenja, ki so tematsko oblikovani nastopi. Iz tega vzgiba so nastale mnoge novitete, ki jih je Vinika naročala sodobnim skladateljem, pa tudi sodelovanje s Ferijem Lainščkom. Pogled Vinike je uprt v nadgradnjo petja, uspešna pa je, ker gradi na dobri energiji, tega se zaveda tudi zborovodkinja: "Je ena krasna družba, kjer prijateljstvo, sodelovanje in skrb za skupno delo potekajo enoglasno. Vse so zavzete za to, tudi klepetajo, ko pa je treba zares poprijeti za delo in organizacijo, se trudijo". Tako so se tudi za svečani večer ob 25-letnici. Danila Zuljan Kumar, ki je napisala spremno besedo k novo izdani notni zbirki, je pripravila vezno besedilo, Meta Černe Sitar pa ga s prisrčnostjo interpretirala. Ker zbirka *Ptička briegarca* vključuje tudi skladbe z instrumentalno spremljavo, so na koncertu nastopili violinistka Clara Bensa, harmonikar Dejan Vidovič in pianistka Ingrid Mačus, ki so s svojimi nastopi obogatili in zaokrožili koncert.

Vokalna skupina Vinika je ob svoji 25-letnici prejela srebrno plaketo JSKD. V zakladnico zborovske glasbe za ženske vokalne sestave je dodala zbirko pesmi, ki bodo lahko predstavljale navdih za druge ženske zbore ali jih spodbujale k doseganju še višjega izvajalskega nivoja, in to s pomočjo glasbe, ki jo odlikujejo naravnost, svojevrstnost, odprtost in suveren duh sodobne ženske duše.

Metka Sulič

SNG Nova Gorica

V četrtek premiera komedije Tutošomato

Na velikem odru Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica bo **v četrtek, 10. oktobra 2019, ob 20 uri**, premierno uprizorjena nova predstava Iztoka Mlakarja *Tutošomato.* Kot vse dosedanje uspešnice, *Duohtar pod mus!, Sljehrnik* in *Pašjon*, je tudi ta nova predstava nastala v režiji Vita Tauferja in koprodukciji z Gledališčem Koper. Avtor je tokrat navdih zanjo dobil pri Shakespearovi *Ukročeni trmoglavki* , a se od nje tudi svojevrstno oddaljil. Zabavno in burkaško dogajanje je napisano v značilnem sočnem humornem dialektu, dopolnjujejo ga songi in instrumentalni trio z glasbo v živo. Soustvarjalci predstave poleg avtorja besedil in glasbe songov Mlakarja in režiserja Tauferja so asistentka režiserja Tereza Gregorič, scenograf Voranc Kumar, kostumograf Matic Hrovat, oblikovalec svetlobe Igor Remeta in oblikovalec zvoka Borut Čelik.

Igrajo: Urška Taufer, Tjaša Hrovat, Patrizia Jurinčič Finžgar, Luka Cimprič, Žiga Udir, Rok Matek, Matija Rupel, Iztok Mlakar. Instrumentalni trio sestavljajo Matjaž Švagelj, David Šuligoj in Roman Kobal.

IK

S 1. strani / Ponedeljkov večer v Društvu slovenskih izobražencev

Naši mladi med slovensko in globalno identiteto

Problem izseljevanja mladih je torej že dolgo živ v naši splošni zavesti. Naravnost pretresljivi pa so bili podatki, ki so jih posredovali predavatelji v Društvu slovenskih izobražencev, tokrat z dokazanimi dejstvi in številkami.

Večer z naslovom *Naši mladi med slovensko in globalno identiteto* sta v Peterlinovi dvorani na rednem ponedeljkovem srečanju organizirala DSI in uredništvo revije Mladika. Vsebina Fokusa zadnje številke Mladike (št. 7- 8) je namreč nudila izhodišče za javno debato v živo, saj je obravnavani argument, ki se nanaša prav na izseljevanje mladih oz. na "beg" ali "kroženje" možganov, vzbudil veliko zanimanje.

Član uredništva revije, novinar Ivo Jevnikar je na ponedeljkovem večeru predstavil oba predavatelja, prof. dr. Dejana Valentinčiča in socialno psihologinjo Norino Bogatec, ter v imenu DSI pozdravil goste in še posebej dva predstavnika "Socialnega tedna 2019" iz Ljubljane, ki sta bila prisotna na predavanju.

Društvo izobražencev se namreč tokrat z argumentom o mladih in izseljeništvu že peto leto povezuje tudi s "Socialnim tednom", pobudo, ki ima letos naslov *Kdo sem, kdo smo?* . V njihovem imenu je prisotne pozdravil predsednik Janko Korošec, spremljal pa ga je še Matija Cencelj iz Društva slovenskih katoliških izobražencev iz Ljubljane.

Prvi predavatelj, dr. Dejan Valentinčič, je univerzitetni profesor in mlad raziskovalec, doma iz Deskel. Področje njegovega raziskovanja zajema manjšinsko pravo, sodobne migracijske tokove, kroženje možganov, medetično integracijo ter položaj zdomskih in zamejskih slovenskih skupnosti, o čemer je tudi že veliko objavil. Njegova formacija je široka, saj združuje pravništvo in sociologijo, poleg tega pa je tudi doktor znanosti. S strokovnim znanjem lahko dodaja kvaliteto svojemu poklicu, saj je že poldrugo leto zaposlen pri Uradu Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu.

Njegov prispevek, ki je bil objavljen v Mladiki, je zelo obsežen, zato na predavanju seveda ni mogel podrobno razčleniti vsega napisanega. V svojem dolgem in živahnem posegu je poslušalcem vsekakor postregel z zelo pomenljivimi podatki, ki so razodeli, kakšne so težnje v sodobnih selitvah Slovencev. Valentinčič je izhajal iz analize stanja v matici in od nje prešel na stanje v zamejstvu, saj je pri analizi številk in podatkov lažje izhajati iz celovite državne slike kot pa iz posameznih skupnosti.

Najprej je predavatelj poslušalcem pojasnil nekatere osnovne pojme. Po osamosvojitvi Slovenije se je uveljavil termin "sodobno slovensko izseljevanje". Valentinčič je ugotavljal, da se z razliko od prejšnjih izseljevanj sodobno razlikuje v nekaterih dinamikah. Danes se izseljuje veliko število predvsem mladih; poleg tega se danes ne izseljujejo "ciljno", le v določena območja ali mesta, ampak individuano in razpršeno.

V obdobju pred letom 2012 so se številke izseljenih Slovencev gibale od 1000 do 3000 letno. Po omenjenem letu pa so skokovito narasle (po mnenju predavatelja je na te odhode vplival psihološki faktor, ko se je širil občutek moralne krize. Podatki o zadnjih dveh letih pa so za slovenski narod naravnost dramatični: v letu 2018 so mladi izseljenci dosegli rekordno število 9.000, kar je polovica vseh rojstev v Sloveniji v enem letu (nataliteta v Sloveniji dosega namreč število 1800 novorojenčkov). Največ Slovencev odhaja na avstrijsko Koroško; drugi najbolj pogost cilj je Nemčija; sledita Švica in Švedska.

Predavatelj je opozoril, da imamo večkrat napačno predstavo o mladih slovenskih izseljencih, ker nam mediji posredujejo le primere tistih Slovencev, ki so zelo uspešni in so se uveljavili v svetu. Ugotovil je namreč, da gre večinoma za preproste, neizobražene delavce, ki opravljajo predvsem fizična dela. Ti praviloma ne čutijo nobene potrebe po tem, da bi iskali stik z že obstoječimi slovenskimi skupnostmi v tuji deželi; če jih poiščejo, je to iz interesa in iskanja lastne koristi. Ker jim domoljubje ni privzgojeno, ne čutijo domotožja in niti želje po kulturni povezavi s Slovenijo, še manj pa s slovenskim ljudskim izročilom in simboliko. Kot primer je navedel obnašanje skupine mladih, ki so se udeležili tradicionalnega slovenskega praznika v Kanadi: ko so se otroci tamkajšnje slovenske skupnosti pojavili oblečeni v narodne noše, so v skupini mladih izzvali posmeh; ob pogledu na Slomškov kip pa je neko dekle izzivalno vprašalo, ali tamkajšnji Slovenci ščitijo pedofilijo! Na Facebook strani slovenskih priseljencev na Koroško je najbolj pogosto vprašanje "Kje se v Klagenfurtu dobi določeno blago/ produkt". Ne zavedajo se, da živijo v krajih, kjer obstaja slovenska manjšina; za veliko večino novih priseljencev iz Slovenije obstaja le ime Klagenfurt (Celovca ne poznajo). Vse to nam seveda veliko pove o vzgoji mladih v Sloveniji.

Foto damj@n

Poleg tega je Valentinčič opozoril na dejstvo, da ne gre podcenjevati pojava izseljevanja, ki je sicer globalen, za Slovenijo in njeno prihodnost pa ima lahko hude posledice. Strokovnjaki imajo precejšen pregled nad odhodi Slovencev v svet, ni pa jasno, koliko se jih sploh vrne (ocenjuje se, da se jih vrne le okoli 20 %). Vendar obstajajo tudi pozitivne možnosti, ki jih imajo mladi, ki se želijo izobraziti v tujini. Predavatelj je omenil nekatere organizacije, ki lahko pomagajo pri širjenju obzorja in znanja. Nastale so iz povezave med slovenskimi docenti na različnih elitnih svetovnih univerzah (npr. v Kaliforniji) in ki dajejo možnost slovenskim študentom, da za kratek čas dobijo izkušnje na teh uglednih univezah. Po besedah predavatelja se v teh primerih velika večina slovenskih študentov vrača domov, obogatena z novim znanjem.

S takimi pobudami pride do "kroženja možganov" (ko se izseljenci vrnejo, ker so ohranili neko čustveno vez z domovino). Ko govorimo o "begu možganov", pa gre za enosmerno pot: izseljenci iz manj razvitih držav odhajajo v bolj razvite, verjetno za vedno.

Težnja izseljevanja, ki je značilna za Slovenijo in ves svet, je seveda prisotna tudi v slovenskih manjšinah na Koroškem in v Porabju.

V Porabju, kjer je situacija bolj kritična, se v zadnjih letih nekateri odločajo za študij v Sloveniji. Ti imajo več možnosti, da v Sloveniji tudi ostanejo. V zvezi s Koroško pa je zanimiva nova slika mladih iz zadnjih let: v veliki meri se selijo v večja avstrijska mesta; mnogi študentje, ki so študirali na Dunaju, se tam tudi zaposlijo in seveda tam ostanejo.

Skratka, gre za sodobni pojav, ko so posamezniki popolnoma izkoreninjeni iz svojega okolja, v katerem so zrasli.

Novo okolje prinaša tudi popolno spremembo obnašanja in navad. Boris Pahor je izjavil, da "Evropa dobiva izkoreninjene ljudi". Po Valentinčičevem mnenju skupnosti v tradicionalnem smislu mladih ne nagovarjajo več. Posledično bi jih bilo treba nagovarjati kot individuume. V tem vidi predavatelj velik izziv za našo današnjo družbo.

Iz celotnega Valentinčičevega posega so poslušalci dobili vtis, da se za problematiko izseljenstva ne zanima s strokovno oddaljenostjo. Očitno je, da mu je problem prihodnosti slovenskega naroda v matici in po svetu pri srcu; z ljudmi in skupnostmi navezuje tudi osebne stike; kot uslužbenec Urada Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu nakazuje tudi rešitve problema in jih išče tudi pri izkušnjah drugih narodov.

Razmere v italijanskem zamejstvu je prikazala raziskovalka Slorija, socialna psihologinja Norina Bogatec. V svojem posegu je opisala raziskavo z imenom PoMATURI, ki je stekla v lanskem šolskem letu. Z njo želijo spremljati življenjsko pot študentov po opravljeni maturi na slovenskih drugostopenjskih šolah v Italiji. Od 81 odgovorov lanskih maturantov izvemo, da se jih je 53 odločilo za nadaljevanje študija na univerzi. Od teh se jih je 51 % odločilo za študij v Sloveniji, 48 % pa v Italiji.

Preko 60 % mladih namerava izkoristiti razne možnosti in si pridobiti delavne izkušnje v tujini.

Raziskava, ki se nanaša na prehod z nižjih srednjih šol na višjo srednjo šolo, pa je pokazala, da se je skoraj 30 % učencev odločilo za vpis na italijansko višjo srednjo šolo.

Tudi v našem zamejstvu se torej ne moremo pohvaliti z zelo rožnatimi perspektivami.

V debati, ki je sledila, so bila zanimiva nekatera mnenja v zvezi z narodno zavestjo, npr. vprašanje, koliko otroke vzgajamo v določenem duhu pripadnosti, ne da bi tvegali, da nas kdo obtoži nacionalizma ali celo rasizma.

DEVIN Lutkovno gledališče Pristanišče

Gostoljubna Mojca Pokrajculja in njen piskrček

Lutkovno gledališče Pristanišče, posebno pristanišče, ki se v Devinu čarobno pojavlja vsako jesen, je v soboto, 5. oktobra 2019, zvabilo na sedež zborov v Devinu približno dvajset otrok različnih starosti, da bi se vkrcali na pravljično ladjico, s katero je k malčkom prišla na obisk *Mojca Pokrajculja.* Otrokom zelo dobro poznano pravljično deklico je pripeljalo *Lutkovno gledališče Zapik*, ki je bilo že lansko leto zelo dobrodošel gost v Devinu. Njegova ustanovitelja, Jelena Sitar, univ. dipl. dramaturginja, režiserka, gledališka pedagoginja in lutkarica, in mag. Igor Cvetko, prof. muzikologije, etnomuzikolog, ilustrator in lutkar, sta sicer v Devinu zelo domača. Večkrat sta namreč vodila lutkovne delavnice v Devinskem vrtu ustvarjalnosti in prav njuna zasluga je, če se je tu tako plodno razraslo navdušenje za lutkarstvo. Oba sta zelo priznana mojstra lutkarske umetnosti, avtorja mnogih strokovnih publikacij, leposlovnih knjig, voditelja seminarjev. V zadnjih letih sta zaslužna še za to, da se je tudi na Slovenskem razširilo kamišibaj gledališče. Za svoje delo sta prejela vrsto nagrad. Da sta res velika mojstra, a obenem tako vljudna in prijazna sogovornika, je bilo razvidno tudi na njunem zadnjem obisku v Devinu. Izvirno zamišljenim in izdelanim lutkam sta izredno privlačno in prepričljivo vdihnila življenje in z njimi domišljijsko bogato prikazala, kako je Mojca Pokrajculja med pometanjem našla krajcarček in zanj kupila pisker - lonček, v katerega se je vselila. Vanj je ljubeznivo sprejela še lisičko-šiviljo, volka-mesarja, medveda-čevljarja, zajčka-krojača in jelenčka-gozdarja, ki jih je mraz preganjal in jim lezel v kosti. Naslednje jutro so šle živalice na delo in volk je zvečer prinesel pisker poln medu, ki naj bi ga pojedli za zajtrk, a lisica je ponoči hlinila, da jo boli trebuh. Pod to pretvezo je šla v kuhinjo in polizala ves med. Razočarane in jezne živalice so naslednji dan iskale tatu in sklenile, da se uležejo na sonce na hrbet. Tistemu, ki bo med lezel iz ust, je tat. Ko se je prav to zgodilo lisički, je z medom pomazala zajčkov smrček. Tako so vsi mislili, da je on tat. A Mojca je imela v Devinu posebne priče, pozorne otroke, ki so ji razkrili resnico. Tako sta v piskrčku ostala le Mojca in zajček ter veselo zaplesala. Izvrstna lutkarja sta igrivo pripoved premišljeno odela v različna razpoloženjska občutja, tako da je zaživela tudi v drobnih, čarobnih odtenkih. S svojo interpretacijo sta očarala tudi prisotne odrasle, da so se še sami vživeli v neizmerni pravljični svet, ki ga sama znata tako mojstrsko pričarati.

Kot je v navadi, so otroci že pred predstavo spoznali neznane ali težje besede, ki so jih nato slišali v pravljici: *piskrček, kolovratiti, prag, čevljar*; na velikem listu papirja sta jih nazorno prikazali Mira in Veronika. Prisotne je pozdravila Nada Tavčar, ena izmed zelo dejavnih in požrtvovalnih članic Mladinskega devinskega krožka, ki se vrstijo na predstavah *Lutkovnega gledališča Pristanišče* in sobotno jutro namenijo malim gledalcem. Zdaj krožku predseduje Petra Pahor.

Da se je pravljični dopoldan lepo iztekel, so tokrat pripomogli Lucija, Nada in Mira Tavčar, Veronika Bandera, Blaž Terpin, Martina Bearzi in Tina Fabi Pahor. Ker so sončni žarki kar lepo ogreli sicer bolj mrzlo jesensko jutro, so se otroci po predstavi lahko ustavili kar na dvorišču, posedli okrog dolge mize in ob pomoči spretnih Martine in Mire izdelovali na brezplačni lutkovni delavnici vsak svojo lutko iz lepenke, enega izmed protagonistov pravljice Mojca Pokrajculja, in jo tudi prevlekli z blagom. Medtem so starši lahko srebali kavico in pokramljali. Tudi letos otroci vsakič prinesejo s seboj lepo pobarvano morsko živalico, da bo pravljično morje pred vhodom v dvorano zmeraj bogatejše.

Zadnje dopoldansko pravljično srečanje bo **v soboto, 12. oktobra, ob 10. uri**, ko bodo zvedavi pomorščaki abonmaja Čoln (letos se je za abonma odločilo le deset otrok, drugi so občasni gledalci) stopili na ladjo *Lutkovnega gledališča Tri* iz Kranja in si tam ogledali predstavo *O dveh kozah*, ki je nastala v sodelovanju Lutkovne skupine Bobek v režiji Andreja Adameka. Lutkovno gledališče Pristanišče so si zamislili in ga prirejajo Devinski mladinski krožek in Lutkarji iz Devina, v sodelovanju z Devinskim vrtom ustvarjalnosti, OPZ Ladjica in MoPZ Fantje izpod Grmade ter s pomočjo Slovenske prosvete in Zadružne kraške banke.

Iva Koršič

Na sedežu ZSŠDI / Predstavitev abonmajev SSG za otroke in mlade

Pestra ponudba predstav o človeških odnosih

V petek, 4. oktobra, je SSG v prostorih ZSŠDI v Trstu predstavilo abonmaje za otroke in mlade za sezono 2019/2020 v sodelovanju z Združenjem slovenskih športnih društev v Italiji, ki že drugo leto odstopa gledališču štiri četrtkove večere, ki naj bi bili za športnike namenjeni treningom. V imenu ZSŠDI je pozdravil predsednik Ivan Peterlin, ki je povedal, da ga prevevajo občutki velikega zadovoljstva in zadoščenja, saj biti posrednik med tistimi, ki nagovarjajo mlade, naj vzljubijo naše gledališče, je vloga in naloga, ki jo opravlja z velikim ponosom. Vsi bi morali redno zahajati v gledališče, posebno mladi, ki se morajo prepričati, da so kulturni domovi prostor, kjer bogatimo duha, kjer rastemo in kjer širimo naše razglede, je povedal predsednik. O tem je trdno prepričan tudi direktor in umetniški vodja SSG Danijel Malalan, ki je predstavil gledališko ponudbo SSG, namenjeno mladim. Abonmaja *Zlata ribica* in *Morski pes* sta namenjena osnovnošolcem in srednješolcem. Prvi trije razredi osnovne šole si bodo ogledali glasbeno predstavo *Na dvorišču*, ki jo je napisal Feri Lainšček, uglasbil Lojze Krajnčan in zrežirala Ivana Djilas. Glasba bo protagonist tudi v drugi predstavi, in sicer koprodukciji SSG in Glasbene matice z naslovom *Glasbeni pravljični svet.* Za tretjo predstavo bo poskrbelo Gledališče Koper z igro *Brundagrrrrom* Jake Ivanca. Zadnja dva razreda osnovne šole in srednješolci si bodo ogledali komično kriminalko *Super Reva.* Za boljše poznavanje krajevne zgodovine bo na humanističen način poskrbela igra *Zois_it. si*, s katero so hoteli pri SSG oz. avtorji Sabrina Morena, Danijel Malalan in Martin Lissiach obeležiti dvestoletnico smrti mecena Žige Zoisa. Gledališče Celje bo za konec gostovalo z uspešno predstavo *Erazem in potepuh.*

Foto MČ

Abonmajski program za tržaške višje šole sestavljajo štiri uprizoritve Slovenskega stalnega gledališča. Prva bo komedija *Krčmarica Mirandolina* Carla Goldonija v režiji Katje Pegan. Po tej predstavi bo začetek mladinske sezone pozdravil nastop kraškega mladega benda Love Guns. Prav tako si bodo tudi višješolci ogledali igro *Zois_it. si.* Februarja bo na sporedu predstava o družinskih odnosih dramatika Jean-Luca Lagarceja, *Samo konec sveta.* O medčloveških odnosih v sedanjem času pa govori tudi igra *Čudovita*, po kateri nosi naslov letošnja sezona in ki bo sklenila višješolski abonma.

MČ

Obvestila

Lutkovno gledališče Pristaniščе prireja v soboto, 12. oktobra 2019, ob 10. uri na sedežu zborov v Devinu, lutkovno predstavo O dveh kozah – Lutkovno gledališče TRI.

Društvo slovenskih izobražencev vabi v ponedeljek, 14. oktobra, na večer z naslovom Klobuk dol, genij! Večer bo v Peterlinovi dvorani v ul. Donizetti 3 ob 20.30. Vodil ga bo prof. Tomaž Simčič, posvečen pa bo skladatelju Frideriku Chopinu ob obletnici njegove smrti.

Mesečna maša v slovenskem jeziku v domu ITIS, ul. Pascoli 31, bo v torek, 15. oktobra 2019, ob 16.30 v cerkvi v I. nad. (z dvigalom na oddelek Margherita, nato levo); vabita Področni svet Pastoralnega središča in Vincencijeva konferenca.

Področni svet za Trst in Milje vabi na predavanje dr. Primoža Krečiča, stolnega župnika in dekana v Kopru, Božja znamenja tudi danes govorijo, v četrtek, 17. oktobra, ob 20. uri v domu J. Ukmarja v Škednju, ul. Panebianco.

Čestitke

Naša draga Boži in mož Luigi slavita v teh dneh 50 let skupnega zakonskega življenja. Župnijska skupnost od Sv. Ivana se iz srca veseli z njima, jima iskreno čestita in nazdravlja na mnoga radostna in zdrava leta v krogu njunih dragih in vseh nas.

Darovi

Misijonski krožek Rojan je prejel: za slovenske misijonarje: Marjanca Prosen 20 evrov, N. N. 100 evrov; za sestro Vesno Hiti – Ruanda: U. M. M. 50 evrov; za patra Petra Opeko - Madagaskar: U. M. M. 50 evrov.

Darove lahko nakažete tudi na:
ZADRUŽNO KRAŠKO BANKO
IBAN: IT22 L089 2802 2010 2000 0086 948
Codice BIC: CCTSIT2TXXX
Misijonski krožek Rojan
ul. Cordaroli 29
34135 Trst

Začetek skavtskega leta

Kras. V nedeljo, 29. septembra, so skavti imeli poseben izlet stega po starih pešpoteh od Trebč, kjer je bila doživeta sv. maša, ki jo je daroval g. Ivo Miklavc, do Sv. Ivana. Tam so skavti imeli prestope iz veje v vejo in družabne igre.

Trst. Skavti so se zbrali v Prešnici in se potem odpravili na Slavnik, kjer so imeli prestope iz ene starostne veje v drugo. Ob 15. uri je na vrh prišel tudi g. Tomaž Kunaver, ki je daroval mašo prav na vrhu Slavnika.

Slovo od sosestre

V spomin na s. Marijo Maristelo Tul

Sestra Maristela Tul je bila doma iz Mačkolj. Po zaslugi dobrih duhovnikov, ki so delovali v Mačkoljah in vodili Marijino družbo, Marijino legijo in cerkveno petje, je cerkveno občestvo lepo delovalo in dalo šolskim sestram kar pet redovnic. Sestra Maristela je bila živ član Marijine družbe in v zboru, ki ga je vodil g. Jakomin, je bila solistka. Župnik, ki je moral napisati priporočilno pismo za sprejem v samostan, je izjavil, da "se je Roza obnašala kot vzorno krščanko dekle, da je že od otroških let članica Marijine družbe, več let članica Marijine legije, cerkvena pevka, opravlja tudi dela cerkovnika in z apostolskim delovanjem je zgled drugim". Ljubezen do Marije je gojila vse redovno življenje. Vesela je bila, če ji je kdo v njeni bolezni prinesel kakšno cvetlico, in je vedno prosila, naj jo položijo pred Marijino podobo, na katero je rada obračala svoj pogled. Ob praznikih v sosednji župniji v Dolini je sestra spoznala šolske sestre, ki so bile v fari in vodile otroški vrtec. Na njihovo povabilo je prišla v provincialni dom v Trst. Družina ji ni bila nasprotna pri tej izbiri in tudi ne skupina deklet, s katerimi je delila versko življenje v župniji, a Božji klic je bil močnejši.

V noviciat je vstopila v Rimu in prejela ime Maristela. Sestra Maristela je bila poklicna šivilja in je kot sestra napravila še tečaj bolničark Rdečega križa. V občevanju je bila vedno blaga, spoštljiva, dostojanstvena. Večkrat ji je bila naložena dolžnost hišne predstojnice, tako v provincialnem domu kot v Dolini. Njen apostolat je imel vedno duhovno razsežnost. Z molitvijo in žrtvijo je spremljala duhovnike, misijonarje in bolnike. Ko so jo ob 50. jubileju redovnega življenja vprašali, katera je njena skrita želja, je rekla, da je ta v molitvi, da bi vsi njeni dragi ostali zvesti katoliški Cerkvi in da bi usmiljeni Bog poslal delavcev na svojo žetev. Rada se je udeleževala srečanj za redovnice, ki so jih organizirali focolarini. Ko je postala bolehna, je bila v zadnih letih svojega življenja priklenjena na bolniško posteljo. S trpljenjem in molitvijo je spremljala dogajanja v hiši, župniji in vesoljni Cerkvi.

V nedeljo, 25. avgusta, je mirno zaspala v Gospodu. Pogrebna maša je bila v ponedeljek, 2. septembra, pri Sveti Ani v pokopališčni cerkvi Vstajenja. Ob msgr. Vončini so somaševali naš kaplan Milan Nemac, g. Klemen Zalar, pater Jan Cvetek OFM in gospod Tomaž Kunaver. Ob orglah je spremljala petje s. Karmen Koren. Poleg sester so se svete maše udeležili pokojničini sorodniki in znanci.

S. Gabrijela Koncilja

Še o gostovanju MeCPZ Sv. Jernej v slovenski Istri

Take izmenjave obogatijo vsakogar

V nedeljo, 22. septembra, so pri mešanem cerkvenem pevskem zboru Sv. Jernej z Občin priredili celodnevno gostovanje po slovenski Istri, in sicer v vasici Koštabona in Krkavče. Pobuda je bila nekakšno nadaljevanje stikov, ki jih imajo pevski zbori, ko se srečujejo na raznih prireditvah (npr. Primorska poje), saj sta se Vinko Skerlavaj in neutrudna Berta Vremec dalj časa menila z lokalnim kulturnim društvom za tako pobudo. Openski pevci in nekateri drugi župljani so bili res prijetno presenečeni nad lepoto krajev in gostoljubnostjo domačinov v krajih, ki so jih nekateri "Kraševci" prvič obiskali in občudovali.

Zgodaj zjutraj so se z avtobusom odpeljali na relativno krajšo pot od openske cerkve do Koštabone, vasice, ki leži v Šavrinskem gričevju (spada pod krajevno skupnost Šmarje in Mestno občino Koper) nad reko Dragonjo, ki je naravna in tudi državna meja med Republiko Slovenijo in Hrvaško. Pevce in ostale udeležence so izredno prijazno sprejeli v prostorih nekdanje osnovne šole v Koštaboni, kjer zdaj deluje kulturno društvo, in so jih pogostili, medtem je gospa Sonja Cergol razlagala, kakšne so tamkajšnje narodne noše (mlado brhko dekle, oblečeno v nošo, je namreč ponujalo sveže pečene "štraube") in orisala zgodovino vasi. Pevci so pod vodstvom dirigenta Janka Bana imeli še krajšo pevsko vajo pred nedeljsko mašo, pri kateri so prepevali mašo in spremne pesmi tržaških skladateljev Ubalda Vrabca in Staneta Maliča, za to priložnost so izbrali prav ta zamejska skladatelja, ker sta bila več let tudi dirigenta pri cerkvenem pevskem zboru na Občinah. Po maši, v cerkvi sv. Kozma in Damjana (grajena leta 1446), ki jo je daroval župnik Janez Gregorc, so imeli člani pevskega zbora Sv. Jernej še krajši koncert za krajane. Koncert so popestrili tudi s solističnimi in glasbenimi dodatki, saj je na orgle igral Vinko Skerlavaj (orgle so odlične in relativno nove, saj so jih postavili leta 2001 in so jih izdelali v škofijski orglarski delavnici v Mariboru), s klarinetom je izbrane skladbe spremljal Marko Štoka, zapeli pa so tudi solisti Marjan Štrajn, Marta Fabris in Mojca Milič. Glasbena prireditev sakralne glasbe je navdušila zbrano občinstvo, kar je dokazalo s prepričanim ploskanjem. Koncertu je sledila predstavitev in opis stare cerkve, nato so se Openci podali na vodeni ogled vasi. Koštabona je zelo stara vas, saj so najstarejši zapisan vir obeležili že leta 1186, premore pa kar tri cerkve (od katerih pa le eno redno uporabljajo).

Koštabona je rojstna vas svetnika Elie, na mestu njegove rojstne hiše so leta 1742 zgradili cerkvico, ki je zdaj stisnjena med ostalimi vaškimi hišami in jo danes uporabljajo kot mrliško vežico. V notranjosti je enoladijska cerkvica preprosta, vsebuje pa mnogo zanimivosti in zakladov, saj na lesenem glavnem oltarju so relikviariji sv. Kozma, sv. Damijana in sv. Elie (ki se mu v italijanščini pravi s. Elio, da ga ne bi zmotno mešali s svetopisemskim Elijem). Sv. Elia (nekateri mu po slovensko pravijo tudi Elion) je bil apostol Kopra in misijonar celotne Istre, umrl je 18. julija leta 56, pokopali pa so ga v podzemni kapeli v katedrali v Kopru, na njegov god pa imajo slovesnosti bodisi v koprski stolnici kot v Koštaboni. Proti koncu vasi stoji še tretja cerkev, sv. Andreja, ki so jo postavili leta 1456 in je bila do leta 1892 župnijska cerkev, nahaja pa se ob vaškem pokopališču. Ob zvoniku pri cerkvi sv. Kozma in Damijana (ki godujeta 26. septembra, torej le nekaj dni po obisku openskih pevcev) stoji leta 1998 postavljeni spomenik (delo priznanega kiparja Mirsada Begića) duhovniku in pesniku Alojzu Kocjančiču (1913-1991), ki je celih 25 let deloval v Koštaboni in je izredno ljubil slovensko Istro, tako da tudi domače kulturno društvo nosi njegovo ime. Po presenetljivem opisu vasi (ki z zaselki šteje 85 hiš in 200 prebivalcev) Koštabona, ki ga je izredno navdušeno in prepričljivo podala domačinka gospa Sonja Cergol, so se Openci odpeljali v bližnjo vas Krkavče, kjer so imeli pripravljeno domače kosilo na turistični kmetiji Robivera. Ob odlični hrani so tudi tu občutili izredno gostoljubje domačinov in med enim obrokom in drugim jih je doletelo tudi prijetno presenečenje, saj sta dve igralki Kulturnega društva A. Kocijančič v narodnih nošah priredili zanimiv prizorček iz starih časov, kako so potekale zadeve na vasi, in prikazali odnos med dvema generacijama žena (v lokalnem dialektu, kar je še popestrilo komične prizorčke). Čeprav se je vreme pokvarilo in je začelo deževati, so po kosilu odšli do cerkve v Krkavčah, kjer jih je pričakal gospod Pavel Goja in vsem udeležencem na posebno slikovit način opisal zgodovino cerkve in krajevnih svetnikov. Gostovanje Mešanega cerkvenega pevskega zbora Sv. Jernej z Občin po Slovenski Istri se je zvečer končalo z izredno lepim in prijetnim občutkom, da so spoznali kraje, kjer sta slovenski jezik in kultura, čeprav na robu meja matične domovine, še vedno izjemno cenjena in spoštovana in da take kulturne izmenjave med sosednjimi rojaki lahko zgledno obogatijo vsakogar, saj so na lastne izkušnje spoznali, da tudi v bližini živijo in delujejo prijetni in gostoljubni ljudje ...

MAP

Ob izidu knjig Gospa brez groba in In ljubezen tudi (2)

Avstrijski in nemški časopisi o 2. svetovni vojni v Sloveniji

Grobar si je na skrivaj zapisal, kdaj je koga pokopal. Med temi je 26. avgusta 1945 bila na vrsti tudi Pavla Drolc iz Laškega. Pisatelj Pollack se je v Sloveniji srečal z dvema že zelo starima znankama v taborišču umrle Pavle. Gospa Knez mu je zaupala: "Dolgo časa nismo mogli verjeti, da se je gospe Pavli v našem Laškem moglo kaj takega pripetiti. Bila je dober človek. Nikomur ni naredila nič slabega".
Avstrijski pisatelj je o tedanjih dogodkih v Hrastovcu, Celju in Laškem pa tudi v bližnji Hudi jami hotel izvedeti še kaj več, a so se domačini, s katerimi je govoril, izognili jasnim odgovorom. Medtem ko je madžarska država v taborišču Hrastovec umorjenim ali umrlim Madžarom postavila spominsko obeležje, ni o nemških žrtvah nobenega spominskega zapisa. O tem Pollack zapiše: "Republiko Avstrijo usoda nemških Staroavstrijcev ni nikoli zanimala". In seveda tudi grobove tam

Martin Pollack

umorjenih Slovencev iščemo zaman. "Zato je pripovedovanje o teh strašnih dogodkih edina možnost, da umrlim vrnemo njihovo življenjsko zgodbo", poudarja avtor knjige *Gospa brez groba.*
O Pollackovi novi knjigi sta 20. avgusta poročala tudi avstrijski radio in televizija. Pisatelj Pollack je v eni od teh oddaj izjavil, da je z velikim ogorčenjem in obžalovanjem obsodil nehumana dejanja svojega nacističnega očeta. Z isto pravico pa obsoja tudi nehumana dejanja jugoslovanskega povojnega komunističnega režima. Njegova v taborišču umrla teta, ki je v nasprotju z mnogimi člani nekdanjega nemškega prebivalstva v Sloveniji ostala skeptična do Hitlerjeve strahovlade, je ena od številnih žrtev, ki so leta 1945 izgubile v Sloveniji življenje in so do danes ostale brez groba.
V Avstriji se za omenjeno Pollackovo knjigo zanima veliko bralcev in je septembra zasedla šesto mesto na lestvici aktualnih uspešnic. To dokazuje tudi članek Andreasa Wirthensohna o isti knjigi 14. septembra v sobotni prilogi

Drago Jančar

dunajskega dnevnika Wiener Zeitung.
Tudi večkrat nagrajeni slovenski pisatelj Drago Jančar vrača v svojih romanih pozabljenim mrtvim njihove življenjske zgodbe. Odlično se mu je to posrečilo v romanu *To noč sem jo videl*, zdaj pa je izšel v nemškem prevodu pri že omenjeni dunajski založbi Paul Zsolnay še prevod njegovega romana *In ljubezen tudi* s spremenjenim naslovom *Ko ljubezen počiva – Wenn die Liebe ruht.*
V sobotni prilogi Extra dunajskega dnevnika Wiener Zeitung je objavljena kritika Gerharda Strejcka o "partizanski ljubezni brez upanja". V štirih poglavjih poroča Jančar v novi knjigi o nemški okupaciji Maribora, o partizanih v pohorskih gozdovih, o nemških koncentracijskih taboriščih na severovzhodu Evrope. Njegovi protagonisti so v blodnjavi iztirjene politike žrtve pa tudi storilci, ki kljub vsemu skušajo ohraniti svojo ljubezen in dostojanstvo sredi nesmiselnega zla. Toda tudi ljubezen se sredi vojnih stihij utrudi in umre.
Strejcek v svojem zapisu o Jančarjevem romanu med drugim omeni, da se je začetno lažno upanje spodnještajerskega prebivalstva, da bo nemški režim vzpostavil nekdanjo "staroavstrijsko" večstoletno ljudsko sožitje, zelo hitro spremenilo v odpor do nemškega nasilja, ki je skušalo izbrisati vse, kar je spominjalo na slovensko narodno samobitnost. Jančarjeve dramatične vojne in povojne zgodbe so po recenzentovem mnenju odsev resničnih dogodkov. Perverznost vojne se kaže na primeru protagonistke Sonje, ki skuša svojega slovenskega prijatelja Valentina rešiti iz gestapovskih zaporov, a se mora zato predati esesovskemu oficirju, ki se je iz nekdanjega s Slovenci povezanega Ludeka spremenil v nemškega rasista Ludwiga. Jančarjev roman ne prinaša srečnega konca. Valentin se, ko ga izpustijo iz zapora, ponovno vrne med partizane, vendar jim je sumljiv, medtem ko Sonjo za kazen pošljejo v neko severno taborišče, kjer jo izrabljajo kot prostitutko. Ko se vrne po vojni v Maribor, je življenjsko strta. Konec vojne ne prinese miru. Novi oblastniki s komunističnimi politkomisarji in OZNO terorizirajo svoje žrtve. Po vseh predelih Slovenije iščejo narodne izdajalce, špijone in pripadnike Hitlerjevega sistema. V zbirnem taborišču Šternberg mučijo in ubijajo zapornike in med njimi izbirajo osebe, ki bodo primerne za svarilne politične procese.
Tudi Cornelius Hell v recenziji Ko Ludek postane Ludwig v sobotni prilogi Spectrum dunajskega dnevnika Die Presse pozitivno ocenjuje novi Jančarjev roman. Meni, da se v času vojne ljubezen ne more razcveteti. Zapiše, da slovenski avtor obračuna z nekaterimi miti, ki se razbijejo na usodah njegovih protagonistov. V zadnjem, četrtem poglavju se bralec na primer še zadnjič sreča z Ludekom, ki je v času nemške okupacije postal Ludwig. Tudi on se po koncu vojne znajde v taborišču za narodne izdajalce, vendar se mu posreči pobegniti. Skriva se v kleti neke medicinske sestre, ki ga vzljubi, čeprav je delala za partizane. Ko izve, da je esesovec, ga izda, vendar se, ko ga ustreljenega najde ob cestnem robu, joče nad njegovo tragično usodo.
Ta Jančarjeva ambivalenca pri sicer napetih in včasih kar filmsko slikovitih opisih storilcev in žrtev pa ni bila všeč recenzentu Jančarjevega romana Norbertu Mappesu – Niedieku 17. julija v nemškem časopisu Frankfurter Rundschau. Vznemirile so ga nihajoče identite protagonistov iz različnih političnih taborov in nekateri precej nerealni prizori pa tudi šibki nemški prevod Daniele Kocmut. Med drugim je zapisal: "Mala Slovenija ima že dolgo časa dve med seboj tekmujoči zgodovinski sporočili. Klasična zgodba o partizanskih junaštvih celotnega naroda se ne ujema s številnimi družinskimi zgodbami. Še manj velja to za anti – mit o že tedaj demokratični antikomunistični in katoliški Sloveniji". Kritik v časopisu Frankfurter Rundschau meni, da je Jančar v novem romanu oblikoval niz zanimivih dramatičnih zgodb, iz katerih pa ni mogel ustvariti pravega zgodovinskega epa.

/ konec

Lev Detela

SMO / Razstava del Benečana Maria Daria Simaza

Slike, ki so le odtis

Moje nagarjene je naslov samostojne fotografske razstave Benečana Maria Daria Simaza, ki so jo konec septembra odprli v prostorih Inštituta za Slovensko kulturo in muzeja SMO v Špetru.
Dario Simaz je svojo pot začel pri Fotografski skupini Planinskega društva Tolmin, katere zvest član je ostal vse do danes. Kljub temu da je nedvomno eden izmed najboljših slovenskih fotografov in spada med samo svetovno fotografsko elito, je ostal zvest svojim krajem, predstavlja pa se nam kot širokosrčna, preprosta in tenkočutna oseba.
Razstava, ki je bila v Špetru na ogled do 9. oktobra, je izbor nagrajenih fotografij. Dario Simaz je namreč s svojo umetniško izvirnostjo požel številne uspehe in zbral lepo število zlatih odličij. Slike so v glavnem

sestavljene iz več posnetkov, gre pa za iskanje trenutkov, impresij, pripovedi in barv. Z njimi se je predstavil tako slovenski kot evropski in svetovni publiki, bil je prejemnik številnih prestižnih nagrad na natečajih in razstavah v Evropi, Ameriki in Aziji.
O Mariu Dariu Simazu sta najprej spregovorila Hijacint Iussa, predsednik društva Beneških umetnikov, ter slovenski izrazni fotograf in mentor Rafael Podobnik. Nazadnje je Simaz svoje slike in izkušnje občinstvu predstavil še sam.
Razstava, ki je nudila priložnost za vpogled v sam vrh svetovne fotografije, je bila na ogled le nekaj več kot teden dni.

S. P.

Na trgu, ki povezuje dve Gorici

Predstava o dveh nevidnih mestih?!

V soboto, 21. septembra 2019, je bila pred novogoriško železniško postajo, na trgu med obema mestoma, predstava, ki sta jo organizirali društvi Forum in Agore. Predstavnik Foruma in občinski svetnik Andrea Picco je povedal, da so hoteli predstaviti igro o dveh mestih. V notranjosti obeh Goric, na tej strani in na drugi strani meje, naj bi bilo več "nevidnih mest". Skupaj bi morali skušati potegniti na dan ta nevidna mesta, tudi če kdaj boli in če sporočilo ne pride do občinstva, ker je

včasih preboleče ali ker hočemo nerazrešena vprašanja in nelepe zadeve vreči pod preprogo. Včasih nas medijska sredstva tudi podcenjujejo, ker nočejo sprejeti resnice. A to nas ne sme motiti. Letos je že tretja gledališka predstava, ki so jo predstavili in katere namen je, da se ustavimo pri bolj perečih dogodkih, ki nas razdvajajo, in da skupaj z občinstvom pomislimo na neki drugačen prostor, kjer bi si ljudje lahko medsebojno zaupali. Vsako nezaupanje, če traja preveliko časa, prehaja v predsodke in se konča po navadi s sovraštvom.
Pomislimo raje na prostor, v katerem smo lahko vsi prijatelji in ne glede, v katerem od dveh mest si, ko srečaš koga na cesti, mu lahko voščiš dober dan, ne glede na jezik. To je prostor, kjer lahko vsak le dobro govori o sosedih, ne pa, da išče v njih le slabe lastnosti. In prav ta trg naj bi imel to simbolno moč. Nevidnost Goric je prav ta, da nista dve Gorici, ampak ena sama in vsi bi si morali prizadevati, da vse, kar je skrito, postane vidno, in to ne samo v teoriji, ampak v vsakdanjem življenju. Režiser Marino Masini je povedal, da je bil to gledališki laboratorij, v katerem je skupina Compagnia delle Nuvole zelo svobodno predstavila vsebino Calvinove knjige "*Nevidno mesto*" (*La citta' invisibile*). Knjiga in predstava pripovedujeta o pogovorih med znanim raziskovalcem Markom Polom in cesarjem Tatarov Kublai Khanom. Ta sprašuje Benečana o mestih svojega neizmernega cesarstva. Marco Polo ne opisuje samo fizična mesta, torej palače, ceste, parke, ampak tudi, kar izhaja iz občutkov in čustev, ki jih vzbuja vsako mesto. Tako nastajajo nadrealna, namišljena mesta plod njegove domišljije, ki vse bolj prizadenejo mongolskega vladarja. Marco Polo skuša opisati različne scenarije v kaotičnem podajanju mest in skuša ustvariti neki red v svojih mislih in domišljiji.
Sam Calvino je na konferenci leta 1983 na univerzi Columbia v New Yorku dejal, da ni nekega konca nevidnih mest, ker je knjiga spisana tako, da ima več koncev in bralec si lahko izbere tistega, ki ga bolj doživlja. Iz predstave je nastala pestra podoba opisanih mest, v katerih nič ni takšno, kot se zdi, in nič ni videti, kot bi se rado zdelo. Ob koncu knjige je Calvino zapisal: "Pekel ni nekaj, kar bomo srečali po smrti, če to res obstaja, je tisto, kar je že tukaj v prostoru, v katerem živimo vsak dan in ga delamo skupaj. Obstajata dva načina, da bi se izognili peklu. Prvi je za mnoge enostaven: sprejeti pekel in postati del tega do te mere, da ga ne vidimo več. Drugi način je bolj tvegan in zahteva več energije od nas in nenehno pozornost ter voljo, da se hočemo vedno kaj novega naučiti, da znamo poiskati v tem peklu, kar ni pekel, in ga naredimo vidnega". Nadja Velušček je prevedla posamezne dele v slovenščino, saj je bila tudi sloveščina prisotna v predstavi, ki je trajala približno eno uro. Glasba je primerno dopolnjevala vsebino. Škoda le, da je včasih promet motil jasno podajanje dialogov.

Karlo Nanut

S 1. strani / Grožnja z referendumom zoper financiranje zasebnih osnovnih šol

S propadom družbe Adria Airways je Slovenija izgubila še en simbol!

Razmere so take, da jih sedanja oblast prikazuje kot dobre in demokratične, skoraj idealne, opozicija pa dokazuje, da se nahajamo v stalni in globoki krizi. Njen izraz naj bi bil tudi vseljudski protest (10. oktobra popoldne) v Ljubljani, ki bo potekal pod geslom *Rešimo Slovenijo*. Dr. Dimitrij Rupel, pomemben osamosvojitelj in v novi državi dolgoleten zunanji minister, se v svoji novi knjigi, ki je izšla pred kratkim, celo sprašuje, ali se je osamosvojitev Slovenije sploh splačala, in razmišlja o tem, kaj je šlo narobe po osamosvojitvi in demokratizaciji, da Republika Slovenija razvojno zaostaja in se vrednostno oddaljuje od Zahodne in Srednje Evrope.

V obravnavanih razmerah in vzdušju v Sloveniji se je zgodilo, da je Stranka Alenke Bratušek, poimenovana kar po imenu in priimku zelo oblastiželjne in ambiciozne, vendar pogosto neuspešne političarke, ki tudi na zadnjih parlamentarnih volitvah ni bila izvoljena za poslanko, začela zbirati podpise soglasja za spremembo ustave. V tej najvišji pravni listini naj bi zapisali, "da je država dolžna vzdrževati in financirati le javno šolstvo. Vendar, če se starši odločijo svojega otroka vpisati v zasebno šolo, potem morajo to plačati iz svojega žepa. Za razpis referenduma, ki sicer za oblast ne bi bil zavezujoč, bi morala Stranka Alenke Bratušek zbrati 30.000 glasov podpore. Toda najbolj pomembno je, da bi z referendumom za spremembo ustave obšli oziroma izničili znano in že pred več leti sprejeto odločitev ustavnega sodišča, da mora država enako financirati državne in zasebne osnovne šole, ker izvajajo enak, uradno določen učni program. Po podatkih ministrstva za šolstvo je v Sloveniji 455 javnih osnovnih šol in zgolj 6 zasebnih osnovnih šol. Medtem ko je v vseh javnih osnovnih šolah skupaj 187.525 učencev in učenk, zasebne osnovne šole obiskuje manj kot odstotek od skupnega števila, to pa je 1.679 učencev in učenk.

France Cukjati, nekdanji predsednik parlamenta, je zahtevo za referendum o spremembi ustave v reviji Zaveza takole komentiral: "Še nikoli doslej ni v samostojni slovenski državi vlada na zahtevo ustavnega sodišča, o enakopravnem obravnavanju in financiranju zasebnih osnovnih šol, odgovorila tako, da je državnemu zboru predlagala še bolj protiustavno rešitev. Zdaj, osemindvajset let po sprejetju ustave, je vlada brez sramu in vsem na očeh hotela še poglobiti krivično financiranje nevladnih osnovnih šol. Ravnala je po načelu, nam je dovoljeno vse, saj ima vlada večino v parlamentu.

Jan Zobec, sodnik Vrhovnega sodišča, v prejšnjem mandatu pa ustavni sodnik, opozarja, "naj se ne čudimo odporu režima do zasebnega šolstva in preziranju ustavnega sodišča. Vse to ni po volji oblastnikov. Njihovo ravnanje pomeni odpor do vrednot ustavne demokracije, ki bi lahko ogrozile njhove monopole, interese in njihovo vladavino".

Veliko presenečenje, pa tudi zgražanje in zahtev za iskanje in kaznovanje krivcev, je povzročila napoved o stečaju, se pravi propadu družbe Adria Airways, slovenskega nacionalnega letalskega prevoznika. Slovenija je družbo pred leti sicer prodala neki nemški družbi, ta pa jo je s slabim poslovanjem zelo zadolžila in jo je s tem dobesedno uničila. Posledice že nastajajo v gospodarstvu, turizmu in tudi hitrem zmanjševanju turističnih obiskov v Sloveniji. Brez zaposlitve je ostalo vseh 558 delavcev in uslužbencev propadle letalske družbe, med njimi so izurjeni in znani piloti in vse stevardese. Domnevno nastajajo različni scenariji o ponovni oživitvi letalskega potniškega prometa. Slovenija naj bi bila glede tega pahnjena za trideset let nazaj. Nekateri optimistično napovedujejo, da bo vlada zdaj ustanovila novo povsem slovensko letalsko družbo. Ima že ime, to je Air Slovenija.

Slovenija je s propadom obravnavane družbe za letalski promet vsekakor izgubila še enega od svojih simbolov. (simbol je pojem, ki pomeni prepoznavno znamenje države, op. a.)

V Sloveniji se dogajajo še druge pomembne reči. Večajo se spori med strankami koalicije in stranko Levica, zlasti kar zadeva razmere in krizo v zdravstvu. Premier Marjan Šarec se je znašel v težavah in zadregi, ker naj bi svojo dolgoletno prijateljico, imenujejo jo Lepa N. H., zaposlil kot tajno agentko v Slovenski obveščevalno varnostni agenciji. Primer, ki ga predsednik vlade sicer zanika, že odmeva tudi v tujini. Primer je za predsednika vlade še bolj boleč in neprijeten zaradi incidenta, ki se je zgodil med njegovo tiskovno konferenco. Ko ga je novinarka televizijske postaje Nova24TV Marjanca Scheicher hotela vprašati o zanj očitno neprijetnih osebnih zadevah, jo je Šarčev varnostnik fizično odstranil in ji s tem preprečil nadaljnja vprašanja. V demokratičnih državah je takšno oviranje časnikarskega dela nekaj nepojmljivega, v Sloveniji pa so vsi vladi privrženi mediji primer prezrli, torej zamolčali.

Pa še naslednja novica. Triglavskega ledenika ni več, ostajajo samo še zaplate ledu. Tik pred izginotjem je tudi ledenik pod Skuto v Kamniško-Savinjskih Alpah. Strokovnjaki zatrjujejo, da je za taljenje ledu krivo podnebno segrevanje. Oba nekdanja ledenika nista bila le nacionalni simbol, temveč tudi pomemben vir pitne vode.

Razstava del Vena Pilona v Bevkovi knjižnici

V goriški knjižnici Franceta Bevka, v razstavnem prostoru, je do 30. oktobra 2019 na ogled razstava risb in grafik Vena Pilona (1886-1970), slikarja, grafika in fotografa, iz zbirke Franja Pavšiča.

Dijaki so skupaj razmišljali o podnebju na Bevkovem trgu

Friday for Future v Novi Gorici

Boj za boljši svet, ki ga je začela Greta Thunberg na Švedskem, se je bil tudi v petek, 27. 9. 2019, po raznih mestih Evrope. V jutranjih urah so se tudi dijaki z italijanske in slovenske strani meje srečali na Bevkovem trgu v Novi Gorici, da bi izražali svoj protest glede podnebja. Zbralo se je okoli 1000 študentov; nekateri so povedali, da bi jih bilo še več, ko bi istočasno ne potekali v Gorici Okusi ob meji. Tudi tja namreč študentje radi hodijo. "2050 je predaleč, ukrepajmo čim prej", "Stop smog", "Ni nobenega planeta B" so samo nekateri napisi, ki so se pojavili na platnu, ki so ga držali v rokah dijaki. V Italiji je minister za šolstvo Lorenzo Fioramonte celo predlagal ravnateljem, naj opravičijo dijake, ki se bodo udeležili ekološke stavke, kar je tudi povzročilo več polemik. V letošnjem letu je kar nekaj sprememb v podnebju tudi pri nas pokazalo, da se učinki tople grede pojavljajo v temperaturi, ki se stalno dviga. V gorah se vedno bolj topijo ledeniki. Pred leton dni je veljala novica, da bi leta 2100 v najboljšem primeru od alpskih ledenikov ostalo le še nekaj zaplat. Po najnovejših ocenah bo večina ledenikov izginila najverjetneje že leta 2037. Zaradi tega bo seveda zmanjkalo vode za živino in rastlinstvo v gorah, a tudi v mestih bomo morali varčevati z vodo. Pomanjkanje vode vpliva na ekosistem in kaže, da bo Slovenija v prihodnjih desetletjih počasi izgubila lepote, kot so raznolikost gozdov, jezera, reke. Ostalo naj bi le nekaj rastlin, tako pravijo znanstveniki, in pokrajina bo bolj podobna kraški razglednici. Srednja in Južna Evropa sta še bolj pod vplivom tople grede, in to je opazno v nenadni vročini, viharjih in nalivih, ki se pojavljajo in povzročajo poplave ter škodo na podeželju in v mestih. Plastika je zaradi razgraditve na manjše delce, v t. i. mikroplastiko, ena izmed ljudem in živalim nevarnih sodobnih onesnaževalcev. Mikroplastiko so našli v Jadranskem morju, tudi v velikem obsegu. Delci mikroplastike se lahko zaradi svoje majhnosti prenašajo z vodo med različne ekosisteme in vstopajo v prehranjevalno verigo, s čimer ogrožajo prav vsa živa bitja. Tako je bila v Jadranskem morju ugotovljena tudi prisotnost mikroplastike v ribah in školjkah. Dijaki so poudarjali, da bi morale države zmanjšati predvsem izdajo izpušnih plinov, predvsem ogljikovega dioksida, v zrak. Nekaj ogljikovega dioksida posrkajo tudi oceani, kar povzroča, da morska voda postaja vedno bolj kisla in zato tudi nezdrava za morske živali. Spremembe v naravi in podnebju so vedno bile, vendar ne v tako kratkem razdobju, in to je tisto, kar najbolj skrbi. V Pariški pogodbi so se države odločile, da bodo skušale s primernimi zakoni zadržati dvig tempetature ozračja. Kako bodo to naredili, se pogajajo šele v zadnjih mesecih, npr. novi sistemi v prometnih sredstvih, manj uporabe energije pri proizvodnji oziroma z isto energijo skušati proizvajati več. Tudi dijaki se vedno bolj sprašujejo, katere so meje naše Zemlje. Podnebne spremembe in naraščanje ogljikovega dioksida niso edine težave našega planeta. Imamo še druge prioritete, in to so: pomanjkanje vode, vedno večja kislost oceanov, izguba biodiverzitete, tanjšanje ozonske plasti, prevelika uporaba cementa oziroma prevelika raba tal in posledica tega so izginjanje rodovitne zemlje, preveč kemijskega onesnaževanja.

Karlo Nanut

Tino Mamić **DALMATINO** 26

Otopelost

Prihajajo časi, ko boš lahko sredi polne ulice ljudi padel zaradi oslabelosti, a boš tam obležal. Sam. Nihče se ne bo zmenil zate: ljudje te bodo sicer opazili in na skrivaj opazovali, a obenem bodo (od) hiteli mimo. Mnogi pa te še opazili ne bodo, če se ne bodo obte ravno spotaknili. Njihove oči namreč ne gledajo več. Njihove oči ne vidijo več, ampak le kot robot opazijo ovire in se jim izognejo. Njihove oči bolščijo predse. To so otopeli ljudje.

Otopelih ljudi je vsak dan več. Vsaj na Zahodu. Po ulici hitimo s slušalkami v ušesih, temnimi očali na očeh, z žvečilno gumo v ustih in s telefončkom v roki. Včeraj se je tako obnašal redkokdo, danes že marsikdo, jutri pa se zna zgoditi, da se bo tako obnašal – vsakdo.

Naj navedem zgovoren primer. Poleti sem v trgovini zvenečega imena Montedoro v predmestju Trsta kupil pomivalni stroj. Je bil kar precej cenejši od takega enakega stroja v slovenski trgovini. Plebejec sem kupil firmo Beko, ker ima bojda turška tarna nemške stroje, ki so zastareli. Sam se zastarele tehnologije vedno razveselim, saj manj elektronike in manj plastičnih delov pomeni daljšo življenjsko dobo. Cena pri tem sploh ne igra tako pomembne vloge. In tako sva s svojo drago izbrala novega pomočnika. Plačal sem s kreditno kartico in šel domov.

Čez nekaj dni mi je neka montedorica telefonirala, da lahko pridem po stroj. In sem ga šel iskat. In sem se zapeljal po to novo "mašino". "Zlat si", mi je rekla žena, ko sem iz Montedora pripeljal srebrn pomivalni stroj.

Čez kaka dva tedna smo se odpravljali na morje. Dan prej navadno pripravljam vse potrebno za pot, kajpada tudi dokumente in denar. Nekaj gotovine v kunah, nekaj v evrih in kartico. Ker to ponovno počnem zadnji in ne predzadnji dan, "presenečeno" ugotovim, da je stanje na računu minimalno. Torej si z bankomat kartico nisem mogel več pomagati, saj bi moral denar položiti na račun, banko pa odprejo nekaj ur po našem odhodu.

Dobro, itak sem imel še kreditno kartico. In odprl sem predal, kjer hranim kreditno kartico. Uporabljam jo namreč zelo redko, saj limita na računu nimam in plačujem najraje z gotovino, ne s kartico. Tako si bolj zapomnim cene in bolj vem, koliko denarja porabim.

V odprtem predalu pa presenečenje. Kartice ni. Takoj začnem mrzlično preiskavo vseh sumljivih kotičkov hiše. Potem preiskavo ponovim v miru. "Mojcaaaaaaaaaaa", se nato obrnem na 24-urno asistenco. Kartice še vedno ni.

Predolgo bi bilo, če bi zdaj opisoval vse nadaljnje težave, ki si jih človek tudi sam zelo dobro predstavlja. In kaj vse sem počel med dopustom, ko sem preverjal, da mi ni morebiti kdo ukradel kartico in z njo plačeval...

Skratka, teden dopusta je po osmih dneh minil. (Ja, tako je to – če si zasebnik, pač nimaš 35 dni dopusta tako kot mnogi javni uslužbenci.) Odločil sem se, da se ponovno odpravim v Montedoro, kjer sem s kartico opravil zadnji nakup. Sicer je res nemogoče, da bi jo tam našli in mi tega ne povedali. Nenazadnje so mi tudi telefonirali, pa še stroj sem dvignil s papirji na isti blagajni, kjer sem plačal. Tako sem razmišljal.

No, in sem se odpravil, tako za "štos", saj upanje umre zadnje. Še tretjič tako pridem pred isto blagajno. Gospo vprašam, ali so mogoče našli kako bančno kartico. Prijazna gospica odpre predal, me vpraša po osebnem dokumentu in mi izroči kartico. Ne, nisem je torej izgubil, ampak pozabil.

Osupel sem pozabil zapreti usta. In jecljajoč vprašal, zakaj me niso obvestili, ko so kartico našli. "Kako naj vemo, kje naj vas najdemo", je povsem neprizadeto odgovorila gospa. "Pa saj je ime banke na njej. Moj naslov in telefon pa tudi imate, saj sem tu kupil pomivalni stroj", sem ugovarjal. "Tega mi ne delamo", je odgovorila otopelo in mi med vrsticami dala vedeti, da moram biti srečen, da kartice niso vrgli v smeti, ampak so jo skrbno shranili v predal. Kjer bi čakala vse do sodnega dne, če ne bi do takrat nihče prišel mimo.

Zato sem prepričan, da prihajajo časi, ko boš lahko sredi polne ulice ljudi padel zaradi oslabelosti in tam obležal. Sam. Lahko boš umrl, pa se nihče ne bo zmenil zate.

Katja Ferletič

STARE JEDI V NOVIH LONCIH (55)

Nekoč so ljudje imeli do vere in verskih predmetov povsem drugačen odnos, kot ga imamo danes, ljudska pobožnost in uporaba devocionalij sta bili zelo izraziti. Devocionalije so za liturgijo in vernike nabožni predmeti, ki spodbujajo in razširjajo pobožnost. Izraz sam izhaja iz latinske besede devotio, kar pomeni žrtvovanje, vdanost, pobožnost, pobožno, ponižno spoštovanje. Navadno so to manjši predmeti, kot so križi, svetinjice, rožni venci, podobice in podobno.

Svetinjice so majhne spominske medalje, kovane ali ulite iz različnih vrst kovin. Ljudje so jih uporabljali kot izraz pripadnosti veri, zaobljubi, čaščenju. Večino so jih prodajali v romarskih središčih, na stojnicah ali pa ob cerkvenih žegnanjih in podobnih priložnostih. Na njih so obojestranske upodobitve romarskih čudodelnih podob, cerkva, svetnikov in zavetnikov. Pomembni so upodobitve svetnikov in napisi na njih, ki so bili prvotno v latinščini, kasneje pa v nemščini, italijanščini, od 19. stoletja dalje pa tudi v slovenščini. Skoraj vsako romarsko središče v Evropi je razvilo obrt izdelovanja svetinjic in drugih devocionalij, ki so jih prodajali ob cerkvi - skoraj nemogoče je bilo, da bi se romarji vrnili z bližnjih ali daljnih božjih poti brez materialnega dokaza, da so res bili tam. Svetinjica jih je med vračanjem domov ščitila, verjeli so, da so čudodelne, zato so jih doma obešali pred vhod v hišo ali hlev, da bi odganjale zle duhove, dajali so jih v korita živine, zakopavali na polja proti plevelu, mrčesu in mišim, obešali so jih tudi nad posteljo, v upanju, da bi vplivale na plodnost - zelo subtilna je meja, ki ločuje ljudsko pobožnost od vraževernosti. Svetinjice so pritrjevali na rožne vence, dajali v roke pokojnim in jih z njimi tudi pokopavali, ženske pa so jih včasih nosile okoli vratu kot nakit. Zlate in srebrne svetinjice so si lahko privoščili le premožnejši verniki, revnejši so kupovali skromne, drobne, bronaste, medeninaste, bakrene, kositrne in železne svetinjice. Kot material za izdelavo svetinjic je bil razširjen bron, od druge polovice 19. stoletja, predvsem pa v 20. stoletju, so začele prevladovati tiste iz aluminija. Posebne svetinjice so nekoč podeljevali tudi izjemno pridnim in uspešnim otrokom pri verouku in prvoobhajancem.

V vsakem domu je bilo veliko manjših nabožnih predmetov: svetinjic, slik, podobic, pravih manjših oltarčkov z Marijinim kipcem in blagoslovljeno vodo, pred katerima je navadno gorela svečka. V sobah, kjer so spali otroci, so bile nežne slike angela varuha. Podobice so verniki pritrjevali ob okvirje ogledal, steklenih vrat kuhinjskih omaric in jih shranjevali v knjigah. Dragocene podobice so bile iz pergamena, navadne pa iz papirja. Na njih so bili upodobljeni svetniki, največkrat Mati Božja, vse pa so bile lepo okrašene, tudi s suhim cvetjem, čipkami, zlatim in srebrnim prahom. Na začetku so jih prostoročno slikali v samostanih in so bile izredno dragocene, kasneje pa so jih začeli tiskati z različnimi metodami na pergamen, papir, svilo, platno, celuloid, celo na suho listje in posebno podlago iz materiala, podobnega kruhu. Verniki so jih skrbno shranjevali in radi podarjali prijateljem in sorodnikom; med vojno so jih vojaki nosili s seboj na fronto - nekatere od teh podobic so bile izdelane namenoma za vojake. V drugi polovici 19. stoletja so bile podobice tako razširjene, da so celo tiskali take, na katerih je bil spredaj svetnik, na hrbtni strani pa reklama za čokolado, zdravilo ali milo. Nekega dne je deček v maminem molitveniku našel veliko podobic, tako zelo so mu bile všeč, da jih je zalepil v svoj zvezek, kot da bi bile podobe nogometašev. Všeč mu je bil tako okrašen zvezek, čeprav je že videl, kako je nona podobice lepo postavljala na stol vsakokrat, ko je zvečer molila rožni venec, saj se ji je zdelo, *"da je v nebesih"!* Danes se starejši ljudje še nostalgično ganejo ob pogledu na svetinjico ali podobico, večina mladih pa sploh ne pozna teh predmetov; obstaja pa veliko zbirateljev, ki jih raziskujejo, si jih izmenjavajo in kupujejo tudi na e-bayju. Tudi teti naše none, ki je živela v Štandrežu, so bile podobice zelo všeč. Pepca si jih je že od otroških let rada ogledovala in bila je presrečna, ko so zvečer doma molili rožni venec: podobice je lepo razporedila na vidno mesto, tako da jih je cela družina lahko videla. Tudi svetinjic je imela veliko: namesto verižice je okoli vratu nosila volneno nit, na katero je obesila svetinjico Svetogorske Marije. Ko je odraščala, je doma delala oltarčke in veliko molila, dokler je začutila Božji klic in se odločila, da gre k *"munjam"* - pridružila se je sestram uršulinkam v Gorici. Pepca je pomagala v kuhinji, delo je bilo zelo trdo, a na njenem obrazu je vedno sijal nasmeh, bila je zelo srečna. Ob nedeljah so k njej večkrat prihajale na obisk sestre Marička, Francka in Lojzka, Pepca pa jim je postregla s čajem in piškotki. Preden so šle k njej, so se sestre organizirale, vsakokrat je ena od njih prej skuhala kosilo, tako da so imele vse pripravljeno, ko so se vrnile iz Gorice. Neko nedeljo je Marička spekla zajca. Ko so se vrnile iz samostana domov, je odprla pečico, v pekaču pa so ostale le kosti - njen mož je pregloboko pogledal v kozarec in lačen sam spravil celega zajca. Marička je bila jezna, žalostna in v zadregi pred sestrama, saj ni hotela, da bi šli domov lačni. Odločila se je, da hitro pripravi okusno, preprosto frtaljo s krompirjem in sirom - po njenem receptu jo še danes pripravljamo tudi mi doma.

FRTALJA S KROMPIRJEM IN SIROM

Sestavine:

1 kg krompirja, 2 jajci, sol, olivno olje.

Priprava:

V slani vodi skuhamo krompir. Ko je skoraj kuhan, ga zmečkamo z vilicami in ga damo v ponev z malo olivnega olja. Lepo popečemo na obeh straneh, nato potresemo z naribanim sirom in vlijemo na vrh dve stolčeni jajci. Pokrijemo nekaj minut, da jajca zakrknejo. Bog žegnaj!

TRST Kava s knjigo

Čudovita potovanja Boruta Koruna

Prvo srečanje Kava s knjigo v novi sezoni so zaznamovala pričevanja čudovitih potovanj Boruta Koruna. V Tržaškem knjižnem tržišču se je v sredo, 2. oktobra, zbralo kar veliko poslušalcev, ki so prisluhnili predstavitvi nove avtorjeve publikacije *Izbrani potopisi*, v kateri so zbrani odlomki pustolovskih potopisov s poti po Mehiki, Peruju, Kolumbiji, Venezueli, Turčiji in Grčiji. Na začetku srečanja, ki sta ga priredila Založba Mladika, ZTT in TKS, je pozdravila in predstavila gosta urednica Mladike Nadia Roncelli. Sicer po poklicu zobozdravnik se je Borut Korun nekaj časa učil tudi etnologijo in od nekdaj ljubil potovanja. Veliko potuje, rad ima predvsem pustolovska potovanja in v svojih zapisih se ne osredotoča samo na zemljepisne značilnosti krajev, ampak se poglablja tudi v zgodovinske in arheološke vidike ter v psihologijo ljudi, ki jih srečuje. Kot rečeno, je v novi knjigi zbral odlomke prejšnjih potopisov, preko projekcij pa je prisotnim prikazal pot, ki jo je opravil, in zanimive slike. Začel je s prvo objavljeno knjigo, in sicer *Kondorjev klic*, v kateri opisuje potovanje v Kolumbijo, Ekvador in Peru ter 14- dnevno bivanje pri Indijancih Kogi v Sierri Nevadi. Ti so pred Španci z obale pobegnili v gore in si tam ustvarili naselje. V izbranem odlomku iz nove knjige je avtor izbral prav pot, ki jo je opravil, da je prišel do njih, jih spoznal in opazoval, kako živijo. Ti Indijanci so popolnoma ohranili svojo nekdanjo kulturo, vero, mitologijo, geografijo in živijo še brez nobenih vplivov ostalih civilizacij. Imajo nenavadno razvit občutek večvrednosti in so prepričani, da so se druge civilizacije zgledovale po njih. Drugi odlomek je s knjige *Kača in jaguar*, v kateri je opisano 4-mesečno potovanje od Mehike do Peruja. Tudi na tem potovanju je pustolovec namenil pozornost idijanskim kulturam Srednje Amerike in temu, kar je od njihove nekdanje civilizacije ostalo. Zelo sta zanimiva odlomka iz knjig *Reke, soteske, brzice* in *V porečju Orinoka*, v katerih avtor opisuje svoja doživetja oz. veslanje po divjih rekah. V prvi piše, kako je preveslal reko Evfrat, na kateri so se vrstile soteske, brzice, mirne in divje vode. V drugi pa je opisano 14-dnevno prebijanje skozi delto reke Orinoko. Prikazal je slike močvirnatega sveta, vegetacije in Idijancev, ki živijo v tistih krajih kot mostiščarji. V novi knjigi sledi zanimiv del pustolovskega romana *Zadnji inkovski zaklad* in na koncu sta še dva odlomka o raziskovanju stare Grčije iz knjige *Na začetku je bila Troja*; v tej je avtor raziskoval na dolgo in široko vse, kar je ostalo od antične Grčije in njene civilizacije. Ukvarjanje s staro Grčijo ga je peljalo do tega, da je napisal roman o Odiseju; v njem junak z Itake pripoveduje o svojem življenju.

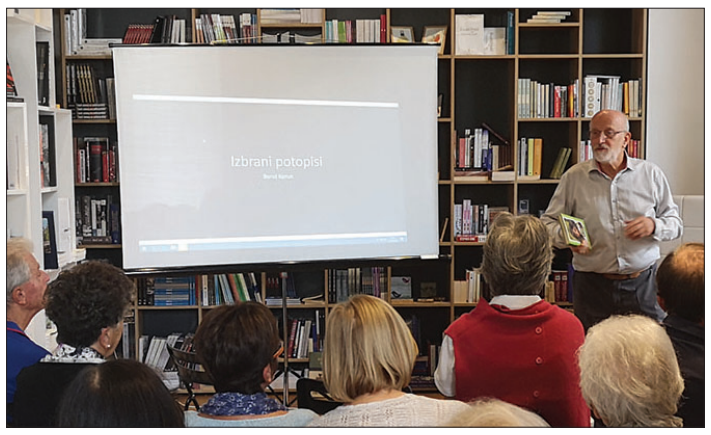

Če imate radi potovanja, predvsem taka pustolovska v kraje, v katerih je še divjina in so še malo raziskani ali pa če ste enostavno navdušeni bralci potopisov, je ta knjiga primerna za vas.

MČ

Za goriški del Slovenske zamejske skavtske organizacije se je v nedeljo, 6. oktobra, začelo novo skavtsko leto. Otroci in mladi so se z voditelji zbrali na Gradini nad Doberdobskim jezerom, se uigrali in se nato razdelili po starostnih skupinah. Za volčiče, "ki jim je koža postala pretesna", in izvidnike, ki so že preživeli pet let pustolovščin, je bil to trenutek, ko so pozdravili prijatelje in prestopili v naslednjo starostno skupino. Vsi so se nato zbrali pri maši v Doberdobu, ki jo je daroval g. Kodelja. Po maši je bil čas še za igre, pred kosilom pa so se skavti poslovili s svežimi Jambori v rokah, ki jih bodo spominjali na poletne tabore. Goriški skavti vabijo vse nove člane, da se jim pridružijo na prvem sestanku v soboto, 12. oktobra, ob 15. uri na skavtskem sedežu (Drevored 20. septembra št. 85) v Gorici.

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (262)

Hipertiroza v naturopatiji (5)

Pomembno je vedeti, da je svinec ena tistih kovin, ki jo lahko zarodek posrka od mame iz posteljice, zato so vrednosti svinca v telesu med nosečnostjo pomemben podatek in hkrati zelo nevarne. Veliko novorojenčkov se že rodi z visokimi vrednostmi svinca v krvi in s tem povezanimi problematikami, kot je lahko rahidizem ali rečeno enostavneje, ko je otrok pod težo ali premajhen. Drug problem, ki ga predstavlja svinec, se pojavi v odraslosti; ker je namreč molekula svinca zelo podobna kalcijevi, jo telo lahko zameša in vgradi v kosti namesto kalcija, zato moramo te toksine pravilno odstraniti iz telesa. V nasprotnem primeru bomo imeli veliko več možnosti za obolenja, kot je osteoartritis in druge bolezni kosti.

Bolezni, težave in nadloge, ki jih povzroča povišana vrednost svinca v telesu, so: spontani splav, utrujenost, anksioznost, anemija, prividi, artritis, arterioskleroza, pomanjkanje libida, depresija, oslabljeno delovanje ledvic, disleksija, epilepsija, slepota, impotenca, more, nespečnost, Parkinsonova bolezen, vrtoglavice, gluhost, rahidizem, težave z menstruacijo, pioreja idr.

Kje se svinec najpogosteje nahaja? V gorivu, lakih, barvah, kovinskih posodah, avtomobilskih baterijah, pesticidih, barvah za lase, cigaretnem dimu, okuženi vodi, zraku ...

Zanimivost: na laseh trupla Ludviga van Beethovna so opravili mineralogram – test las in ugotovili, da je imel izredno visoke vrednosti svinca v telesu, trpel je za saturnizmom, boleznijo, ki je posledica povišane vrednosti svinca v telesu, kar je skoraj zanesljivo povzročilo njegovo globoko brezvoljnost, za katero je trpel zadnja leta življenja.

Rešitev za hipertirozo obstaja! Tudi če ščitnice v telesu ni več, a kljub temu imate težave, pomeni, da je toksemija jeter povečana. Pomagajte si s hrano, jetrni jedilnik (www. saeka. si - Naturopatski priročnik za samopomoč), saj je hrana najbolj močno zdravilo kar jih človek pozna!

Iščimo zdravje!

/ konec

www. saeka. si

NOVI GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail **paljk@noviglas.eu**
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - **Predsednica** Franka Žgavec
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385
Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail **gorica@noviglas.eu**
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail **trst@noviglas.eu**
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail **zadruga.gm@gmail.com**
www.noviglas.eu
TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it
LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - **Poštni tekoči račun** 10647493
PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov
Bančni podatki: IBAN: IT 61 H 0892812400013000730643, **SWIFT** ali **BIC koda**: CCRTIT2TV00
naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 – 34170 GORICA.
OGLAŠEVANJE: tel. št. 0039 0481 533177 – e-mail gorica@noviglas.eu
Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.
Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji **USPI** in Zveze katoliških tednikov v Italiji **FISC**
Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu
Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250
Novi glas prejema javna sredstva za medije.
Novi glas je kot član združenja FISC tudi v inštitutu IAP (Istituto dell'Autodisciplina Pubblicitaria) in spoštuje njegov kodeks
To številko smo poslali v tisk v torek, 8. oktobra 2019, ob 13. uri

Brez spominov. Brez upanja ...

Na koncu pozabljene doline

Letos poleti je naneslo, da smo imeli v Idrski dolini kar pestro kulturno dogajanje. Začeli smo šele pred enim letom, počasi pa smo se tako mi organizatorji kot domačini navadili na to, da se dobivamo, da smo ob prireditvah skupaj. Prihajajo novi predlogi, prijatelji se ponudijo, da bodo nekaj zapeli, zaigrali, prihajajo zbori, pesniki, harmonikarji. In dolina, kjer ni skoraj nikogar več, nekako globlje zadiha, zaživi. Vsaj v posameznih trenutkih, vsaj ko se ljudje zberejo skupaj in tišino prelomita glasba in pesem.

V Salamantih smo konec septembra pripravili pesniški večer. Priložnost, da sem nekoliko spoznala vas, skozi katero grem navadno samo z nahrbtnikom ali s fotoaparatom. Kot turist, ker žal v Idrsko dolino prihajamo vsi kot turisti, tudi tisti, ki tam živimo. Prihajamo in odhajamo, pa še to bežno, mimogrede.

Zadnji, zgornji del Idrske doline je kraj, na katerega so že vsi pozabili. Menda tudi tisti, ki živijo čisto blizu, v Prapotnem, saj je Prapotno zemlja vinarjev, bogate vinske proizvodnje, prodaje in zaslužka in nima veliko skupnega z revnimi kamnitimi vasmi pod Kolovratom. Na vse tiste zaselke, ki izumirajo in jih počasi požirata in odžirata bršljan in robida, pa se skoraj nihče več ne spomni. Takih zapuščenih vasi je v naši občini kar veliko. Nekoč je bilo v njih živahno. Zdaj živi v vsaki vasi le družina, dve, ponekod le kak starejši samotar, ki še čuti moč korenin in mu ni, da bi klonil, šel in zapustil vse. Pred meseci so v teh samotnih, v robido in bršljan zakopanih vaseh postavili nove, lepe, krasne dvojezične table. Samevajo kot vasi, a vseeno nam je v tolažbo, da so, da so jih postavili. Končno. Table s slovenskimi imeni v beneškem narečju. Pa čeprav se mi zdijo kot spomin na preteklost, ki že bledi in počasi izginja.

Bordoni in Salamanti, od ene vasice do druge je le dobrih pet minut hoje, sta čisto majceni naselji, ki ju počasi zarašča zelenje. V Bordonih živi še peščica domačinov, ki jih sla po udobnem življenju še ni pregnala. V Salamantih ni nikogar, ki bi imel tu stalno bivališče. Vas pozimi sameva. Poleti se vanjo po kapljicah vrača nekaj življenja. Kljub temu je ta desni breg Idrije lep. Prelep, bi rekla. Zelena pobočja, kamnite hiše, terase, ki govorijo o preteklosti, ko so tu še obdelovali in živeli. Menda je bilo samo v Bordonih nekoč trideset družin. Bruno, domačin, ki je obenem ikona Idrske doline, pripoveduje, da so bila ta pobočja kot velik vrt. Terase, kamniti zidovi, ki so jih lastniki vzdrževali s skrbjo in ljubeznijo, poljščine, da je bilo doma vsega, živina, nekaj prašičev, nekaj drobnice, največ krav. Gozda je bilo malo. Za drva. Ohranil se je v grapah, tam, kjer je bila zemlja neprimerna za obdelovanje, kjer so bile griže in kamenje. Samo na najvišjih predelih, tam okoli Stare Gore, je bil bogat kostanjev gozd, ki je dajal dragocen pridelek. Bruno o dolini pripoveduje počasi, medtem ko v rokah drži kozarec vina. In srka spomine. Doma je imel gostilno. Zdaj je zaprta, a v njej je vse ostalo nedotaknjeno. Čas stoji v Bordonih. Nepremično. Včasih zaživi. Ko pride kdo na obisk, so vrata vedno odprta. Vino je odlično. Zdaj ga lahko dobiš samo zastonj.

Priprave na večer so potekale pri pesnici Claudii Salamant doma. V eni izmed najlepših hiš, kar sem jih obiskala. To je kamnita hiša z veliko izbo in "špargertom", ki samo čaka, da kdo vstopi in sede. Časa tu ni, ustavil se je, obstal je za malim borjačem, ki ga obdaja zid in mu daje senco trta. Amerikano ... Mi na Krasu smo ji rekli smrdljivka, drugod po Sloveniji ji pravijo izabela. Ko kava zavre in nam postane pretoplo, se zberemo pod trto. Ljudje kar prihajajo. Tu je samota tako neizprosna, da je vsak obisk priložnost za klepet in druženje. Claudiin brat se ravno vrača iz gozda. Sekal je drva, pomagali so mu prijatelji iz Strmca. Z druge strani Idrije. Nekoč je bilo to na drugi strani meje. Govorice se zlivajo draga v drugo, besede si podajajo roke, ljudje se razumejo, kljub temu da je nekje več knjižne slovenščine, tu pa pojoča beneška govorica. Zavem se, da govorimo vsi slovensko, tudi tisti, za katere bi rekla, da je ne znajo. Da so Italijani ali Furlani. A niso. Niti Furlani niti Italijani. To so ljudje iz Idrske doline, ljudje, ki so se znašli na meji, v dolini, ki so jo ločili na dvoje. A je bila eno. Bregova so povezovale ljubezni, prijateljstva, sorodstva, sosedstvo. Drugi brez drugih bi ne preživeli. Drugi brez drugega bi ne zmogli. Dela, samote, strmih bregov in življenja pod visokimi grebeni.

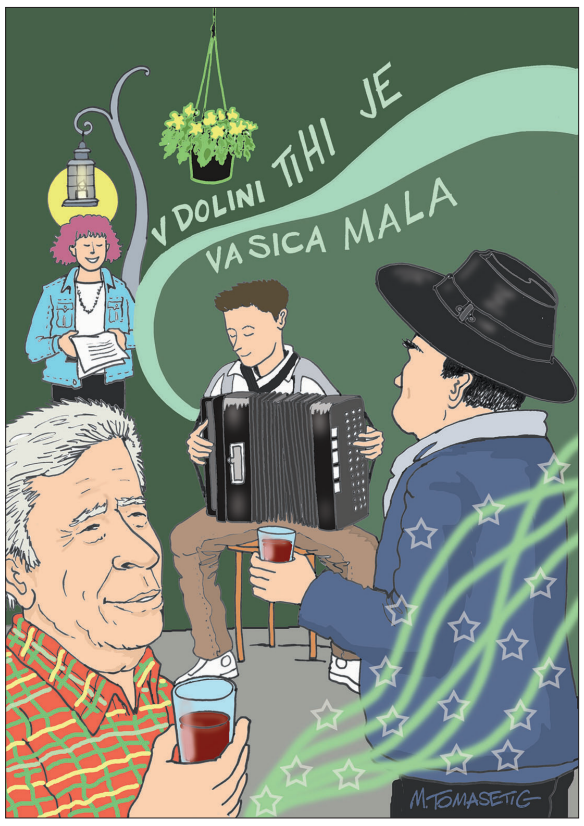

Mi smo pozabljeni, pravijo na slovenski strani Idrije, ko govorijo o Kanalu, o Soški dolini, kjer je še nekaj življenja, kjer je celo razvoj. Mi smo pozabljeni, izbrisani, pravijo na desnem bregu, ko razmišljajo o Prapotnem, kjer se strmi bregovi zlivajo v nižino in kjer je vinske trta prinesla nekaj blagostanja. Tam je denar. Tu ni niti interneta.

Poslušam in jim kljub vsemu zavidam, zavidam prebivalcem pozabljene doline. Ker si še pomagajo med seboj. Ker imajo en sam traktor za vse. Ker skupaj obdelujejo, pobirajo krompir. Ker tudi za ta pesniški večer vsi solidarno poprimejo za delo. Solidarnost tu, kjer se je čas ustavil, še živi. Na pomoč odhajajo tudi na drugi breg. Čez tisto neprehodno črto, ki je ni več. In se po delu zbirajo. Vsi skupaj na tem in onem bregu. S kozarci v rokah, s salamo na krožniku, ob kavi. In si povedo, kaj je novega. Kot vedno na kmetih. Kot vedno med preprostimi ljudmi. Za trenutek se mi zazdi, da sem v Kostanjevici, na svojem Krasu, za trenutek se mi zazdi, da sem lahko kjerkoli v objemu tiste preproste domačnosti, ki je v mestu ne poznamo. Spodaj je slišati Idrijo. Veter piha s Kolovrata.

Drugi dan se z avtom vozim pa vaseh, da izobesim na oglasne deske vabila na prireditev. Dolga je pot po naši dolini, pravijo, da je to najbolj zelena dolina v deželi Furlaniji Julijski krajini. Vsekakor je ena najdaljših, vsaj tak občutek imaš, ko izpod Kolovrata gledaš mimo strmih bregov proti morju. Peljem se najprej v Obuorčo, to je še vedno živa vas, v kateri pa je domačinov le za peščico. Ker je naselje pod starogorskim svetiščem zelo lepo, se je sem priselilo veliko tujcev. Parkiram pri oglasni deski in opazim, da me opazuje starejši možakar. Čakam, kaj bo pripomnil. Nekaj čas okleva in me opazuje, potem me nagovori v beneškem narečju, ker je pač opazil slovensko evidenčno tablico. Prijazen je, vesel, da gre kdo mimo. Samota je za vse nas neizprosna. Ko mu povem za pesniški večer, me nekaj časa gleda, nič ne reče, ko ga povabim, naj pride, pa me vpraša, ali imam doma dedca, ki me greje v tej jesenski vlagi, ko pa izgubljam čas s poezijami. Posmejem se. Ljudje so tu konkretni, delavni. Za poezijo na kmetih ni časa. Budaži so najlepša vasica Idrske doline. Kamnite hiše, ki se oklepajo strmine, tlakovana ulica sredi vasi, za avtomobile tu ni prostora. Čas se je ustavil visoko nad Idrijo in se zaljubil v morje, tam daleč. Krasno je na teh borjačih, škoda, da od zidov odmeva le tišina. Ko lepim letak nekam na zid, se omet kruši pod prsti in od nekod se prikaže možakar. Smeje se. Vprašam ga, ali bo prišel v Salamante. Na pesniško večer, me vpraša po beneško in se smeji. Ne bom, raje gledam Juventus, veliko raje. Smejem se tudi jaz. Povem mu, da bodo na koncu zakuska in ramonike. Morda pride pogledat, mi prizna.

V Kodromacih me pričaka edini domačin, ki tam še živi z bolehno ženo. Otroci so že v mestu, prihajajo občasno pomagat. Zaveden Slovenec. Ponosno bere moj letak, mora mi povedati, da bo vedno ostal zvest svojemu narečju. Naj kar pridejo novinarji, naj kar prideta radio in televizija, mi pravi, nikomur se ne bom bal povedati, koliko mi pomeni materinščina. Stojiva pod soncem, med kamnitimi hišami. Cerkvena vrata so zaprta. Zvonovi se ne oglašajo več. Kamniti spomini se krušijo z zidov. Krasna vas, po hišah je videti, da so bile nekdaj domovi dokaj premožnih ljudi. Zdaj vse sameva. In tišina je okoli naju, ko bereva letak. Tišina jeseni, ki je tu še bolj zaznavna, trajna, večna. Tišina doline, ki so jo izbrisali.

Možakar bere in pravi, da bo prišel. Malo nas je, držati moramo skupaj. Da bomo preživeli. Če je sploh mogoče preživeti tam, kjer ni ničesar več...

Vozim se nazaj domov ob Idriji. Kako lepa je, ko se včasih pokaže izza gozda. Idrija. Tam, kjer so živosrebrni rudniki, bi rekel povprečen Slovenec. Tam med Cerknim in Ljubljano. Ne, odgovarjam vedno, Idrija, Idrska dolina, na meji. A so besede v prazno. Za Idrsko dolino ni mar nikomur. Izbrisana. Prerevna. Pretiha. Prazna. Gozd je vse bolj divji. Bolj gost. Gozd tudi ubija. Duši. Briše. Izbrisana. Bršljan in robida zaraščata terase, njive, pašnike, raseta po zidovih, po hišah in v hišah. Ni več poti. Ni več poti nazaj. Ni več poti nikamor. Idrska dolina, prekrasna in prežalostna, ugaša. Kmalu bo vse to samo gozd. Brez spominov. Brez upanja ....

Suzi Pertot

Namiznoteniške igralke Krasa uspešne!

Spet v A2 ligi, začele z zmagama

Po več letih lahko pri nas spet poročamo o sodelovanju slovenske ekipe v prvenstvu s črko A. Namiznoteniške igralke Krasa so v nedeljo v Zgoniku začele nastope v ekipni A2 ligi, ki so si jo izborile v majskem play-offu. Nazadnje so bile krasovke v tem tekmovanju pred štirimi leti, po sezoni 2016/2017, ko so izpadle iz A1, pa se mu je klub tudi odpovedal zaradi kadrovskih in finančnih težav. Letos pa so izziv sprejeli in se podali v zahtevno ligo, ki so jo dekleta med drugim začela odlično, z dvema zmagama proti Vallecamonici (4: 1) in ekipi Torino A (4: 2).

Martina Milič, Viktorija Lučenkova in Katja Milič (foto damj@n)

Na spisku igralk potrjenega slovaškega trenerja Dušana Michalke je pred sezono zmanjkala Eva Carli-steber, tako da so domačim veterankam dodali po več letih še tujko kot občutno okrepitev. To je Ukrajinka s slovaškim potnim listom Viktorija Lučenkova, izkušena igralka, ki je danes trenerka mladinskih državnih reprezentanc na Malti in jo v Krasovem taboru poznajo že vrsto let.

V postavi pa so poleg nje sestri Martina (letnik 1984) in Vanja Milič (1981) ter njuna sestrična Katja Milič (1979). Vse tri se še dalje rade preizkušajo v športu, s katerim se ukvarjajo vse življenje, izkušenj in znanja pa jim kajpak ne manjka. V nedeljskem uvodnem nastopu so igrale Katja, Martina in Lučenkova, ki je osvojila vse tri odigrane dvoboje brez izgubljenega seta. Skupno dve piki je dodala Martina Milič, tri pa Katja Milič, ki je igrala izjemno borbeno in prepričljivo, četudi je letos dopolnila 40 let in je za Božič rodila tretjega otroka (dva meseca kasneje pa je že bila spet za zeleno mizo!). Dekleta so kot ponavadi pokazale izrazit moštveni duh, mlajšim nasprotnicam pa dokazale, da so še vedno zelo dobre. Čeprav manj trenirane, igrajo vselej maksimalno zbrano in zavzeto, tako da so jim lahko v zgled.

V zgoniški telovadnici je po dve tekmi odigralo vseh šest ekip, ki sodelujejo v A skupini A2 lige. Sistem je tak, da poteka prvenstvo v petih nedeljah (še dve novembra, ena februarja in ena aprila) za skupno deset krogov.

Prejšnji teden, pred krstnim nastopom v raznih prvenstvih, je Športni krožek Kras predsednika Igorja Miliča na vsakoletnem dogodku tudi predstavil vse svoje postave. Ekipe imajo v državnih, deželnih in mladinskih prvenstvih, dejavni pa so še dalje tudi s paraolimpijskim namiznim tenisom. Na predstavitvi, ki se je je udeležila odbornica za šport Občine Zgonik Martina Budin, so tudi nagradili najzaslužnejše društvene tekmovalke in tekmovalce iz prejšnje športne sezone.

HC

GORICA Slovensko pastoralno središče pri sv. Ivanu

Pogumno, vztrajno in potrpežljivo v novo veroučno leto

Številna skupnost je v nedeljo, 6. oktobra, pri jutranji sveti maši v cerkvi sv. Ivana v Gorici stopila v novo pastoralno - in veroučno - leto 2019-2020 polna veselega pričakovanja. Kot je uvodoma povedala katehistinja Mirjam Bratina, so navzoči prinesli na oltar "vse naše skrbi in želje, da bi otroci, ki začenjajo verouk, začutili in razvili velik dar vere". Sloviti vzgojitelj mladih sv. Janez Bosko je poudarjal, da vzgajati mladino pomeni narediti nekaj dobrega, svetega in Božjega, saj "je vzgoja mladega rodu najbolj Božje od vsega Božjega". Zato so vsi prisotni pri nedeljski maši prosili Boga poguma, vztrajnosti in potrpežljivosti, da bi si vsi skupaj - duhovnik, kateheti in starši - prizadevali, da bi učili in vzgajali v Božji ljubezni.

Z znamenjem križa, kot je dejal župnik Marijan Markežič, smo vsi "pripravljeni stopiti za Jezusom, da on sprejme našo glavo, naša usta in naše srce in da uporabi tudi naše roke". Svetniki so "tisti, ki so se trudili v življenju in vsi smo namenjeni, da postanemo svetniki". In najboljša vera je tista, ki sloni na prijateljstvu, na osebnem odnosu z Bogom, na zaupanju v Boga, da nas usliši v pravem trenutku, ko On ve, da je prav. "Jezus od nas ne zahteva vere teologov in filozofov, temveč vero, ki je lahko tudi majhna kot gorčično zrno", a "iz nje lahko zraste veliko drevo". To malo seme ime v sebi moč, da prinese življenje. "Ni važno, da delamo velike stvari, ampak da imamo življenje", da vsakdo svoje talente tudi razvije. Vera je kot padalo: treba je skočiti in upati, zaupati, da se bo padalo odprlo. Če bomo skočili v Božje roke, bomo pristali vedno v Božji ljubezni, je še povedal g. Marijan pri evharistiji, ki so jo s prošnjami in zahvalami lepo oblikovali otroci, ki se pripravljajo na prejem zakramentov.

DD

SERGIO SCABAR

OSCURA CAMERA

POKRAJINSKI MUZEJI V GORICI
PALAČA ATTEMS PETZENSTEIN
28.06.–13.10.2019

TOREK–SREDA 10-18
ČETRTEK 10–20
PETEK-NEDELJA 10–18
PONEDELJEK ZAPRTO

+39 0481 385335
musei.erpac@regione.fvg.it

REGIONE AUTONOMA FRIULI VENEZIA GIULIA

PatrimonioCulturale FRIULIVENEZIAGIULIA

MUSEI PROVINCIALI DI GORIZIA